

ტარიელ ფუტყარაძე, მიხეილ ლაბაძე, სოფიო კეკუა, კესო გეჯუა, ფეფი ჩელები, მაკა სალია

ქართველურ-თურქულ სამეცნიერო კოდთა შერევის
კანონზომიერებები ქართველურენოვანი მუჭაჯირების შთამომავალთა
მეცნიერების მიხედვით

(FR-18-14869)

თურქეთის შუა შავიზღვისპირეთისა და ამასიის
ქართველურენოვან მუჭაჯირთა ქართული და თურქული
მეცნიერების ნიმუშები

ქართული ტექსტები

1. შაბანისი მესელი

შენ ახლა, რა მკითხე იცი?... სიფ ჩემი მესელი... ჰო!.. სწდეჯე ჩემზე, ჩემი საქმეები მიგახდინო, ჩემი საქმეები რაფერ იქნა. ჩემმა საქმემა პატი იქნა დია: მე რომე ქი დეუბადუი, ერთი წელიწადისი რომე გაუბდი, ერთი წლისი გაუბდი, ჩემმა ბაბამ მემიკდა მე - ბაბამ არ მყაუს, ბაბამ არ მყაუს მე!.. მე ჩემ დედესთან, დიდ ბაბასთან, დედესთან გეუზარდე... ონ უჩ... რამეთია? ცამეტი წლისი რომ გაუბდი, დინნემ მიმიკდა... დიდმა ნენემ, დინნეს უეტყუით, ბაბასი ნენემ, იმან მიმიკდა. დედეს ერთათ მერე ორი დატრჩით: დედემ და მე, ორი დატრჩით.

ანამ არ მყაუს. ბაბამ რომ ქი მიმიკდა, ნენემ, ნენესმა ბაბამ ცნართუა, წედყანა. ჩემი ნენემ მაშინ ოცი წლის-ბილე არ იყო. ბალუი იყო ნენემ. ჩემ ნენემ წუყუანია დედესა. ნენეს ბაბასა წუყუანია, მე სახლინდა დედესთან, დინნესთან დატრჩენილუარ. ჩემმა დედემ და დინნემ გამზარდეს მე. მე გეუზარდე. დინნემა ქი მე მომიკდა, ორ წელიწადს, სამ წელიწადს, დედეს ერთათ, ორუე ერთათ უიყაუით სახში. ორუე ერთათ უიყაუით, დედემაც დაბერდა... ცნ-და, ცურბას ვერ უირეცხაუთ, საჭმელს უერ უიკეთეფთ, რა უიცი,უერ უცოცხლოფთ და, კარქათ!

დედმა მის გოგოს - დიდი გოგო ყაუდა, - დიდი გოგოს უთხრა ქი, დუმახა... ჩემი რაჰმეთლი დინნემც იტყოდა ქი, ეს შენი გოგო და ბადიში [რ]ომ გემეზდებაუო, - მის გოგოს ებნეუოდა, მის გოგოს ეტყოდა ქი, - შენი გოგო და ესე დაუასახლო-ნა ესენიუო. ამათ-ნა გეზარდონ-ნაუო, ეტყოდა. დედემაც, დინნეს მემრე, მის ფაცდას უთხრა ქი, - გოგოსა დუმახა, აიშეძ ქუოდა, ჩემიც ხალამ იყო. ბიბი, - ბიბის ვეტყოდით, - დუმახა, უთხრა ქი: მე-დედი, ყალდიმ-ქი, გავშიშთიუო და მე-დედი, უელარ უარ, სახს უარ, სახლის საქმეს უელარ უაბრუნეფ, უერ ვიჯები, დაუბერდიუო, უთხრა. ამ სახში-დედი, ერთი გელინი ქუჭირია აქაუო, ასე დაუასახლო-ნა ბალუიუო, ჩემთუინ. დედაბერისი ნათქუამიო, თქუა, უესიეთ ყაბულ ედაჯადნო, უთხრა, უესიეთი წრთუი და მომცო-ნაუო, უთხრა.

დედმა მის გოგოს უთხრა, მისმა გოგომაც ხო დრქვა: თაბი უთხრა, ოლურ უთხრა. ჩემი ბიბისი გოგოს ერთათ დაუასახთი. ჩემი ქალი - ხალა-ტადამუილეფი უართ ჩუენა. დედემ იმფე[რ] დაგუასახლა, დაუასახთით. დაუასახთით და იშთე, დედემაც მერე მიგუიკდა და ჩუენც დატრჩით ცალკე და, ბალნეფი გაუზარდეფთ.

2. დუგუნი წინ-წინ რა იყო, რაფერ იქნებოდა

დუგუნისი საჭმელი. სულ წინ-წინდელ[ი], წინ-წინ დუგუნის საჭმელი - მი[რ]ილობა იყო, მი[რ]ილობა, დერბი უჯასგ. მი[რ]ილობა იყო, ფხალი იყო, კე[რ]ჩხა იყო, ფურუნისი იყო, ფურუნის... ფურუნისი ჩი[რ]ი იყო, ვაშლისი ჩირი - განზობდეს, ფურუნში გახმებოდა, ის იყო. ხორცი ცარ იყო ადრე. ჩუენ დუგუნზე არ იყო. სხუის დუგუნზეც ძანი, დუილ არ იქნებოდა, არა. აი, ხორცი რა იქნებოდა: ეგერ ფაცდასი ყიზყარდეში იქნებოდა (ყიზყარდეში - ფაცდასი ძმა), ყონალი მოუტიდოდა ბიჭის სახში, ვინ მოუტიდოდა - იქა ქათამი იქნებოდა, მამალი. მამალი ქათამი იქნებოდა, ქათამი. წრთუამდეს, მუატანიებდეს. იმის ხორცი საქნარ იყო. ქათამი იქნებოდა, [საქონელისი] ხორცი საქნარ არ იყო. ხორცმა ახლა, მემრე და მემრე, ახლა გამოდგა. ამა, წინ-წინ სოფლებში არ იყო.

ჩუენ' ფხალიდან შუიდი ჩეშიდი საჭმელი კედდებოდა. იმ დ[რ]ოს საჭმელი გაკედდებოდა, ერთ იმიდან, მესელა, ნაწუელიდან, სამ-ტოთხ ჩეშიდ საჭმელს განკეთებდეს. ყუმანნა, მაქანა, ფირინჯი, ბულლური - ისინი ინდემ არ იქნებოდა, ნამეტარი არ იქნებოდა, არ იყო.

ბეთმეზ არ განკეთებდეს, დუგუნზე ცარ განკეთებდეს ბეთმეზ. დუგუნებზე ნამეტარიც არ იქნებოდა. წყალს სუამდეს, წინ-წინ წყალი იყო. ლიმონათი და შექერის გალესილი შერბეთ-ლიმონათი სანდეჯე, იმ მეტლუდებზე, ყანდილებზე, დუტეთებზე განკეთებდეს. აკეთებდეს და დარიგდებოდა. ამა, ისე დუგუნზე ის არ მახსოვს.

[დუგუნებზე] სამა, სიმღერა, დატლი, ზურნა, ქემენჩე, სუყუელამფერი იქნებოდა!.. რას ისამებდეს? ენ ნამეტარსა, იმას ისამებდეს... რა ერქუა, იცი? რა ქუიოდა იმას, ახლა მე თუითონა დამატიწყედა... ჰოდდა ნანინა! ჰოდდა ნანას ისამებდეს! გურჯი ხორონი იყო, ძატ, გურჯი ისამებდეს! სახელი არ ქონდა იმა... გურჯი ჰორონი დილლიძარდგ, დიქდი ჰორონი. არ იმღერებდეს-ქი, დაულ-ზურნა დემღეროდა!.. სიმღერა არ იქნებოდა. სიმღერა ქალეფში იქნებოდა. ქალეფში რას ემეა, ქალების საქმე, მათებურა იღმერებდეს, ისამებდეს, სულა!

3. ნადი, ჩიჭთლიქი, ტყის საქმე

ნადი ინდემ არ იყო აქა, ნადის საქმე ინდემ არ იყო აქა. ჰად იქნებოდა ნადი? ჩიჭთლიქში, იმაში, თუელზე სიმინდ მოტეხაუდი, ცრ, ინდემა ნამეტი არ იქნებოდა ქი! ზათი რამისხო ჩიჭთლილი ქუქონდა ქი, რამდენი სიმინდი მოდმოდა? ათი გოდორი სიმინდიც იქი... ათზე ნამეტარი კაცი იყო სახში ზათე, იმაზე, ორ სნთზე გატეხაუდი, გადწრეუდი იმასა. იმისთუინ, ნადის საქმე ნამეტარი არ იყო, ძანი.

ახლა, სიმინდის ყანაში თხილი გუაქ, თხილი გუაქ დარგული. სიმინდი იყო, სიმინდის მემრე თხილზე დუქციეთ. პური ჰიჩ არ დიგუითესია ჩუენ, აქ არ იქნა ჰიჩ. აქ არ იქნებოდა. კიდომ რა იყო: ჰარხალი იყო, ლობადა იყო, ფხალი იყო, პურადა იყო - კართოფადა! კართოფას ჩუენ პურას უტეყუტით!.. პრესას დარგაუდეს, პრასა იქნებოდა. პრასას გეგკეთებდეს. სურუმ... ხახუი აქ არა, ჩუენტან არ არის!..

ხახუი რაფერ იქს იცი? იმა თაჲზე არ გეძკეთევს, სანდეჯე წჷერს - დეშილლუხ!.. მარტო წჷერს გეძკეთევს, ქჷხს არ გეძკეთევს! აქ აგრე[ა], ჩჷენ მიწაში არ გეძკეთევს!

პურასაც, ჭადის ნახუარს ეტყოდეს დედები - ჭადისი ნახუარია პურად, იტყოდეს. ნახუარი დედილ და, ჭადის ტოლათ დე ყიმეთლი იყო, პურად! ზათე ნამეტარიც ჩიჰთლილში დნ, სიმინდი და პურას დაჲრგაჲდით, გჷეჲნებოდა.

ტყეში რა ხე იყო? ტყეში წიფელა იყო, წაბლი იყო, ცხემლა იყო, თხმელა იყო, არდუჯი იყო, ციცჷელა იყო... რა იყო ეხლა სხუა... კაჲალი იყო, ცაცხუი იყო. ჩჷენ ცაცხუ თელას ჷეტყუთით, თქჷენ? ყუაჲილი აქჷ და, იჰლამურს ეტყუიან. შკერი იყო, წკაჲი იყო. [განკეთებდეს] სახელსა წაბლიდან!.. წაბლის მეტი რა ემე და, წაბლიდან სხუა, სახლი არ გაკედებოდა! ჰეჩ რამეს არ შჷრეჲდეს! საერთო[თ] წაბლი! ამა კიდე, თუ ნახეს, ისი - არდუჯი თუ-ყენ და, - ინდემ არ იჰოჲნებოდა. არდუჯიდან რაცხა ჯოხ' უნდეს, სარ განკეთებდეს! სარი აჲეთებდეს...

რაფერ?.. ტყე ჰადნ?.. ტყე - სოფელზე ზემთ! ამა, ამ ქჷედთიფეში, ამ თურქეფში, სოფლების შუაზეც არი, ალლაგ-ალლაგ არი ტყეები ამა, დიდუანი ტყეები დნ გარეთ იყო. ამა, იმას ახლა, ჰუქუმათმა ხელი დნდგა, ჷერ ჭრი და, წინ-წინ ისე არ იყო - მასალიც იყო ამა, უჩჷმელად იციან.

4. ტყისი, სახლისი ჰადჲანები

უწინ-წინ ეს ღორი არ იყო, ღორმა მემრე მოჲდა. ოზდახუთი წელიწადია, არი. წინათ ღორი არ იყო აჲა. სხუანდან მოჲდა. აქ რა იყო მაშინ? თხა იყო ტყეში, გერეჲლი თხა... ჩჷენ გერეჲლ თხას ჷეტყუთით ასე. ტურა იყო. ტურასაც ჩახალ ეტყუიან... კჷელნა იყო, თილქი. მელას მი ეტყოდით თქჷენ, თქჷენტან? აჲა, ჩჷენ აქ, არ მახსოჲს!.. აჲა ჩჷენა ქათამს იგჷიწეჲდა ისი, პაწა ხიზი[რ]ი იყო ისი, რაჰმეთლი დინნეჲ ქოქაჲდა იმასა, ამა რას ეტყოდა, დამაჲიწყდა. სხუა რა იყო? ძღაბლი იჲნებოდა, ზღაბლი.

[სახჩი] ზ[რ]უხა გჷეყოლებოდა, ზროხა. ჯამუშ რას ეტყუთით? მანდას ჯამუშ ჷეტყუთით, ჯამუში - მანდა, მანდა გჷეყოლებოდა, ზოგ ხანესა. სუყჷელას არ ეყოლებოდა ესენი, დნ!.. ამა გენელდე, ცხუარი, თხა - ისინი ეჲნებოდეს, ეყნებოდეს. ქათამი, სახში - კატა, ოზოში - ძალი... ჰო, ვირი, ცხენი, ყათირი - ისინი ქჷყაჲდა, ჷიზიდაჲდით!..

5. საჰმელისი კეთება

მედცა!.. ახლა საჰმელი კეთება მე რომ გითხრნ, მე რომ საჰმელი ქეთთებაჲო, გითხრნ, და ჩემმა ქალმა რომ გიმხტოს ქი, საჰმელის კეთებაჲ იცისო, სახში არ მიმიშჷევს! ამასო ახლა, საჰმელი კეთება ცოდნეზიაჲო, მუთჲალიდან გარეთ აღარ გამომიყჲანს, დნ!.. ამას

რაცხეები ცოდნიაჲო! ესას რაც კედდება, ჩემი საქმე[ა]? ქალის საქმე ქალებ მუკითხიან, ისინი!

ჩემმა ქალმა დღეს ერთი ფხალისი შორჲა გჳქეთა. მე, ისი მითხარიჲო - მითხრა, იმას ჲერ გაჲაქეთებ, ჲერ გეტყჳი მე. ფხალი შორჲა. ამა, ჩემ დინნესი გაკეთებული მოღრეჯილი ფხალი, ესიც, შენ გეცოდინება... გითხრა?

6. მოღრეჯილი ფხალი რაფერ კედდება

(თურქჳადან)

მოღრეჯილი ფხალი თურქჳადან ჲუთხრა ახლა? ისე, მუაჯირულა რომ ჲუთხრა, დაჳა კად არჳ? დჳ ლამაზათ მუასწორეფ ამა, თურქჳა ჲერ მუასწორეფ ისე... ამბო[ფ], ქოქი მომაგლეჯიე!

თალლადან ფანჯარი ქესჳრისინ, ქესტიორ ფანჯარი, ქესერეჲ ალმან ლჳზიმ, ფჳალლობდა მანი, ფჳალლობდა მაჳმამ იჩინ, ფანჯარი ქესმეჲ ლჳზიმ, ქესარეჲ. სონუნდე ბირშემანდე ქესმემდენ ქესჳჯჳნ, აირჳჯჳნ! ქესმემდენ ქესჳჯჳნ, იშთე ჩჳეჲ გეთურ, იშთე, ქეს გეთურ - ფჳრჲ ეთმიორ!.. ონი ქესჳრისინ, ნეჲ იჩერისინ, თემიზლენურ იჩჳრისინე ბი ფის, ბი შეჲ იჩჳრისინე ოლმაზსგენ, თემიზლენგრ. თემიზლენდიქტენ სონრა, თაბი ფანჯარ ჳაბურდა ბექლერ.

ბურდა ჳამნარ სუჲუნ იჩერისინე ფასულდე ფიშმჳშ ოლაჯაჲ. მერლი ფასულდესი მადა ოზელლიჲ ფასულიესი, ჳერ შეჲინ ფასულდე ინანდიგინე დე ფანჯარდა ფაზულ ოლმჳშ. ფასულდესინე ფიშმიშ ოლაჯაჲ ო და ჳაზგრლანგრ, ო ფანჯარიე ბურ ხნრაჲ, ქესმედენ ბურ ხნრაჲ, ო ჳამნამახთა ოლან ფასულდედე სუ იჩერისინე ქოჲლურ. ო ბირ მჳთთეთ ჳამნარ. ბირ მჳთთეთ ჳამნადიქტან სონრა, ინდირილირ. სუჲუ სუჯჳლურ, ბი ილისტირ ჲზერ[ინდე], ილისტირ ოზელლემე სუჯჳლურ. ო გერი ჳალან, ილისტირ ჲზერინდე ჳალან, თექრარ თენჯირიე გელიმ ბოშალდადემ ვე ონა, აფარათი ვარ მე, ონუ ეზმეჲ იჩინ, ჳასულდე გელმეჲ.

ჳალიქჳად ილანნე, ბიზ სარამსალე ჲერდუჲ. სარამსალე ჲერდუჲ ჳალიქჳად. ჳალიქჳად ბაშჳა. ონა ლაფერი დერდიჲ, ლაფერი ბოჲლე, ა: თახთადან მაფილმიშ, ერჳშჳნ ბიჩიმიინდე, ერჳშჳნ... ჳაბელე საფი ოლან ომნალეჲ, თენჯირინინ იჩერისინდე იჲი გენიჲ ჳასულიე ილანდიჲ, ფანჯარინ ქიმილიინი დიჲიშთგრანჳ კადარ, მანი, რენგინი დიჲიშთგრანჳ კადარ ეჯილურ, ლაფერი ილან. ლაფერ ილან იჲინე გენელ დრლურ. იმნე გენელ კარუშურ, ბილმიჲორუმ ონა, მჳჯუნურ.

სუჲუდან სუ თექრარ გერი უჯარლანდულურ, ყოჯჳ ქონურ. ბიბერი, თუზუ ათელგრ, მესგრ ლუნუ. ბუ ჳამნადიქტან სონრა, დჳზილიჩი ადრესინჳ, მესგრლუნი ილანდე, ონუნ სუჲუნუნ ჳიჲჲქლგ, მესელა, სუჲუნუნ ქალგნაშთგრმაჲ იჩინ, მაფმაჲ იჩინ, ბირას, ბირ

მიჯტან, ცუნ ათელგრ იჩარისინე, ცოდლე გენე, ფეშერგლერ, ფხალლობია ჩორბა ოლურ. ბაზანნემიზ ბოძლე მაფიფორდუ, ამა ჩოქეთენ ლეზზეთლიფდგ, თაბი, გეუნუნენ ემეშექლიდე ბი ფარქლი იდე, ა!

ბაშქა, დოღმუ მაფარდიქ მესელა, სარმა სარარდექ ფანჯარდან, სარმა სარარდექ... ონუნ ჰარიჯინდე ნე მაფარლარ? ბულღურლუ ბირ ჩორბასე ვარ ბუნუნ, ფანჯარინ ბულღურდან მაფგლან, ბულღურ ვემა მესგრ. მალახტო? მალახტო მოხ!.. ფაფა? ფაფაი მაფარდექ ქი, დუნ ონჯე ბუნი დედიმ! ნე დიირსენ, ფაფაი ჰერ ზამანდე მაფარუქ! ყურძნის ფაფა - ონა და მაფარდექ! ყურძენი დიდი, რენქლი ყურძენი!.. გეუზელ ქოქულუ ყურძენი ისე.

7. გობები და ჯამედანი

საინა ქუქონდა შინა, წინ-წინ გაკეთებული. ასე გატაკეთებიებდი, რგულსა, ბახირის საინ გატაკეთებიებდი. იმაზე წინ ხედან გაკეთებული გობები ქუქონდეს, გობები. დიდგუანი იყო, წუტიტი გობი იყო, ცუმი მოსაზელელი, პაწა დაჰა დიდი იყო. ჯამი იყო, ჩემი დინნეა ჯამედანს ეტყოდა იმასა, იმას შიდ ძალ ჟუჟღაუდა, ზ[რ]უხის ძალს. ჯამედანი მემიტაჲ, მაურუმო, - მეტყოდა, - ჩამომიღეო თაროდანო. ზრუხის ძალს მოჟუჟღაუდა. ჯამედანი იყო ასე, ამა ზოტლი ლამაზი ის იყო, ხელიდან გაკეთებული.

დიდი ემაჲ ქუყაუდა, ჩემ დედესი ძმა - უსტა იყო, ხელიდან ინდამა იმას გაკეთეუდა, ხეღს უსტაჲ იყო. მაშინ ფერგელი ჰად იყო, ჰად ნახა, რაფერი რამე იყო - არ უტიცი, რამისხო ხეც იყო - ძუზ ძირმი სანთიმი, დათლიდა - საინი! რამითხაჲ ქუქონდა, რამითხა - წაბლიდან აკეთეუდა, იმაში შიდ სიმიდს დატფშენიდიო, ხელით. ერთ გოდორს სიმიდს ეძღებდა შით!.. გოდორით ჩამეტანდით ნალმადან, ჩაუყრიდით შით, მუჟდებოდით იმასა და დატფშენიდიო ხელით, იმ ხუტიტსა სოზაში დატწუაუდით, გატთფებოდით ზამთარში.

იმაშიც დჲ, იმ გობშიც - ხუთი თენექე იმაშობოდა, გამოტდოდა, იღებდა. დაფშენილ სიმიდს იღებდა. იმას დატანიაუბდით, წისქვილში წეუღებდით, დატაფქოუდით, მეტანდით. იმას ჭყამდით - პური ჰად იყო ქი, პური, ძმაუ!.. ედგიდი პური! პურმა ახალად მოუდა.

8. აქაური ქართულები ზეგნელია, აჭარელია

ახლა სუყუელამფერი თურქია, სუყუელამფერი და, ისე. სოფელმა დეილია, სოფელშიც კაცი აღარ დარჩა, დჲ! აქაც, შეჰერში შემოტდეს - სუყუელა თურქია ლაკაჲბოფს ახლჲ! ცჲნ-და, თქუნენ იქეთზე[ც] იმფრადჲ, თქუნეთანაც იმფრადჲ. აჲ, რაფერ, ახლა: მე თელეტიზოფონში ცოთხი კანალი, რუსისი - ჩტენებური კანალები! ინდამა იმაზე ტარ ნაცქრი, ინდამა იმას ტუყურებ, იმათსა ქი, აწი ჩტენებური რა-ნნა დეილაჰარიკონ-ნა, რას

ილაკაიბებენ-მეთქი, დაყურებული უარ. ცერთ საათ დაყურებული უარ, სამ ემას უმაღ რომ მიტხდებრ, იმასაც სამ ზორ მიტხდები, ჰო, ზორ, სამ!.. ჩტენის ენაც აინი იმფერი გახდა!..

ახლა მე ამდონეზე ტიცი, ტლაკაბზრბ, ამდონეზე მელაკაბები - სიტყუფე ტზიდატ. ამა, სოფელ[შ]ი - იქიდან ჩამოსული, ბათუმიდან აქ ჩამოსული, თხილი საკრეფათ აქ ჩამოდიან, აქ ბაზარზე მოტდოდეს წინ-წინ, კარმა'მ გიელრ, რუსიე ომ ქი დეფუშა და კარმა'მ გიელრ, ოზალის ზამწწზე, ახლა, თიჯწრეთი - ბაჟულ თიჯწრეთი ტამბობდით, - მაშინ მოტდოდეს, ქართუელები ჯედილტების ერთათ დატჟდებოდით - შენ, მე - ამფრათ, ლამწზათ ტლაკაბობდით, იმაზე ქლათ მიტხთებოდით ერთი-ერქმანებზე ამა, იმ თელეტზიზონში - ეს ტერ მიტხთით!.. იქაჟე, კაციც იმას ელაკაბება, ერთი-ერქმანებზე ლაკაბობენ - მე დაყურებული უარ, ისეც ათიდან ორ-სამ სიტყუას ზორ გეტგნეფ!..

[ქართული] სოფლეფში არწ დაკარქული, ამა შეირეფში დაკარქულია! აქატრი ქართუელები ზეგნელია, აჭარელია. აქა ორი ქართუელია ბულანჯადში. ზეგნელი აჭარელი არი, არ არი - ის არ ტიცი, ამა არ წრი!.. [რატომ არ არი,] არ ტიცი, იმდონეთი ის არ მაქ. ბათუმი აჭარელია, ამა ზეგნელი ჰადდან არდან? ზეგნელია - ჰამან მიხდები!.. ინდამაზე იმას იქს, მაილს არ იტყუის - „მარრილს“ იტყუის, ჰო. დოხსე, ენა აირი აქ, ენა სხტა აქ!..

ენა სხტა ისე - ნალაკაბები სხტა აქ, სხტასატეთ ლაკაბოფს, ჩტენსატეთ არ ლაკაბოფს. ჩტენ რო ქი გტკითხოწ, ჩტენ სწორე ტლაკაბოფთ, ისინი ქია - ბ[რ]უნდეთ. მას რომ ქი კითხო - ის დწ სწორათ ლაკაბოფს და ჩტენ დწ ბრუნდეთ ტლაკაბოფთ. ისეა, ჰო. ახლა ეს რო მოზობელი ქტყაჟს, ახლა, ოზო-კარში, ჩტენ ოზო-კარებში, ზეგნელი მოზობლები ქტყაჟს, ჩტენ რას ტიქთ ახლა: ჩტენ აგზე ტჟდებით და ტლაკაბოფთ დწ, აგზე. იგზე ერთი კაცი კიდო იყოს ამფერი, მასაზე კაცი იყოს - ჩტენ იმასა რაჰათსუზ[ს] არ გატხთით. ჩტენ, აჭარელები, იმას რწთსუზს არ გატხთით, ხმამალა ცარ ტილაკაბეფთ, ნალაკაიფსა იმას ცარ მიტახთენთ, ამა ის რაფერია იგზე? მის ქალს რომე ქი ემე დწგინოს, მიტა და - ტრძ! - მიდმე კაც მიეყურება!..

ზეგნელი ისეა, ჰო - ხმამალა ილაკაბეფს, ჰეჩ არ რამე არ შერცხტება: ეს სირცხტილი ყოფილწ, ეს ცოდტა ყოფილაჟო - არ იტყუტის!.. იგზე მან ქი მის ბადანას, მის ხიზანს რო ექინდლება და უჯატრდებწ, შენ არ გთლის. შენ უმ დაქთრიზოს იგზე - იმას ცარ გჟჯატრდება მაშინ!.. შენ ცწრ გთლის - იმას უჯატრდება, ემუქრება. მისი თატი დწ დიდი კაცი გონია, შენ პაწად გონიხარ!.. ჩტენ არ ტამბოფთ, დწ - იმფერი არდან!..

9. შაბანისი სოფელი და სტლწლე

ჩემ სოფელში ასლა? ჩემი სოფლის გზაზე ბწსამი სოფელია, ტრ!.. ჩტენებური არი, თაბი!.. შენ ისე ერთ დღეზე ტერ დედარ იმას. ერთ სოფელში ერთ დღეზე წეხტალ - მეტრე სოფელში მეტრე დღეზე ჩამოხტალ უკან! შორ-შორწ, და, სოფლები შორ-შორწ!.. დოხ, ახლო

სოფელ აქ უერ ნახაჲ ახლა... [ჩემი სოფელი] - დამუდერე. ჩუენებური სახელი არ მგონია, ჩუენებურა სახელი დამუდერეა.

დამუდერესა ერთი მეჰელლე ქონდა ერთი, შორიდან, მოძღვეტილ დერზე... დამუდერენინ ბი მაჰალლესი იდი, ოთუზ ხნე გელენ მაჰალლე იდი. ო და ქრდ ოლდუ, ო და დუზი ქრდ ოლდუ. ეხალდერე ქრდ უარ ბიზდენ ილლარდე, ამა, თურქ... ჩუენებურიც არი ამა, გარეული ჩუენებურიც არი ამა, რამეთი გითხრა - ოზდაცათ სოფლიდან მოსული კაცები არიან იქა. სხტა და სხტა და სხტა - ცარეულია, ბეური! ბეური სოფლიდან იქ მოსულან.

ბეური ბათუმელების ერთათ უილაკაძეთ, დატუჯექით ამფ[რ]ათ. ბეური დატუჯდები, თრაბზონეფში, იმათეფში - მე ყამიონჯი უარ, ყამიონჯი უიყატი, თრაბზონს მიტელი-მეტელი, ამა დოხ, უნივერსითედან [უინმე] არ იყო, ისე. იქიდან ჩამოსულების ბეური სოხეთი მაკლიან - უილაკაიბეფ. ამათიეფში ბაზარზე მოდიან, არიან იმათ იმეფში, ბეური არიან! ბულანჯაღში კიდუტ არიან იქიდან ჩამოსულები, გურჯისტანიდან ჩამოსულები.

ქედაში ჩემი ქრდ ცარ უიცი. ესქი გურჯული სოდადი უიცოდი და დამამიწყდა. იმდონეს უერ უზიდაჲ. ამბარალანდან ჩამოსულან დნ, ჩუენები? ამბარალანიდან ჩამოსულან თუ, ტყტილი უილაკაძეებ. ბათუმიდან აქ ჩამოსულან ამა, ზოგი ძმებიდან - ისინი ძმები ყოფილან, აქატრები და იქატრები - ზოგი იქედან წამსლეილი, იმ კუთხეს წასულა, აქ წამსლეილი და აქედან - ჩუენ კუთხედან ასე, თაუადმათზე ასულან ქლათ. ამათენეფში დერი მუცემიან ჩუენებისთუინ.

ჩემი სახელი - შნბან თან!.. სულწლე - ჰელიმოღლი!.. ელლი ბეში დატლიე. ელლი ბეში ახლა, მიხთი? ელლი ბეში - ორმოზდა თხუთმექტი!

თურქულად დეტლაკაიზო ახლა აქ - თურქ კაცთან ვილაკაიზო, კაცი მეზნუტა მე ქი, „შენ მუჰაჯირი ხარ, რომელი სოფლიდან ხარო?“ - მკითხატს, მატყოფს!.. მუაჯირი ვარ რო, მატყოფს, ახლა. ერთიც და, რატომ მატყოფს? ლაკაიფი არა და, ჩუენი სიტყუა ახლა იმათზე, რაფერ იმაჯება, იცი? პაწა ხოშორი მუტა ჩუენი სიტყუა იმათზე. ისინი პაწა დნ ქიბრულა ლაკაიზობენ და, თურქები პაწა დნ ქიბრულა ლაკაიზობენ, წემინდათ ლაკაიზობენ, ქიბარი არდან. ამა ჩუენაც იმფ[რ]ათ არ უარო, ჩუენ შიგნი რაცხაფ[რ]ათ მუა, იმფ[რ]ათ ულაკაიზოფთ და, ასე. ამიდან გუატყოფს - შენ მუჰაჯირი ხარო!..

ამა ჩუენ ახლა, ონ ბირ თანე სოფელი უარო აქა. ჰო, თერთმექტი სოფელი უარო. ერთი, ორი, სამი - ათზე დათლამდი უთლით, ათზე ნამეტარს უედარ უთლით, არ უიციოთ! ზედად არ უიციოთ. თერთმექტი შენ თქუი და მომაგონდა, ჰო. თერთმექტის მემრე რა არი? ჰო, თორმექტია, ჰო. მემრე - ჩუენ აქარელი უარო. ზეგნელებიც არიან, ბეური ზეგნელების სოფლები[ა], უყურე: თეფეურანი სოფელია ერთი - ზეგნელია, თეფექოე - ზეგნელია, ქუჩუქდერეა - ზეგნელია, არი ამ იმაში, [გირესუნში]. გირესუნი - ილია.

10. აქატრობა ქედას გაუსო

(მუსაა, ხასანაა და შაბანი)

[მუსაა:] გატს ხო? ჩტენი დედებიც იმისთუნ აქ ამოსულან ზათენ - აქატრობა ქედას გატსო. ზღუ ქენარში ადგილი მუცემია მაშინ უმფ[რ]ოსს, ჩტენი უმფ[რ]ოსს: აქ იდექითო და, ჩტენ აქ უერ დატდეგებითო! - აქ ამოსულან!.. აქ ტყე ყოფილა ზათენ, გუკაფიან! მაშინ იქა ბუზი ჭამდა მილლესა. ჭამდა იქა და, აქ ამოტდეს, აქატრობა კად იყო მაშინ...

[შაბანი:] გრილი, გრილი!..

[მუსაა:] რაფერ გითხრა, ჩტენ იმაშინ... ასე, მოყრილობას რას ეტყოდით თქტენ? ჩტენ აქა, აქ იქიდან ომ აქ მოტსულტართ, მას მემრე, ანი, აქაური სახელი ჰელიმოლლი დურქმიან. ჩტენ ემდეგი - ქლათ ჰელიმოლლი! ამა იქ - ბარამიძე ტყოფილტართ და აქ რომ მოელით, აქ გამოცლილა! ანი, თუ მიგახდინე? ჩტენა პაწად გადეტრეცხეთ, ხანდახან თურქულას ტურეტო!.. ჩემმა ბაღნებმა არ იციან, ცა, ის ჩემი პაწად ბაღტია და ცარ იცის!

[ხასანაა:] ჩემმა ბადიშემამც არ იციან!

[შაბანი:] შენი ბადიშია, იშთე, იმას გეზნეტა!

[მუსაა:] ჩტენ აქ ერთი ის მყატს მე... არხატაში ტთქუ, თუ მიხთი, იმისი ერთი ბაღტია სოფელში. იქ მიტა, ბათუმში წეტა-მუა. თურქულად... შედ, ჩტენებურად ჰიჩ, ქართულად ჰიჩ არ იცოდა. იმფ[რ]ათ ქართული დედსსატლა ქი, ახლა ჩემზე ბრტრია! ჰო, ჰემ პაწად ბაღტია ამა, დედსწატლა!

11. ჰელიმოლლების ძეზნა

მე ბაზარზე ტარ, ბაზარში. [ბათუმიდან ჩამოსული კაცები] ერთ ბაღანას ელაპადკება - ორ მანქანადთ მოდდეს. ბაღანა აქედან, ჩტენ სოფლიდან [არი] ამა, ჩემ ნენეს თარაფინდან! ბა[ღ]ანა უერ ახდენს, უერ ახდენს, თაბრ, ჰელიმოლლი ტინ არი, ჰელიმოლლი, ანლიდორ მუ? ბაღანა წეტა ბირამადი. მივედი, დუხათქუნე:

- შენ ქართული ხარ? [-მკითხეს].

- ქართული ტარ! - უთხარ.

- ჰადან ხარ?

- აქიდან ტარ! - უთხარ.

- დო, აქ ჰელიმოლლი არი?

- არი! - ტუთხარი.

- აქატრი ჰელიმოლლი ყოფილა ზათი ევდე აქა, მითხრეს-დედი. ეტყობა, ბულანჯალიდან ბულანჯალი, ჩრნ მითხრეს-ქი!

თაბრ-ქი, ორი მანქანა ყაჟან. ერთში ბედილი ბადან - ქალი-კაცი არიან, მიერე - თექ! თჳარა, თექ [რომ იყო] იმისა[დ] ტლაპაიკობ: თჳარადა, თაბრ-ქი, დედიმ, ჰელიმოლლი ტარ!.. აქა-დედიმ, მე მანქანათ ტიარეზი-დედიმ, ამფ[რ]ათ მანქანა მყაჟს, აქედან წამო, სედრ [დ]აფან! - მე ტუთხარი-დედიმ. თჳარადა, მითხრა-ქი:

- თუ ჩონ' ჰელიმოლლი ხარ?

- ჰელიმოლლი ტარ!

იშთე ატდექით, წეტელით ჰე ბურდა - ერთი ესე, ერთ არხატაშთან მიტელით. იქა ლაპადკობენ ფალანდე-ქი, უთხრა-ქი, [სადაც ჰელიმოლლები არიან,] ჩემი ფარით-დედი, წეტდოთ!.. ჩემ მანქანათ!

იმან მითხრა-ქი, არხადაშმა: შენ წედი ამეთთანო. ამფ[რ]ათ ის მყაჟს - მანქანა მყაჟს დნ, მინიბჟსია. ჰო, იტდოთ, ანლიფონ მუ? შუდურ, ბუდურ ბახსინ, ატდექით, წეტელით!

წეტელით, მაჟ, ერთი მანქანა დატიეს. ერთი ოფელი იყო, ოფელით წეტელით!.. წეტელით, იქ მიტალთ ახლა, თაბი. ერთ ქენერზე ისე წეტელით, ნეფს იშთე, ბურდა ჩად-მად იშთუქ...

- აქა ბურსა არიჟო? - მითხრა.

- არი! - ტუთხარ!

- ბურსადდე იზნიქი არი?

- არი!

- იქაც ყოფილა ჰელიმოლლიჟო, - თქტა.

ორ ღამეს ამ ბაღანასთან დატრჩით. ერთ ღამესა - და მყატდა იქა. მე მეზნეტთან ქი, შენ-დედი, ისტანბოლი იცი?-დედი.

- ბჟჰო, დეტსწატლე თელი, ჰაბურადან ისტანბოლი[ე] გიდიფ-გელიფომ!

მერე წეტელით ბურსას - იზნიქ!.. იზნიქი ტნახეთ, თაბე. იქ შეტელით. იქაც ასე კაცი ტნახეთ აინი, ჩტენებური - ჰელიმოლლი ტნახეთ იქაც. ამან კითხა-ქი: ჰადან ხარო? - უთხრა. იშთე, იქიდან ტართ, ფალან-ფილან. დედი-ქი: ჰადდე, წეტდოთო, - მითხრა. თაში-ნდა ეტდოთო, მითხრა. გზა ბირაზ დაპანტილი გზა არი, იმიდან თატადმა წეტელით-წამუელით, თაბი ორ ღამეს გზაში გეტელით.

ადრესი მაქ მისი: ამას ახლა დიგიწერატ - ბათუმში მოხტალო და დიმიწერა, ჰალა სახჩი მაქ! დოხსან იქიდა, ბახ, დოხსან იქი სენე იყო. სახელი გურამი ქტია, ჩტენებურა - მურადი. [მერე, ბათუმში რომ ჩატელ,] იმისი მეტკითხე მემრე და, მითხრეს-ქი: ესე-დედი, ფეხი მეფჰრა-დედი, ფეხი მოჰრეს-დედი.

ჰოდა, მემრე ერთი ის მოსულა აქ - ერთი ქალი მოსულა, ელზა, აქ. წინ-წინ, სოფელში ასულან და ბაღანამ მითხრა, მუსადის პაწამ: ერთი ქალის ერთათაც გალაპაკევ! ჰო, ბახტემ: ისი ჩემი ბაბად იყო-დედი, მოქტა-დედი! მეგემ მისი ფაცდად ყოფილა!

ახლა ჩემი ბაღტია წასული იქა, შტათანად ბაღტი. ბათუმში წეუდეს - თხილი მოკრეფა[დ] კაცი მეფუტანონ-ნა.

ჩემი სახელი - ხასანად. აქატრი სოდადი - თან, იქატრი - ჰელიმოლლი. ოთხმოცი და უორი წლისა.

12. თხილსა ნამეტარი კიტინი უნდა

ლამაზია თუ, ზათე, ეს ადგილები ახლა? მოქწონს? შენ მაშინ, ბათუმში გონჯ დერზე ხარ, მაშინ? გონჯი დერიდან მოხტალთ თქუენ მაშინ? ჩუენ ჰიჩ არ მოქწონს ქი აქატრობა - რადს ლამაზი, რ'ზრი ლამაზი?!.. მაშინა არ წეუა, არაბა არ წეუა, კაცი არ წეუა... რა სილამაზე?!.. მინდორი არ აქ, არა, ჰადნ მინდორი?! აქ კათირი[თ]-ნა ზიდო, და უირი[თ]-ნა ზიდო, არაბა არ წეუა... მე ქარ მომწონს! უისმეს არ მოწონს! რისთუინ დატიეს და წეუდეს, ის მემლექეთი კაცებმა, ჩუენებმა?

აქა თხილებია. თხილ რაფერ უაქნეფთ: გატრეკატთ ძირში, ძირიდან უკრეფატთ. გატაჩიჩიეფთ ძირში, ისე უკრიფატთ. კაპანი დერებზე, ახლა, სუყუელგან ქარ იკრიფება და ტალიდან, ზედდან უკრიფატთ, ისე. სეფეთ მეტბამთ წელზე, გოდორს, იმით მოტკრიფატთ. ამა ნამეტარი ახლა, წინ-წინდულა აღარ არი ახლა. წინ-წინ, ქერთ თუეს თხილ უკრიფატდით! ტალიდან, ზედდან თხილ უკრიფატდით. ახლა - სამ დღეზე ატკრიფატთ! უუსთით, გაშიშებას უუსთით!.. მოასთეუთიეფ, მოასთეუთიეფ - ენ სონი, გაშიშთება!

თხილი ძუირიც ჰეჩ არა, მის თაუს არ იმაჯება, ქარ დედრჩენს მის თაუ. არ ღირს, არა! ინდამა ნამეტარი კიტინი უნდა!

კარქ თხილისთუინ რა-ნა ქნა, რა-ნა მიეხიზმეთო-ნა: ძირი-ნა შუთხრა, იმა ში-შიდედან წუტიტი ისინი, ამოსული ფესუები აქ - ისინი-ნა გამოარჩიო-ნა, ისინი ცართუა-ნა. გუბრეს უიტყუთით ახლა, წინ-წინ - ქემრე იყო, ქემრეს უეტყოდით, რას ეტყუთით თქუენ - არ უიცი ამა, გუბრე, ქემრე ძირზედ იმას-ნა დუყარო. მემრე, ამაზე ზედ წამალი უნდა, ტომათესსაუთეთ აინი. წამალი-ნა მისახა-ნა, მუცადო-ნა აგრამე[რ]ათ: ეგერ თუ ქარ გაყინა, არ გათოულდა და ქარ გაყინა, თუარ დედწუა - ზუტული (/ზოტული) კარქი თხილი იქნება!

13. თექმეზერი სოფელს რატომ ქტია

მწერის ხე ჭო, ნუ გაუშინებ - დასახჩოლებელი ნუ გაუხთებით!.. ქუმლუანი გამეტიარეთ იშთე, ახლა თექმეზერში უნდა ეტდოთ-ნა. თექმეზერის მემრე - ქუჩუქდერეა, რომ მიტალთ, ის სოფელია, ზეგნელი სოფელი. თექმეზერი აჭარლების სოფელია.

თექმეზერი რატომ ქტია? აქა, თექმეზერში, კაცი მომკვდარა ერთი და ჩუფლიან გზი ქენერში. იმ სოფელის სახელიც თექი მეზერი გუხთიან, მეზერი უთხრობიან! დანი, „ერთი სასაფლაო“.

პაწად წუტდოთ-ნა, პაწად. სოფელში კაცებია, დარჩენო - რას ლაკადობ შენ?!.. კაცები ჰადნ? აქ კაცები ჰად იქნება? რაფერი თეგებია, შეხედე?!.. შიერში არაან კაცები, ქუქედთ არიან!.. იგერ რო დიდი სახლიან, ერთი კაცისია ის, ერთმა კაცმა წმენა. აქ ბეჭური კაცი არ მოტა და აქ სახს არ გუქეთებს!.. ამ კაცისი შტილი ერთი - იგერ გაღმაშია, მიერე - გამოღმაში. [თითონ კაცმა] სახლი გუქეთა - მოქუტა! აქ რატომ გუქეთა - მანაც არ იცის, ტინმე არ ყაჟს აქ!.. სახლი კაბი არი, უთატებელი, შით უშუსლეელი, იმფერ მოკტა კაცმა!

იგერ გზაზე ბერიკაცი ერთი... ერთი დიელაკაბე, ზეგნელი მია, რა არი ერთი, მუკითხე ერთი!

14. ჩურუქსული საიმეს კითხუბი და ერთი სიღმერა

მე ის სკამი უნდა მოგიტანო, დაბმნდით!

ჩემი სახელი - საიმე, გუარი - კილაძე-მოწყობილი, ჩურუქსულებიდან. ჩურუქსული ტარ, მოწყობილი ტარ. ბაბად მოწყობილია, დედად - კილაძეა. ჩუენი მტელები მოსულან, დიდტანი ბაბუაეები მოსულან, ბაბუაეფს მათი ქმარები (//კაცები) მუყუტანია, გუზდიან აქონობა. რატომ მოსულან? იქ მუსლიმანობა კითხუა ქარ ყოფილა!.. ასე, ლოცტა ქარ ყოფილა. ძალტან პატათ ყოფილა, ბრეტლათ არ ყოფილა, ტერ დამდგარან. მე ქა, იმდონათ ტერ ტიცი, ქარ ტიცი.

მაგას ტელაპარიკო? ჰნ, შენ მაქიდან-ნა ქამწიო მე?.. თქუნ კად ხართ და კას ბმანებთ. ედ გიდი, ჩემი კითხუა იცოდე შენ! გაფრინდები, გაფრინდები ცაში! აინი, ჩემ პირით მე ტლოცატ მაგას. ქანამ, შენ სხტაგან წედლეფ მაგას და სხტას ალაპარიკეფ, გოგო?!..

თატის ტკიტილი გითხრან? ერთი დაბეჩა გითხრა:

შაკიკისა კინასა,
ითიბებდა დილასა.
მარიამ რას ჩიტი, მარიამ რას ტირი,
რატარ არ ტიტრო, რატარ არ ტიჩიტლო,
შული გატაგზად სელასა,
თოტლი თოტლობდა, ბულთა ბულთობდა,
თატუხე დაცემია, თატუ გასისხლიანებია.

რა არის მაგის წამალი?
სამი სამყურად ბალახი, ყირმიზი იბრიშუმი სამი,
ფულადი ლემსი,
გუდუსტი - გადაყება, გადმუსტი - გადმოყება...

ამტონია. აი შაკიკი, თაჟის ტკიპილი - აჲ, ძალუნ აქტკიუდებზ, იმის იგია მაი. სხუაჲ რა
გითხრა? სრ, კუდმანობას უკითხულოფ მე. ძალნგზ, დაბეჩებულის იმას უიტყუტი, გეტყუტი:

ცაშინა-მაშინა, რამ შეგაშინა,
შაჲმა ძალ[ლ]მა, შაჲმა ქალმა, შაჲმა კაცმა,
შაჲმა გუელმა, შაჲმა მამალმა, შაჲმა ღორმა
შაჲმა გელმა, შაჲმა ძროხამ, შაჲმა ხარმა,
შაჲმა ცხენმა, შაჲმა კატამ -
გუდუსტი - გადაყება, გადმუსტი - გადმოყება...

სხუაჲ რა უთქუა? თუალიცემისა თურქე უიცი. ახლა ამტონი ლე[ქ]სი თურქე რაფერ
უთქუა?

ელუზუბილლეჰი მინ ეშ შედთან-რ-რჯიმ!
ბისმილლე რაჰმანი რაღიმ!
უჟლჰალლა, ფეთალლა, ჰოსელემით უელლემი ცულლეთ,
უელლემი ქჟლლეთ ჰუთ უე ნაჰათ, ჰუ!
ბისმილლე რაჰმანი რაჰიმ,
ჰოსელემით უელლემი ცულლეთ,
უელლემი ქჟლლეთ ჰუთ უე ნაჰათ, ჰუ!
ბისმილლე რაჰმანი რაჰიმ,
ჰოსელემით უელლემი ცულლეთ,
უელლემი ქჟლლეთ აჰუთ უე ნაჰათ, ჰუ!
ბისმილლე რაჰმანი რაჰიმ, თებეთიე დან
ებილეუბეზე ენუმალუ უემჲ ქესეფ!

ესენი მე ჰემ უწერე, ჰემ - გეუზბერე, დიდი ნენედან!.. აინი, ერთათ უცოცხოობდით ჩუენ.
[ჩემი] სოფელი - ჩათალ ბუჟარ იყო, უნდეს ზედდან. იქიდან აქ გამეუთხუე. ის სოფელი
იყო ქობულეთლების, ეს იყო - აჰარლების. უერ მუწყუტი!

ჩუენებურა ახლა, იმტონი კიდო არ უიცი, კითხუა სარ უიცი. ნაზარ დუჟა? ნაზარ დუჟა
ჩუენებურა სარ არ უიცი, თურქე უიცი. ყურანდან უიცი, მუსხაფიდან უიცი. სიღმერა?
იგიც უიცოდი, კი, უიღმერდი.

ერთი სიღმერა-ნა გითხრა:

ეწერს ცეხლი ეკიდება, მუხასაც ებრიალება,
ეწერს ცეხლი ეკიდება, მუხასაც ებრიალება...

ნენემ რა მითხრას უნდა და რაფერ ჯოღაბი მივცე-ნდა,
ნენემ კაბა შიმიკერა, წინ კოპჭები დიმიკერა,
ნენემ კაბა შიმიკერა, წინ კოპჭები დიმიკერა...
თუ გამათხოვს - გამათხოვს და ძალთან უარ გაჭიჭრებული,
თუ გამათხოვს - გამათხოვს და ძალთან უარ გაჭიჭრებული...
ნინ-ნინი, ფაცდაჲ, ნინ-ნინი!..

ფაცდა - ასე, წუტი ბაღნებზე „ფაცდა“ იტყუიან!.. ბენდე ოზურ დიდღერუმ ახლა, ქარ
უციცი-ქი! სიბერემ რომ მემერინ, დამამიწყდა, გოგო, დამამიწყდა!..

15. ცხენის მოკდომის წყალი

ჩუენი დიდუანები, ზამნზე ომ მოსულან, იქ - თეფეზე მოსულან, ქედზე მოსულან.
მოსახლობა მუწყუიან. იქიდანბერი, მილლეთი გაბრეტლებულა. იქა, ერთი წყალი გუაქ
ჩუენ: ახლა, ხელს ჩადეგ - დედუტაჲს, ციუთა! ზამთარში და - ტანი დემაზან, იმფერმა,
თეზილია. იმ წყალის სახელი უნა უთუტა ახლა.

ნედა, ერთი, ბათომიდან ასე, ქმარები (//კაცები) გადმორებულან. ცხენზე ყოფილან, ცხენზე
შემუდარან. უქენებდან, მოდალულან, მოდალულან, მოდალულან. ოფლი, ოფლი, ოფლი
გამბთარა ცხენი. ის ცხენიზა უთქმან: ცამადნ მერზე ჟერთი წყალი არი, ის წყალი იმ
ცხენს უასუათო, უთქმან.

ის ცხენი მუყუანია, ის წყალი უსმია - ცხენი მომკტარა!.. იმ წყალის სახელი - ათდოშანია!
ცხენი მუკლია, წყალს. ოფლიანი უსმია, ჰემენ - ორი ფეხი გუბიჯებია, მომკტარა!
ათდოშანი - ცხენის მოკდომის წყალი.

16. მე აქოურის გოგო, აქოურის გელინი უარ

ახლა, მე უთუტი ასარმა, სოფელი; ჟერთი არის - ჭალახმელები; ჟერთი არის -
გორჯოტაზი არის; ჟერთი არის აქ - კეზეჯეჲ ეზია. იმათი სახელი თურქე არი ამა, ო
ჭალახმელე ბათომის სახელი ყოფილა, ისე ცამბოზენ. ზამნზე, იმ იქიდან სახელი
დუთქმეუიან. იქ არი ესე სახელი აჯაბა? არის, კი? იქიდან ქი ჩამოსულან, აქაც ჭალახმელე
დუთქმეუიან. ახლა ამ სოფელს თუტია გუზნალ ძალე. ლამზი სოფელი, კად სოფელი. კად
სოფელია აქროზა! ესქი ადგდა - მითრაბოლ, მითრაბოლუ და დე გეჩიფორ, მიტრაპოლი
ჩიუიან. ისე ყოფილა.

მე აქოური უარ. მე აქოურის გოგო, აქოურის გელინი უარ. ამის გელინი უარ. ძალთან
დიდი მოსაქმე კაცები ყოფილან, დიდი კაცები ყოფილან. ამ სოფელს რა დაუათუტათ, რა
დაუათუტათ, მიტრაპოლი დაუათუტათ - უთქმან. მიტრაპოლმა დედუტა ახლა, საცხან
წეხუალ:

- უისი გოგო ხარ, უისი შუილი ხარ, უისი ქალი ხარ?

- მიტრაპოლიდან, ცამადნმის ქალი უარ, ცოლი უარ! - ითქმებოდა.

ამა, ახლა კიდურენ დიდთაუბა კაცებმა გემზარდა, აქორთრი სოფელი, მიტრაპოლი, ჩუენ „ლამაზი სოფელი“ დაუბათუქით. იმიზა, აქროზობა ლამაზი სოფელია.

17. ჩუენებური შაჟმელები ბათომიდან წამეუღეთ

ბირბილად, „ბიბერ“ უეუზნუთ ჩუენ აქა, ბირბილას დაურგაუ, ლობიეს დაურგაუ, ფხალს დაურგაუ. თომათისს, თომათისს დაურგაუთ, მაკიდოს დაუთესაუ, დუალურას დაუთესაუ, ჭარხალს დაუთესაუ, ქინძი, შუმრამი, პრასა... ერთიცა - ზაფრანას უეტყუთ, იმას.

ჩუენებური ზამანინდე, ჩუენებური შაჟმელები ბათომიდან წამეუღეთ. ერთი - კუხიანი ლობიედ, ერთი - ზეთიანი ლობიედ. ზეთიანი ქათამი. იმ ზეთიან ქათამში რა შედრთუება? ზაფრანა! ზაფრანა თუარ ცარ ჩურთუე - იმას თეთრი ექნება, რენგლი ცარ იქნება იგი!.. იმას - ზეთიან ქათამს უეტყუთ ჩუენ.

პიტნა, პიტნა გუაქ. კიტრი გუაქ, კიტრი არის ახლა იმაში - სერაში. მუშამოდ და, წამოხურული, ქუდი!.. ჩუენებურა - წამოხურებული იგი, ქუდი. თურქე დე - სერა. მაქ ახლა - იმ ქუდში, რა არი: ფატიჯანი არის - ისე შაუი ფატლიჯანი არის, თომათისი არის, კიტრი არის, ეფენდიმ... სხუად რა არი?.. იგინი, იგინი - შაშტრამი... შუმრამი არის - ლობდაში მურთეფ, კუხიან ლობდაში იმას ურთეფ - შუმრამი ითქმება იმიზა. შუმრამი არის. კართან როა ქი, შასლაზე, ის - პილპილად! ბიბერ. თურქე - ბიბერი, თქუენი - პილპილა. ფათათისი, ქართოფლად სიფთე ურგუიდიოთ და, ახლა აღარ შეუფერეთ, ახლა აღარ გუაქ!..

ლობია. იმას დაუბარაუ ლამაზათ, სიფთე დაუბარაუ, იმას წამალს დაუყრი. იმას მემრე - ასე, პაწ-პაწად, პაწ-პაწად, ოჯაღეფს, ცოფეფს გაუაკეთეფ. იმ ცოფეფში ლობიეს ჩაუყრიოთ, იმას მემრე წაუფარეფ!.. ამუა - ოთხ დღეზე, ათ დღეზე ამუა!.. მემრე იმას ხამარს დუსუოფ და ხამარზე ეუბ, გეფდება!.. იმას ახლა, აქიდან დეფყეფს - ბოლოდდან დეფყეფს, თაუში ასლანდი იმას ყუაუილი ექნება!.. იმ ყუაუილითი გამედსხამს ლობიას. მოკრიფაუ - ბირ აი სონრა, ისტერსან, ჰელე უორმოც დღედს მემრე - გეფდება ისუენ, გეფდება ისი.

მოუკრიფაუთ, რაფერ უინახაუთ: დოლაბეფში ჩაუდევთ. ასე, ნადლონეფში ჩაუდევთ და დოლაფში დაუდევთ. უინცხა მობმანდება, ერწამ გუკეთეფ - მიცემ. მარტუად ასე-ნა წამოხარჩო პაწად, თენჯირში, გაწურო-და, ამედლეფ, გაციუეფ, მიცემ.

ერთი ასე კედდებოდა წინ-წინ: ასე კიდაუდი, ახმოზდი - მემრე ზამთარში იმას გუკეთებდი! ცრ ჩხაკად ლობდე იყო, ჩხაკად ლობდე. იმას ჩუენ ძაფზე აუასხმიდით, აუასხმიდით, აუასხმიდით, აუასხმიდით ქი, ასე გრილში დაუხვიდაუდით, სიცხეში ცარ

დაუბკიდატდით - გემო ყარ წუტდეს დანი. გრილში დაუბკიდატდით და, უმ თოტლი ზეიდან წამოტდოდა, იმ ზამთარ, იმ თოტლში გატაკეთებდით.

კუხიანი ლობიე: მოკრიფატ, გასტეხატ. ზოგეფს, კაკლეფს გატარჩეტდით - კაკლები ექნებოდა, ზოგი და - მისი ღენჯო ექნებოდა, იმის ერთათ გატრეცხატდით, თენჯერში ჩატყრიდით და მოტხარშატდით!.. მაკიდოს მურთატდრთ, ეფენდომ, პრასა, შეშტრამს მურთატდით, პაწ-პაწას, პირპილას მურთატდრთ, მარილს მურთატდრთ, პაწასა - ნიორს მურთატდით, პაწასა - თხილს დატნაყატდით, მურთატდით. კაშულით მურეტ... კაშულით არა დნ, ლაფერასატეთ ისი, ასე იმიდან გაკეთებული, ფიცარიდან - ფხალსაც იმით ტაკეთეფთ. იმით ტრეგატ, ასე. ნიორს რამი ჭეჭყატ მია? ნიორს - მისი ყაბი აქ... ფილი, ფილი! ფილში ჩატდეფთ - ტუას დატარტყამთ ზეით ასე. იმას ფილიტუად თეტია.

ახლა ფხალი. აქა სუნთელი ჩემი რძალები არის ამა, სიფთე ჩემი, მე ტი ტაკეთებდი, იგი გითხრა შენ. ფხალს ლამაზათ მოტკრიფატდი ბახჩადან, იმას გადატარჩეტდი, იმას წყალჩი გატრეცხატდი. ადულებული - თენჯერში - წყალი მექნებოდა. იმ ფხალს იმ წყალში ჩატდებდი. იმას მერმე დურეტდი, მურეტდი, პაწას კაფახს დატახურეტდი. იმის წტენს გამოტწურატდი, ახლა - ჩტნტი, პაწად წარე არ იყოს, - იმიზა გამოტწურატდი. იმას მემრე ლამაზათ მარილს დატყრიდი, კაფახს დატახურატდი. კართოფილადს დატყრიდი, ხახტს დატადებდი, მაკიდოს დატატყრიდი ზეთ. ამხელა ზროხის დალს დატდებდი ზეთ - ცრ ლამაზათ იქ მედხარშტოდა. ნიორს, მარილს დატნაყატდი, იმას მემრე ფხალს მურთატდი. მეც შეტჟამდი, შენაც შეშჟამდი, იგიც შეშჟამდა - ყტელად შეშჟამდეს!

ფხალის ერთათ, ფხალლობიასაც გატაკეთებდი. ფხალლობია იქიდან მობმანებულია - ბათომიდან. ფხალსა და ლობიას ტრეტდი, გატაკეთებდი.

რადზა ტჟირიან ესენი?

18. ყოლიფერი რძალებს შატანებე

მე, ჩემო ციცატ (ციცა დემე - ლამაზი გოგო, ციცად), მე ტმარი მომიკდა. ბაღნები მყატს, ამტონი ბაღნები მყატს: ტორი გოგო, სამი ბიტი მყატს. ტორი ციცად მყატს, სამიც და - იგი მყატს, ბიტები მყატს. მუშაობენ, მუშაობენ, ტართ - ტაკეთეფ, ტჟნმ, ამა ძროხა არ მყატს, არ ტუყურეფ. სიფთე ტუყურებდი, სიფთე. მე ახლა ტისტენები, ახლა მე რძალებს შატანებე: მე ტისატმე, თეტენ რაცხა ტენით, რაცხა გინდანან იგინი - ძროხაც მოწტელეთ, ხობდებიც მოწტელეთ, ყანიებიც დაბარეთ, ყოლიფერი თეტენ ტენით-მეთტინ ახლა. მე ტუტდიტარ, რძალებს ტუყურეფ: რას იჯებით? ასე ტენით, ისე ტენით! - მეტკითხულოფ რაცხაეფს, ისინი ისატმებენ. ჰე, ჩეტკითხატ, ყტელას დატლოცატ. შენ ბილე დაგლოცატ!

დმერთო, ად ციცადს ომრი დიდი გახადე, დიდი მიეცი, კად ლამაზი ტმარი შნტენდრე! დმერთმა კად ჭამა მისსოს, სდერული მისსოს, ყოლიფერი მისსოს!

19. ჩურუქსული ხეირიეს ნიშნობა

გამარჯობა! დატბმანდე პაწად, თქუენც დაჯეკით, დაჯეკით! ხარუნ, დე, ხომ გელდინიზ!..
ონლარ ბათუმდან მი? ოლურ!..

ჩემ იქა თამ ჩურუქსულია, ამა აჭარლეფში ჩატარდი, ამ გელეფში! ჩუენ შავიშტილი უართ, აქადდან, აგენი - აჭარელი იშთე. მაჭახელი დე აინი, აგინი მაჭახელები არდან, იშთე. მაჭახელსაც ეტყუიან, აჭარელსაც ეტყუიან. სხუა არი?!.. ჰჰ, მაჭახელი მე ქარ უიცი მაშინ - აჭარელი და ჩურუქსული უიცი!..

[აჭარელი და ჩურუქსული] არაფერი არ არი, დჰ!.. პაწად, ლაპარიკი ამათი ის არი - დედშურია! ჩუენ ახლა, ჩურუქსულად „კარქა იყატი“ - აგენი „გამარჯობას“ ეტყუიან: „ხომ გელდი“ - კარქა იყატი და აგენი „გამარჯობას“ ეტყუიან. გამარჯობა - გამარჯობა იშთე, ერთია, აინია. სხუა რა უიცი მე, მეც გაუხვდი, აჭარელი გაუხვდი ა, ორმოზდნთი წელიწადია, რა უიცი მე!..

ჩემი ბუძმადშტილი აჭარლეფში არი - ერთი უერ იტყუი ქი აჭარელია. მე - ქლათ აჭარელი! ბაბადს სახლში მიუალ, ბოდნე ულაპარიკოვ აჭარულად. უერ ულაპარიკოდბი - დეტსწაულე! ჩურუქსული არ დამამიწყდა და დაგამიწყდება, იშთე, [აჭარული] დედშურია!..

[ჩემი] ნიშნობა რაფერ [იქნა] და, ჩემი ბუძმადს გოგოვს ქორწილზე უიყატი. ამის ტადამისის ქორწილზე, ტადამისი იყო უელიოლლი მემედა - ენიშთემ დჰ, ნეჯათინინ ბაბასი. იქ ქორწილზე დიმიწახა დედმთილმა. ბიჭმა არა - მაშინ დანახუა არ იყო. ბიჭი როდს დეტნახე? ოდ დე! სახში მიუედი - მაშინ. დეტნახე - ცაბა ქარ მემეწონა?! ცამისი ბუძმადმისი ცუდი იქნებოდა?

ბიჭი არ მომწონებოდა - ცა[რ]აფერი, ის ყოფილიყო-ნა, ცა[რ]აფერი! ჩუენ ისა იმფრათ არ არი! დატეტა არ უიციით. აქცეტუნ ამა, დატეტა ქარ არი.

[დასანიშნად] სამ-უოთხმა ამოუდა: დედმთილი, სიმაური, მაზლი, დიდი მაზლი - აგი იყო, სამ-უოთხი. იშტე, ცილაპარიკეს, ცილაპარიკეს, ცისქენ - კარქა არი. მემრეტ-და ნიშანი ქნეს. ყოლიფერი ამეიტანენ: ათი ტალი ბილწუდი, ბეშიბილლუდი - ბეშიბილლუხს ეტყოდენ, იშთე, იგინი ამეიტანენ, ყოლიფერი ამეიტანენ, ჭოუ: ჩასაცმელები-მასაცმელები, აფსილი, იშთე დჰ, ყოლიფერი!

აგინი ზენგილი იყუნ, თაბრ, ცაბა! ცენ დიდი ზენგინი - აგი[რ], ცამის დედე იყო! რაფერ ზენგინეფს ემევენ, ხედაუ?..

დუგუნი ცუუ!.. [რაფერ იყო,] რა უიცი ახლა მე, ეგი დამამიწყდა მე, რა უიცი ახლა... ბჰ[დ]ლამას უკრატდენ. სამა - თხილობაზე რომ ბათუმიდან ჩუენებურებია, ბიჭები, იგენს უასამეფთ, ბოდლე - რაცხა, მათებურად მღერობენ და სამობენ, მემრენ არაბადდან რაცხა, ბაღლამას დუკრიან, რაცხა ჩანგი და თეიფი, დჰ! იმათ ისამებენ ამა, რა ლამაზათ სამობენ!

ახლა, აქაურები ხორონი ისამებდენ დუგუნზე - მე მახსოვს, ბაღნობიდან! ახლანდელეგმა ამა - ქარ იცინა! ჰემ იმღერებდენ, ჰემ - ისამებდენ. ახლა, რა-ნა გახსოვდეს კაცი, უეპე! ქარ მახსოვს, ებბედი, გუშინ რა უჭამე, ქარ უიცი!

20. წინ-წინ რას უჭამდით

(ხეირიე და ემინე)

[ხეირიე:] წინ-წინ რას უჭამდით? ლობდას, ფხალლობდას, ამოლესილს. ჩურუქსულები პაწად დელიშურს აკეთებენ - ნიგოზ[ს] ბილე ურთუენ! ცამა ცაი აჭარლები - არა: მარტუად ნიორი, მწარე პირპილა მორეგუე - ჭამე! ნიგოზ ქარ ურთუენ. ცამის ბაბანნე - ჩემი დედამთილი ბილე, ქარ ურთუამდა ამა, გერჩექთენ გემრიელია, დე! ყუკნკლო გემრიელია, აქოტრი გაკეთებული. ჩუენებისაც ის კადა დე - ჩურუხსულისა, - ამა ბურასი თე დელიშურ, იმფო კადა.

აქ, აჭარლები მოლახტოს ებნეტიან, ჩუენ - პარკი ლობდას. სუნელია ასე - შეშორამს, იგინს ურთაუ, ცრ ჩუენებური მოლახტო ცარის, იმფერები. სუნელი: შეშტრამბ, ქინბრ, ნიორბ... და თხილი, და ნიგოზი - კაკალი, იმთე - იგენს ურთაუთ. მე ყოლიფერს უაკეთეფ - ამოლესილი ლობდა დე, მემრენ - ძალიანი ლობდა, ყოლიფერს იმტე, რა უიცი მე, ფილატი-მილატი, ყოლიფერი კეთებდა!..

აჲ, ფილატი რაფერ კეთებდა: შეირძანი თუ გინდა - მოხრაკულაჲ, ძროხის ნალები, ის ძალი დანსხა-ნა, მოდრეთ გარეცხილი ბრინჯი დანყრა-ნა, ჩახრაკო-ნა კარქა, დანსხა-ნა ადულებული წყალი: ქათმძანი თუ გინდა - ქათმძანი, ისე თუ გინდა - ცრსე, ყოლიფერით კეთებდა! ძალუან გემრიელი კეთებდა. ჩურუხსულაჲ? ცრ არ უიცი მე, ბაღნობა[ში]... მე ცახლა, აქოტრი გაუბთი და ყოლიფერი დამაუიწყტა! აქოტრულა უაკეთეფ, იმთე!

პურ უაცხოფ? თუ გინდა, გამუაცხუე ცამა, უაცხოზდი მე! ცახლა - ებბედი არა!.. ციმას წამუასუქეზდი, ფურუნში თუ გინდა - ფურუნში, თაუანზე თუ გინდა - თაუანზე. კეცზეც - თაბრ, კეციც იყო, ამა კეცი ჰადე? კეცზე - სიმიდის ჭადი, რა გემრიელია!.. კეცი ქალებმა გიმიტეხეს, ჩუენებურებმა! თხილს რომ კრეფენ და მეუტიდენ ჩუენთან - იმათ გიმიტეხეს. მე უაკეთებდი, ჩემ ბაღანასა ძალუან უყუარს კეცის ჭადი, დე!.. პური ნემეტარი არ იკრება იმაზე, კეცზე. ამა, დრდი კეცი უნდა იმას, მაშუინ. პაწად კეცზე ყერცახე დადეუი - ყუა ხარჯი!

ბურექს იყუანებენ, თაბრ!.. ჩუენ აქ, ფქუილ მოუზილაუთ და, დოხი ჩხირით გაუწუთ და ცეცხლზე გაუახმოფთ. [ემინე: ბორეგი და გეტრეგი ერთმა!] ჰე, ერთმა, ყერთი!.. ბურელი ახლა ჩუენი[ა] - ქართუელებმა იცძან, თურქებმა ქარ იცძან! ბურელის საჯი არი ასე - ამხელა, ასე. [ზედ] პურსაც აცხოზენ ქალები ამა, მე [ე]ბბედი არ გამომიცხუია და, ციმაზე დანდებენ, ბურელს გეყუანებენ, იმაზე ასე ედტუაჩუის, ლამაზათ შეიქნება - ძალუან გემრიელია! ყერთ წელიწად გაუაკეთეფ, აუამსეფ ქრშეთეფში, დაუდეფთ ნალიეფში - იმ

ერთ წელიწად ჭკამთ! ასი ფურცელი, ორასი ფურცელი, სამასი ფურცელი... ახლა მე თხილობისთუნ გატყუანიო-ნდა, იშთე!

[ემინე:] ცერიშტას უაკეთეფთ, იმას - ჰასუთას გატაკეთეფთ, ქესმე-ჩორბას გატაკეთეფთ, იმას გამოტყრიო... ესკიდე, წინ-წინ ჩემი ნენე მაკა[რ]ინას გამოჭრიდა - გამოჭრილი მაკარინას ჭამდენ. ახლა ჭილეფთ, ამა წინ-წინ - გატაკეთებდით, ჩუნენ!..

[ხეირი:] გაკეთებული, გემრიელია, ზათენ!.. ცეზიეთი უნდა! ახლა ყოლა: ქალაქიდან ყიდულობენ, მოაქტან, ახლანდელი გელნეფს (/გელინეფს). ჩუნენ ესკიდენ, მომეტარი ჭიყაჭით, ახლანდელი ქალებს რა უნდებია? ახლანდელი ქალობა ყოლა - უტუტუ! აცოცხლოს ღმერთმა და ციყტონ! თაბრ...

21. დედამთილ, მამამთილ - „ნენე“-ნა უთხრა

ჩემ სოფელში, ჩემი ნენე დედამთილთან, მამამთილთან, მაზლთან - კარ ასე, ცუკან-უკან გეძრედა, მან ასე კარ მიტალღებოდა და კარ გეძარდა! ახლანდელები - წასძრან, გეძულან! ამა, ჩუნენი - ისეა. დედამთილ, მამამთილ - „ნენე“-ნა უთხრა, „ნენე“ თუარ უთხარ - მახტილი გელინი კარ ხარ!.. ნენე - დედა, აინი. ჩუნენ აქ - ნენე ქტია. ნენეს უტყუტით ჩუნენ.

ჩუნენ აქ ქართულები იჯებან ასე, თურქები - არა! ჩუნენ მულეფ - „აბლას“ უტყუტით, „აბუს“ უტყუტით. მაზლებ - პაწალაფც რო ის იყო - „აბეს“ უტყუტით. ეს ქართულები უტბნეუტით, თურქები - არა!.. თურქები სახელ დუმახებენ. ჩუნენ გტიყტარს, იმისთუნ ისე უტყუტით.

ახლა ჩუნენი გელინები ამ ხარუნას - „ხარუნ აბეს“ ეუბნეუტან. ცე, ოფლუ! ამას ახლა, „ხარუნ აბეს“ ეტყუტან. ისე, „ხარუნას“ უერ დუმახეფს - სიკტილ' უნდა?!.. თურქები უმახიან! თურქები ჰაღ უმახიან და, ქართულები - კარ დუმახებენ! ქართულებში საფგ ბეურია. მე მესელა, ქერკ უჩ მაშინდე უარ, ძალიან ის ახლა, დაბერებული არ უარ, მე ბილე - გათხუტებხან, ჩემი კაცი კარ დიმიანახია! ქართულებში - ჩემ სოფელში - ისეა! ახლა არა - ჩემ დროში, ისე იყო.

წინ-წინათ ისე ყოფილა: ნიშანლი გოგო, აფზე თუ მამამთილი დედანაზ, ნეფემაფ - ნიშანლობაში, გოგომაფ - ჰეფე, უკნიდან შამუხუტემდენ და გეძარდენ, აფზე არ გეძარდენ. დიდუანები ისე რომ იქმოდნენ, წუტიტები - რამეს უერ იტყოდნენ!.. დიდუანები შარჩეუდენ იშთე, შურჩეუტებლა არ მიცემდენ, ახლა, შუილს უერ გადგდებდენ!.. წინ-წინ ელჩილუდი იყო, შერჩეუა იყო, სხუაფერ არ იქნებოდა.

21. შატიშუილების გოგო უარ, თაულიოღლების გელინი უარ

მე - ხეირიე მთქუია, შატიშტილი ჟარ. შატიშტილების გოგო ჟარ, თაჟლიოღლების გელინი ჟარ. ჩემი დუგუნზე, მაშტინ, ალთუნები ჰეფ ბრეტლი იყო. ყოლიფერი ალთუნიდან მაჩუქტეს. დუგუნზე გათენენ და დნქციეს, სახლის ყელემები ბილე წნქციეს ჩემმა თარაფმა! ცხენები იყო ამა, მე კარაბადო მომიყუანეს. არაბა იყო მაშტინ, ცაპა! იმისხტანე ოთობჟსები ამეფყუანა-ქი ამის დედემისმა... უ, რა დედე ყაჟდა ცამას, იცრ?.. აგიც ისე - აგიც დუნადა ბი ტნე!

ქემალამ ლამზი გოგო მეფყუანა. ამა ბანა ჩოქ დოშკუნ იდი, ბენი გორუმჯედე ჰა, ათლწრდი! ხატიჯეი ბიზიმ ყავია ყადარ გეთურდუ ამა, შიმდი და[ნ]ლაშმადი.

მე სამი ბიჭი, ერთი გოგო მყაჟს. სამი ბიჭი, სამივე - ცისტანბოლს არდან. გოგო გათხოჟდა ამა, დედნმთილმა რახატი არ მისსა, გოგო ცუკან წამოჟდა, ჩემთან არი ახლა. დედნმთილმა რახატი არ მისცა, ბიჭმა არ თქუა-ქი - ნენემისი იყო, იფიქრა. ბიჭმა კარ თქუა-ქი: მეჟო, ჟერ დაჟტეჟო. იგიც ჩემი მაზლიშტილია ამა [ჩემ გოგოს] დედნმთილმა, მულმა რახათი არ მისცა. ის ჰადის ჰამასაც - ჩემთან ჰამს!

ბიჭებსა ქალები ყაჟან, ყაჟან, ცეჰე!.. ქორწილით, კარაბაებით მიჟდენ, მეფყუანეს. ოზოში უქენით ქლათ ქორწილები - სამით, სედრით, ყორიფელით! კერთი - შჟათანა ბიჭი, ისტანბოლს - იქ იყო გოგოღც, - ქორწილი იქ უქენით!.. აქ არ გჟიქნია. პაწა ბიჭის ქორწილი და დიდი ბიჭის ქორწილი - აქ უქენით.

ქალი რაფერ ჟითხჟეთ? მოწონდენ ერთმანები ბაღნეფ და ჩჟენაც მიჟედით, დედ-მამას ჟუთხარით: ალლწჟუნ იზნიდან, შენი გოგოღ გჟინდა ჩჟენი ბიჭისთჟინ-მეჟთხარი, ასეა, ისეა დერქენე, პაწა ჟყოლეფ, დუყოლეფ და - თამამო, გეზნეჟიან. მემრენე ბეჰედებს წამოჟაცუმთ ამფერ და, იმას მემრენ - იშთე, ნიშანს ჟიხთით, მიგჟაქ ყორიფელი: ალთუნი... ალთუნის ყორიფელს ყჟდულოფთ დწ, ისე მოქცენ-ბილე - შენ არ მიგინდება, ცარიელი ქალი!.. ალთუნის გარეთ - ჩასაცმელები-მასაცმელები: კაბა, ფალთოჟი, მანთოჟი, ყორიფელი, დწ!

22. მუსწდე კარ მომდგამს

ახლა, მე წრეჟლაღ ჟერ ჟსაქმოფ, მუსწდე კარ მომდგამს. წინ-წინ ჟსაქმოზდი ყორიფელს - პრასა და ჟარანა ყადარ, ფხალი, ლოზიე... ჟფქჟაჟთ, სიმიწდი ქფილი გჟაქ. ახლა მე ჟსაქმოფ, პაწ-პაწა ისე რაცხა: დწრგა ყაჯი, ჩემმა კაცმა, იშთე, პაწ-პაწა რაცხა არის და რა ჟიცი, ნემეტარ ქალაქიდან ყჟდულოფთ დწ, მოგჟაქ. არი იქა, ბაზარში ყორიფელი არი, ყორიფელ ნახაჟ.

წინ-წინ თაბრ - ჟსაქმოზდი მიწაზე! ჟმჟშაოზდით თაბი, ცაბწ! ფატით, ასე ფატით - პაწაღ მოთორიანი იმით ჟხწიდით. ჰო, უწინათაც ისე. იმით ჟთესაჟთ, იმის მემრენ და იმას ჟაქნეჟთ - რა ქჟია იმას - გასამარგლეღი ასე, ომ მარგლიან, დწ! იმას ომ ათემიზებენ - ყანას, იმის ქალებს დეჟკაჟეფთ, ჟაქნეჟთ. ჩჟენ არ ჟიქთ. ხილიც და, ზათენ ბათუმიდან

მოტლდან - წრეტლე მერტე წელია, ბათუმიდან მოდიან იშთე, იმათ უკრეფიეფთ. ძალუან კად ინსნები არდან. წინ-წინ - აქოტრი თურქებიდან, ქალაქის ზეიდან მოტდოდენ. ქალაქის ზეით არიან, იქით - შორ არრ, იქიდან მოქტყაჷდა. სახლი მაქდეს გაკეთებული მათისტჷინ. მოთორიც ქონდენ ასე, მაქინაჲ, მაქინაჲ - იმით იმასიქცეჷდენ.

სიფთე არ იყო, სიფთე - ხელით. ამა ხელით რომ იყო, მე არ მახსოჷს ზათენ. ჩემ დროსაც აქოტრ თურქეფს მაქინა ხონდენ. სიფთე ყორიფელს უკეთებდი, ახლა უერ უსაქმოფ, მუსნდე ყარ მომდგამს. დეთმიშ ბირ დაშინდე უარ, ჩუენებურად - სამოზდა თერთმეტი!..

23. ბადიში შტიდი მყაჷს

რა ლამაზი რაცხა არი, ღმერთამ ომრით მიცეს!.. მეც ბადიში - შტიდი მყაჷს!.. სამი - ერთიდან, უორ-ოლი - იმიდან და იმიდან, შტიდი! დიდ ბიჭ - უორი გოგო, ერთი ბიჭი, შუათანას - ბიჭი და გოგო ყაჷს, გოგოს - აქ რო მყაჷს, - ბიჭები ყაჷს. ბადიშები „ბაზნნე“ თურქულა მეზნეჷიან, მეც ისე უეუზნეზი - სხუა რად უუთხრა?!.. ბაღნები დამშორდენ - შორ არიან. მოტლდან-წეჷლიან და არდან. ახლა თათილზე მოტდენ, წეჷდენ. თექრარ, თუ კაი, თხილობაზე მოტლდან, მემრენ ქი წეჷდონ-ნა. იქ, გაღმაჲ დიდი ბახჩა ჩემია, ე. თხილი მაქ იქ. თხილობაზე, ბაღნები მოტდონ-ნა, იქ იყუონ თელი.

ბადიშები გადაქცეჷლი არდან - ჰეფ თურქჩა ლაპარიკობენ, ქართული არ იციან. არა, იციან ამა, რაცხას უეტყუი სიტყჷას - იმა ზიდაჷენ, ისე უერ ლაპარიკობენ.

24. ჩემმა დედმა ექინჯუხში რაფერ მოჷდა

ჩემი სახელი - ოსმანაჲ, სოადი - ხოხოტამჷილი. ამ ექინჯუხში დეჷბადე, აქა ჩემმა დედმა - მეჯიღამ მოჷდა. ახლა-ნდა გითხრა ქი, რაფერ მოჷდა:

ბათუმ რუსმა რომე შამოჷდა, ჩუენი დედეს ბაბა მაჭახელში ყოფილა. იმან იშთე, აჷად გახთა მეგერე და მოკჷდა. რომ მოკჷდა, ორი გოგო, იშთე, მეჯიღაი - ბიჭი, ქალი დარჩენ. წეჷდეთ - ყარ წეჷდეთ? წეჷდეთ თუ არა? იმ რუსმაჲ: ბოლჩეჷიკობა ქენითო, ჰიჩ... ქალმა: ჰიჩ ცისასაც ყარ უიცნობო, ცისას ქითაფსაც ყარ უიცნოფო, - თქუა მეგერ. მაშინ იმ რუსმა - ბოლჩეჷიკ ეტყუიან, რაფერი ეტყუით თქუენ, ყარ უიცი - სავაში ქნა, ხარფში ყოფილა. ეს რომ აქ ჰიჩ რამეს არ ცნობილრფს, მეჯიღამ - ჩუენმა დედმა: ჩუენ აქ რაფერ-ნა დაჷდგეთო და წამოსულან. რომ წამოსულნ, ზეიდან გამოსულა დნ, იმ ზეითა კარიდან, - სარფიდან არა, - იქ, მაჭახელიდან.

გამოსულან. იქიდან ისე წამოსულა, წამოსულა, წამოსულა - პაწაჲ რომ წამოსულან, მოდდან აწე, ორი ძროხა ყაჷს, მას სკიჷრი აქ მოკიდილი, გოგუეფსაც - იმ მაგაზადდან რაცხას აწეჷენ, მედკიდეზენ ზრუგზე, ჩასნცმელი, ყურუბაჲ. ნენესაც რაცხეზი მუაქუენ და აჷათ გახთა. თქუენ წუინდა აჷატყოფობას ეტყუით, ჩუენ - უერემს და ის აჷატყოფობა დემართა.

აჲ, ბეჭერი იფიქრა დან: რა უიყაუთო და რა გაუხთითო და იმ ფიქრში ის აუტყოფოზა დემართა, უელარ წამოუდენ მერე: გზაში რომ მოდიან, უერ წამოუდენ, მეჯიდადც იქ დარჩა. უცადა მეგერ იქ, უცადა: რამედ არ არი, რადო წამედყუანოს უნდა? ქათამ უღებდა და მიართმემდა ნენეს. ციმ დეფს რომე რაცხები მოკიდული აქუნან - ფეშკირი აქუნან, ხაულის ის აქუნან, რაცხა აქუნან, იმფერი რაცხეები, - იმას მიცემს მეგერემ, ფულ არ ანახუიფეს უინმეს, ფულს მალატს მეგემ. იმა მიცემს და ცერთ ქათამ წართუამს, ცორ ქათამს წართუამს და ასე მიცემს. ხოდა, მოკდა მეგერ, ნენედ.

ნენემ რომ მოკდა და, იქ მიაფლაუა და იქიდან წამოუდა აქ, უნდეში. იქ შუტყუთა იშთე, იქ სამ წელიწადს უცადა ქი, რომ უნდეში მისი ხისიმები წამოსულან. იქიდან უნდეში წამოუდა ნელ-ნელა, ნელ-ნელა, ნელ-ნელა და აქ მოუდა, აქ ხისიმები ნახა - ხოხოტამუთილები ნახა, ამ ექინჯულში. ჰედე დამჟდარან, ჰე იქით.

მემრენ, ის მალაზა რომ ქონდენ, იქიდან პაწად რაცხები ქონებია დედესი - ფარა, შენახული. ჰედს ადგილი ედლო, ჰედე იგერ - გაღმაში. აგერ-იგერ გზა არ მიტა, ჰედგერ. იქ ჩემი ბიძამუთილებია ახლა.

25. ქართუელი ფოსტაჯი უნდაში

რისთუინ მიტა კაცი უნდას? თოუთლი არი აქა, ზათენ - რა საქმე მაქო, იტყუის, მიტა. სახლი აქტა ზათენ, არ მოშლის-ქი იმასა, მარა მიტა. იმისთუინაც მიტა-ქი, ბაღანას საკითხუელად: აქაური ოქული არ უნდა, უნდაში უნდა.

წინ-წინ, ჩემ ბაღნობაში, უნდა პაწად შეჰერი იყო. იქა ჩემ ბაღნობაში ათი-თხუთმეტი კაცი - ქართუელი, ათი-თხუთმეტი კაცი - თურქი, ერთმანეფ მოკლიდენ. რატომ და, იგზე თურქობა-ქართუელობა იყო: შენ ის ხარ, მე ცის უარ - ჰედმნადრი ისემედ იყო.

წინ-წინ, ქართუელი თურქ გოგოს უერ მიცემდა - ცარ მდაცემებდენ! ჰედმფერი იყო. ახლა იმათ - ქართუელმაც, თურქმაც, ის გახდა. ახლა ციმფერი რამედ არ ალი, ციმნადრი საქმე ცარ ალი ახლა.

წინ-წინ ერთმანეფში ასე ბძოლობდენ. რატომ ბძოლობდენ? მალტან თხილი იქნა აქა. უისაც თხილი ქონდა - დიდი კაცი იყო. სანდეჯე, ქედე: შენ დიდი კაცი ხარ - არა, მე დიდი კაცი უარ, იშთე, ამ ქედისთუინ, ერთმანეფ მოკლიდენ. მაშინ რაცხა, ჰედმფერობა იყო. ჩემ ბაღნობაში კაცი კლა ბეჭერი იყო - კლეუდენ!.. ახლა, იმფერი საქმედ არ ალი.

წინ-წინ, უნდაში ერთი ქართუელი თუ მეციკლან, ერთი ათი-თხუთმეტი თურქი უნდა მოკლა! იმნადრი კაცები იყუნენ ქი, დედლიენ იმათ. კაცი კლა ეჰაუესებოდათ. ჩემი ნაცნობი ჰედმფერი კაცები იყუნენ. ციხეში-მიხეში, იმნადრ რამეში - ყოლად-ყოლად არ ჩაუარდებოდენ.

აქ, უნდაში, ერთი სოფელია და ციმ სოფელში, ერთი კაცი მშკლიან. მშკლიან და დუწუიან ცეცხლით. მე ქასკერში ტიყატი მაშინ და მკითხა-ქი, ქამირმა: ე რაფერ იქნებატო, შენ ქუნდელი იყატო და - ჰო-მეთქინ! ეს ასე რაფერ იქნებატო? - მკითხნ, შეუბედე მე, - რაფერ ისქნა, უინ ისქნა, - გეუგე მთელი: უინ იყო, რა იყო, რისთუინ მოკლეს - რა სეებებით, რაფერ, უინ მოკლა - გეუგე. ის თურქი იყო, რომ დაწუნ. მეგერემ, ერთი, - ფოსტაჯის ეტყოდენ და ის კაცი მოაკლეთია მისმა ბაბამ. ჰედს ბაღანადც იმისთუინ დაწუნ. ჰედს ფოსტაჯი ქართუელი იყო, ჩუენებური იყო კაცი.

ის ფოსტაჯი რატომ მოკლეს, იცი? რაზე წინამძღუარია, რაზე ქართუელი წინამძღუარი კაცია, თუღგამხილე არი, უნდას ებატონოს-და - ჰედმისთინ. იმაზეც - იმ იმის ის მოკლეს და დაწუნ.

26. ექინჯულის ალაგები

ეს სოფელი - ექინჯულია. სხუა სახელი ამას არ აქ. ტყიები, ალაგები აქ. ახლა, ჰნგზე, გაღმაში, აუი ყეას ეტყუიან. ასე, ემ წინ, დაქთაღან - მაღლა მათად ეტყუიან, ჰედსე ეტყოდენ. იმთე, ჰაქ, ამ ადგილს - ყამაზდის ეტყუიან. იქ ასე, ზედთ ეხუალ, ის - სულ ზედზე, ზედთკენ რუმ ჯამეა, - ყარაყირული ჰქუიან იმასა, ყარაყირული. ნედსე, იმის იქიდან ისე - მეღლიქ თეფე, მეშადუზი, ჰედსე - ყაბაყულადი, ემ გაღმას - ფელუთე თად ჰქუია, ფელუთე თადს იმთე, ადგილები არი: ჰენდიკლი, ოჯალან... ქართული არ ქუია, იმნადრი ქართული სახელი ქარ ქუია.

ახლა, ამ აგზე, ქომო[თ], სარიძოღლები ეტყუიან, სარიძოღლები. ის რადდან დარჩენილა? იქა გადურები მჟდარან - სომეხები ყოფილან. იმითიდან დარჩენილა. იმთე ჰაქ, თოფალის დერს ეტყუიან, ზედთ - თოფალის დერი. თოფალი იცი, ხო, დერიც იცი - გნებილოფ, ქართუელია იგიც. იქაც თოფალი სომეხი მჟდარა და იმიდან დარქუეს იგი.

ჰედსე - ქადილი გოლები. გოლი რწრი იცი, დწ წყლის იგი... ქადილი გოლები ქიმნადრი ადგილი არი. ქადილაფ ყოფილა ერთი და იმიდან - ქადილი გოლები ეტყუიან. ჰედმფერი სახელებიც არი დარქმეული. აქაობას ჩანახჩი ქუია, ჰამკენ, ჩანახჩის ეტყუიან. ჰედსე.

აქ ქართულა ტლაპარიკოფთ ჩუნ. აქ - ამ სოფელში, სუყუელა ქართულად. ახლა, ჩემ ბადიშემმაც ქართულად იციან, თელმა, უნდაში ცხოტრობენ, ამა თელმა იცდან ქართულად. ისე იმტე. ზოგი - უნდაში ცხოტრობენ, ქართულად ბაღნები გეგნებენ და ტერ დეღლაპარაკებენ, თურქულად იცდან.

უნდაში ბელედიე ბაშკანიც ქართუელია. კად კაცია, უიცრ. ჩუნ აქატრობაც იმაზე ტართ. აქა წინ-წინ ჩამღული იყრ, ის წაყაფათმიშტა, არ ალი. ახლა თლათ უნდას იმაზე ტართ.

27. ფაცას დნ მეტი ქობლეთლები არდან

მე ახლა, თაჲის დროზე ბაბუასგან გაჲიგე - აჲა მუაჲირები ფეხით ჩამოსულები არდან. დნხლოებით - ესე ჴფიქროფ, ოცი ათასი ქართჲელი იჲნება აჲა - ამ ქალაქში, ფაცაში. სოფლებში ძალდან ბეჲრია. ფაცა - ილჩეს ქალაქია. ამ ილჩეში ორმოზდნთი სოფელი იჲნება. აჲიდან ასე - ოზდახუთში ქართჲელი იჲნება. ამა, ჴემენ ათი-თორმეტი სოფელი არი, სულ ქართჲელები არდან, თჲრქები არარი შიგნი. სუფთა ქართჲელები არდან.

ფაცას ქართჲელები ქობლეთიდან არდან, ბეჲრები არდან. ქედადან არიან. გჲარებიც არი აჲა. მესელა, მე ჴარ კაკალაძე, დედა ცარი - ცინადშეილი. ქათამაძე, ჴაჲანაძე, ცეხლაძე-ჴეჴელოღლი (ჴეჴელოღლი ქართული გჲარი არ არი, ამა) არდან. დნ მეტი - ქობლეთლები არდან. ამ ქალაქში ქობლეთლები ბეჲრია. გედარე-გემედარე, ნახე, კითხე - ქობლეთელი ჴარო, გეტყჲის, ჩურუქსუ შეირიდან მოსული ჴარ! - გეტყჲის. ჩურუქსუ თჲრქე სახელია.

ჩემი ბაბუაჩემი ლაპარიკობდა, იმიდან ჴიცი: ქობლეთიდან მუაჲირები ჩამოსულან ფეხით აჲა, ფაცაში. ფაცად ქალაქი ჴიჩ არ ყოფილა მაშინ. ეს მუაჲირები ჩამოსულან ჴი, აჲა კოლო ბეჲრი არიმიშ, სოფლეფში ასულან - ნელა-ნელა, ნელა-ნელა. ცოტად აჲა დარჩენილან, ბეჲრები და ჴედთ ასულან. სოფლეფში სახლები, იმათი აშენებული, ახლაც და არი, დგას იშთე. ძალდან სოტა დარჩა ამა, არი. ახლა სუ ცახალი-ახალი გნჴეთებენ, ამა ცოტა კიდე არი, ძჲელი: ცერთი, ცორი, სამი... იჲნება. ბეჲრი აჲიჯები არ ხონიან, ამა ცოტა ხონიან - ლოგინები, იგინი, ეშეები დნ, სახლის!..

ადრე, ჴჲა და ხედდან გაკეთებული სახლები ბეჲრი არიმიშ - ჩემი ბაბუაჩემი ლაპარიკობდა. ქობლეთიდან ჩამოსული ქართჲელები უსტაები ყოფილან, კეთება ცოდნიან. მე სუფთათ ჴერ გეტყჲი და, ბაბუაჩემმა იცოდა, უსტა ჴინ იყო, რა იყო, რადჯებოდა. თელი ჴჲა არა, ჴჲა და ხედდან სახლეფ აკეთებდა იგი, უსტა. სოფლიდან სოფელში მიხაჲდენ-მოხაჲდენ, ისე. სახ გნკეთებდა - ფარა ედლებდა. ფარას გარეთაც, ეგერ თუ ჴინმე ის იყო, ჴეფთენ იჲდა - გაჲაკეთეფ, შენ ფარა მერე მომეცი-დემიშ. ამფერ იჲდა.

ეს ახლა, კიდომ რნრი, იცრ? აჲაჲრი ქართჲელეფს ჩჲენი სახელი, გჲარი არ დაგჲაჲიწყდა-ჴი, ჴიცით იგინი. სულ ადამდანმა თაჲისი გჲარი იცის. პირჲელად ჴი საქართჲელოს კარები გახსნენ, დედწყო მისლა-მოსლა: შენ რა გჲარი ხარ? შენ რა სოფლიდან ხარ? - მე კაკალაძე ჴარ, მე ინადშეილი ჴარ, მე ქათამაძე ჴარ - ისე დედწყო, გამეჲკითხეთ, ჴიცანიტ, ჴნახეთ.

28. აჴარლებმა მისი გჲარი ცარ იცდან

მეორე ქართჲელი კიდე ცარი აჲა - აჴარელი, იგინმა მისი გჲარი ცარ იცდან. ქედედდან ჴინც რომ ჩამოსული არიან, სულ თჲრქა გჲარები იცდან იგინმა. ქართჲელები არდან ამა, თჲრქა გჲარები აჲჲან. მესელა, მე მკითხჲენ - მე კაკალაძე ჴარ, ჴამბოფ. იმას კითხჲენ - თურქული გჲარი ამბოფს: ჴეჴელოღლი ჴარ, წითელოღლი ჴარ - იტყჲიან. მერე გეგებენ

ამა, ქართული გუბარი არ არი-ქი ესე, თურქულია, ოსმალურია. ქობლეთლებმა უფრო კარქათ იცის თაჭისი ქართუელი გუბარი.

ცუნდეში და ეგია: ცუნდეში და თაჭისი გუბარი ცარ იცდან. მერე და მერე გეგებენ: ეს და ცეს გუბარი ყოფილან დედებუთო. იგიც კარქათ უერ გეგებენ. აჭარლები რომ არდან, ქედელები, იგინმა ასე იცდან. ქართუელები არდან ამა, ჩუნენსაუთეფ არ არდან. ლაპარიკიც სხუაგნური იცდან, სხუაგნურა ლაპარიკობენ, ამა გეუბებთ, უგრბულოფთ იგინის ლაპარიკს ჩუნენაც.

ახლა, აქ იმახიან: ჩურუქსული, აჭარელი, მაჭახლელი. ჩურუქსული ჩუნენ უართ, აჭარლები - იგინი, მაჭახლელი - დნ კიდე სხუადა. უფრო სხუანაცირი ლაპარაკობენ, მაღალი სოფლეფში ცხოტრობენ მაჭახლელები. უფრო, ცუნდეს ქალაქი არი - თექირდადი, იქ არდან. დუმანთეფე, დალაქრძ - იქაც არდან მაჭახლელები, იქ დნ ბეტრი არდან. იმისი ქულოტურა კიდე სხუა არი, ჩემთან ერთნაირი არ არი. ქართუელი არი ამა, ერთნაირი არ არი.

29. უწინ-წინ დიდი ქორწილი ცოდნებთან

დედე ჩამოსულა ბათუმიდან აქანად. აჰა, ჩემი ანად - ნახე, რაფერ სურეთია! ანადც და ბაბადც აქ დაბადეული არდან, დედე ჩამოსულა იქიდან. მისი სოფელი არ უიცი, ჩემი სოფელი ეგია. აქ უჭდიუარ, სოფელში, უსაქმოფ. მე აქანა დაუჭი, ქალაქში არ წეუელი. ბიჭია ქალაქში, ჩემი ბიჭი. გოგო ისტანბულშია, ქორწილი იქ ექნება. იგი მასწაულების სკოლეშია, მუზიქალი მასწაულების სკოლეში. ახლა, ამ კუირას ქორწილი იქნება მისი. ჩემი დიდი ბიჭი არის თიჭლისში, რესტორანშია - ემრე უდგუენ თქუთია. ერთი ბიჭიც ყაუტს - გაბრიელი. ამხელა ბიჭი, დიდი ბიჭი მყაუტს ჩემი ბიჭიდან, ბადიში.

ქორწილი იქანად, ისტანბულში იქნება. კაცები, ნათესაუბი მთელი მოუბა, დატეთიეში რაცნ. მემრენ-და დაჟდებთან, მუზიქალიც იქნება იქა, მუზიქაც იქნება. ზეტქი, ქედი იქმან, მთელი იქმან, ამა ლუინოს არ დალეუენ - სანდეჯე შერბეთი, ლიმონათი, წყალი ისმის იქანა, ლუინო ცარ ისმის - იგი თქუენი ადეთია. ჩუნენი ადეთი ცისეა.

ქორწილამდინ - ნიშანი-ნდა იყოს. ნიშანი დედამთილმა და სიმატრმა მედტანონ უნდა გოგომს სახში-ქი: ღმერთის ბძანებით, ფედაღმბერის სიტყუით, თქუენი გოგომ ჩუნენი ბიჭისთუინ გუინდაუო, ეტყუიან გოგომს ბაბოს. ილაპარიკებენ, ილაპარიკებენ და, ამ დნმ დლეზე ქორწილი უქნათ! - დედი, კარარ მიცემენ. მემრენ იმ დლეზე იქნება თელი, იმ დლეზე იქნება ქორწილი.

უწინ-წინ, დიდი ქორწილი ცოდნებთან - უორ დლეზე, სამ დლეზე იყო სოფელში, ოზო-კარში. კაცები, მოზოზელები თელი მოუდოდენ, იმლერდენ, ისამებდენ. ჰო, უწინ კად სიმლერები ცოდნებთან, კაცი მან იმლერდა, ჩუნენებურა. ახლა - მუზიქალებ მედყუანენ, იგინს ამლერებენ, იმთე!.. ამლერებენ ამა, თურქე ამლერებენ. ჩუნენებური სიმლერა ცარ იციან, მუზიქალები თურქა ციმლერენ.

30. მე ქართული უარ, ქართული საჭმელები და კარქა უიქ

ბახჩა მაქ მე. იქანაა ლობიე მწქ, კიტრ, პამიდორ, იგი და რაღაცა კიდუე სხუად. რა მაქ კიდუე: ბადრიჯანები, პირპილაა მაქ მე, წუნილი, რაცხა. ჰო, ჰო, ჰო - ქინზი, მაკიდო, პრასები, ხახუები... მე მაქ თელი, იქანაა.

ლობიეს გატაკეთებ: ლობიეს გატრეცხატ, დატაშროფ, წყალში ჩატყრი, მუტადულეფ. მემრენ-და, იქანაა, შით ქინზი, პრასი, მაკიდო - აგინს მურთატ, პირპილასაც მურთატ, ნიგოზ მურთატ და თამამ იქნება. კიდუე ცის იქნება - ჩერქეს თატული, ჩერქეზულაა იქნება. იმას ჩერქეზები აკეთებენ. ჩტენც უიცით ამა, იმფერ კარქაც უერ უიქთ, იგი ჩერქეზებმა იციან კარქა, დნ! მე ქართული უარ, ქართული საჭმელები და კარქა უიქ, იგი ჩერქეზია - ჩერქეზი საჭმელი კარქა იქს. ასეა, ცამა, ჩერქეს თატული, ჩერქეზული იგი - ქათამი ძანი, ზათე კამ საჭმელია და არი, მედწონება იგიც აქანაა.

31. ფაცას მტაჯირები ფეხითაც მოსულან, გემითაც მოსულან

ფაცადდან უარ მე. აქ დეტბადე და გეტზარდე. ქართული უარ, აჰა!.. ფაცაში ბეტრია ქი ქართული, ჩტენებური. დნ მეტი ჩურუქსულები არდან აქ. მეც ჩურუქსული უარ - ნენეა იყო მოწყობილი, ბაბაა - ქათამამე. ცრ ჩურუქსული სოფელი არ უიცი ამა, აქანაა თახთაბაში თქუთა ჩემ სოფელ. წინ-წინ იქ დამუდარან ჩტენები, დედები, მემრენ-და იქ გაბეტრებულან. იქანაა ახლა, ელლი ბემ ხანე თელი გტრჯი უართ, ქართული უართ. მე ფაცას უარ, აქ უსაქმოფ, იშთე.

ფაცას მტაჯირები ფეხითაც მოსულან, გემითაც მოსულან. ჩემი დედეჩემი იტყოდა ქი, წინ-წინ, მტაჯირებმა უოთხი გემით ჩურუქსუდან მოტდენო. იმ გემების სახელებიც უიცი, ჩემი დედეჩემიდან: ქერთი - **გულნიჰალ** ყოფილა: კაცები ჩამუყუანია სოფლებიდან - სამებიდან, გტარადდან და კტირიკედან. რაფერ ყოფილა, იგი? ის კაცები პაწაა ზენგინი ქი ყოფილან იქანაა, ფარაც იქ ხონიან და მემრენ, იმ გემის იგინიზა მუცემიან - ჩაგტსხი, წიგტყყანე კარქა, ლამაზათო. მიერე გემ ეთქუა **ასგრ** - იმა თამ ჩურუქსუდან ბეგები წამუყუანია, მათი კაცების ერთათ. მესამე გემის სახელი ყოფილა **მეჯიდიე**, მეტოთხე გემისი - **სელიმიე**. ეს უოთხი გემი წამოსულა ციმ იქიდან - ჩურუქსუდან. აქ მოსულან ქი, რუმები მუდარან აქანაა, იმ იგინის სოფელი ყოფილა ფაცა. მემრენ-და, ის რუმები უწეშდან, გუმეშდან აქიდან და ჩტენ მოქტცეს ცაი ადგილი. თქტეს ქი დედებმა მაშტინ: რაფერ ქლათ ჩურუქსუს გატსო აქოტრობატო, აქ დატჟდეთო და დამუდარან. დოხსან უჩ ჰარბინდე ყოფილა. ჩურუქსუს რომ რუსი მოსულნ, ჩტენები ჰიჩ ტელარ დამდგარან იქანაა და გემებით იშთე, წამოსულან აქით.

დოხსან უჩ ჰარბიც რომ დათატდა, ცრ აქარლები მემრე მოტდენ, ფეხით მოტდენ და მოტდენ, გაფუხრებულები. წინ-წინ, თრაბზონში გადასულან, ამა იქანაა არ დუყენებია

ჰტქტმათს ქი: აქ არ არი ადგილიტო და გამშშტიან აქით - თქტენებურები თელ' იქანად ზიანო. რომ მოტდენ აქს, თელ' თიეფში ეტდენ, ზედო: აქა კოლო არიმიშ-დედი, ტერ დატდებით-დედი და ზედო ეტდენ, ზღტს ქენერზე სარ დადგენ. მემრენ-და, თიეფში მათებურად ჩიფთლილები გტკეთეს, იქანად ისაქმეს. ახლაც იმფერ არდან, იმფერ საქმოზენ.

ჰალადნ ქი, ფაცას დნ მეტი ჩურუქსულია. სრ აქარლებიც არდან, ამა ცოტა არდან. იგი ზედო არდან, ზღტს ქენერზე არ ჩამოდიან. ჩტენ აჰა, აქ ტარო, გამოტალთ, თეტზის ნადირ ტიზამთ, მა-და ამფერ აქანად მზეზე დატტდებით, ლამაზათ ამა, იგინი - ჰიჩ არა!.. თეტზის ნადირი არ იციან, სრ სარ იციან, სუი არ იციან... მისოტტინად არდან, დნ, იშოე!..

32. ფხალ-ლობდა და ხაპი ჩორბა

საქმელი რაცხა გინდა, იმას გტკეთებ: პურადან გტკეთეფ, ფხალ გტკეთეფ, პურა ყარტოფად. ჩტენ ყარტოფაზე პურად ვებნევიოთ აქა. პური არა - პურად, ყარტოფაზე. ყარტოფად არის ისი, მიწაში როა. მემრე იმას შესწტატ, გტკეთეფ - პურად გახთება. ჰნ? რაფერ გატტკეთეფ თუ? ახლა გატტკეთე-ქი, თიფილია ისი, თიფილია. გაჭამო, ჰადდე!.. არ გინდა თუ?

ფხალ-ლობდას რაფერ გატტკეთეფ თუ? ჰა, ამფ[რ]ათ, იშოე: მაღ დაწტატ, ზედდან ჩწყრი, მაკიდოს ჩწყრი, პრასას ჩწყრი, ლობდას ჩაჰყრი ბეურ. წყალჩი მოხარშატ. ზედდანაც ფხალ ჩწყრი... ფხალი რა ალი, იცი? იმ ფხალ ჩწყრი, დანაყატ, დანაყატ. თენჯერში მოხარშავ, თენჯერეში დანაყატ. ამფედ ქაფჩად აქვს იმას, ამფედ ლაფერი აქ, ლაფერი, იმ ლაფერიოაც დანაყატ, ნიორ ჩწყრი დე, გტზელ ოლურ! იშოე ნიორი, სურუნჯე - გტრჯტ ჩორბასგ ვარ მა!.. მემრე მტრეტ ხაპით, რაფრათ მიგახთინო-ქი ლამაზათ, ამფრათ არი.

ახლა, ხაპი ჩორბა, მაღ დნ ყულად რამია: ხაპ დაჭრრ, მოხარშატ ლამაზად, მოხარშე ხოშ, დანაყატ იმასატე, ძეს დაასხამ, ჰო, ძეს დაასხამ, - ლამაზათ მოხარშატ, სნ-და, გდელ, ჰამე! ჰო, შექერ და თუ გინდა ჩაყრი დნ, მე შექერ არ ვჰამ. თუ ვინცხას უნდა - ჩაყრის.

33. ამზარალანისი სტლწლდეები

ჩტენებურად ტოტტა თუ? კად!.. ჩტენი დედები გტრჯისტანიდან მოტდა. ჩტენი სტლწლე სარი აქაროღლა. ჩტენი სოფელი ჰაცხან იყო იგზე, აქარაში. იქიდამ ქი მოტდეს დედებრ, აქარელი იყტენ ქი, იმიდან - აქაროღლი დნრქტეს, ამფ[რ]ათ დტრქმეტდან იშოე. ბათუმიდან მოსულან თუ, ჰაცხად სხტაგნიდამ - სარ ტიცი. წონდარისი იტყოდეს - ზედად კუთხიდამ, წონდარისიდამ წამეტელიო-ქი, ბათუმ ჩეტელიოთო და იქიდამაც - გემით-დედი, გემით წამეტელიოთო. იშოე, იმფ[რ]ათ იტყოდეს და რა ტიცი-ქი!.. რატომ წამოსულან? რატომ და, ხარბი იქნა იქა, ბათუმი რომ რუსმა წედღო, ხარბი იქნა მაშინ. იშოე, ჩტენი კაცები ჰეფთენ დაწუხებულან ქი, რუსეფს უოტტმიან: გაგდატრდით-დედი,

თუარადა, წადო, ჰაცხან მუსლიმანი ქარი!-დედი. უწეუიან და აქ წამოსულან. გემსა მუყუანია გირესუნ.

იმ ზამნზე ესე რუმები ყოფილან - ჰა, ქუედიდეფში, ეს ჩალჯა, ეს მენჯილის... სოფლები ნახე, ხომ?... იმთე, ისინი რუმი სოფლები ყოფილა. გირესუნსაც და რუმები მუდარან. მემრენ ისინი, ხარბი ქნის უკან, ოსმალეფსა გუძეუიან, არ დურჩენიან და ესა, ჩამოსულან ქი ჩუენები, აქ დაჯეკითო - უთხრობიან ოსმალეფსა. თამ ზღუ ქენერზე ისი ყოფილა მაშინ... სიტრისინექ რას ეტყუთ თქონ? იმთე, კოლო ყოფილა, უჰმია-ქი ინსნები და აქ უერ დაუდგეთ-ნაუო, - დედეფ უთქმიან, - ზედთდეფჩი ეუდეთ, იქ დაუჰდებითო. ამოუდეს აქ.

ახლა, იმ დედებიდან აგზე - ამბარალან, ამფერი სულალეფი გაბეურებულა: ჩელებოღლი, ესაროღლი, დუსუფოღლი, ესუზიროღლი, კალიონჯიოღლი. კიდუენ არი დელიასანოღლი, ყაჰრამანოღლი, ხირხალოღლი. ესენიც მემრე მოსულან, ესენიც მუაჯირები არან ამა, მემრე მოსულან, ხარბინდე ესე ყოფილან, მემრე მოსულან.

მელლებიც და სოფელში ამფრადან: ჩელებოღლი მელლე, ესაროღლი მელლე, დუსუფოღლი მელლე, ესუზიროღლი მელლე, კალიონჯი მელლე. დელიასანეფ, ყაჰრამანეფ, ხირხალეფ - მათი მელლე ესე აქუან, არეულა არან ისნები, ჩუენსაუთეფ მისთუნად არ ზიან. იმაზე, მელლეც არ აქუან აქ.

ესე სახლები... ტოლმალე სახლებია, თაბი. ლაზეფი ესე, ჩუენ უსტეფის გაკეთებულა. ამა, ტალახით ამსილი ქუადა. ეს მელია, ქუადა. თაბი, უსტამ კეთება იქ დედსუაუთლა, აქ რაფერ დეისუაუთლიდა? აქა დიდი ტყე ყოფილა წინ-წინ. ქუა იმთე, მუზიდნიან. ნახე, გათლილია, გათლილი, გათლილი, კად გათლილია ესე, იმათი გაკეთებულა.

იქანა ჩალჯეა, რუმი სოფელი. უკანა მხარეს, სოფელია... ეს ნახუარი მისია, ნახუარი აქ უკანა კუთხეა ჩუენი სოფელისა. ნახევარზე დაბლა სოფელია, კიდო დაბლა ემის იქიდან წრთმულია აქაური. აქაურობა გახდა სოფელი...

34. ლოლო სამედაი

ლოლო სამედაი კაცი იყო, ჩუენებური. მუაჯირათ არ წამოსულა ისი - რაფრათ იქნა, იცი? ესე რუსიედან გამოუდა ესე, იმ იქიდან მოუდა აქა. ბოლჩეტიკობის დროზე. რაფერ და, აჰა: იმას ასკერში წასლა არ უნდოდა მეგერემ, ამა ქომისარი იყო ქი, ერთი, რუსისი: ილლა წამოხუიდე შენ-დედი, დუწუხებია იმა ლოლო. ლოლოსაც რა-ნა ესენა, აჯაბა? ასწია და მოკლა ის რუსი. რომ მოკლან, იგზე უელარ დადგებოდა და გამოუდა რუსიედან, იმთე ჰუდუდზე გამოუდა აქ, მოუდა თურქიეს.

ლოლო სამედაის სულალე ყაჰრამანოღლი ყოფილა. იმა ცოდნებია ქი, გირესუნ მისი სულალე ყოფილა, წინ-წინ მუაჯირათ აქ მოსულან და გირესუნ დამუდარან. იმაზე, მანაც აქით ამოუდა და გირესუნ, ამბარალან, მისი კაცები მოძებნა. ყაჰრამანოღლი უერ ნახა ამა,

მისი ტადამისი და ტადაშტილები უნახტია აქ - ჩტენ აგზე. იშთე, მანაც ამბარალან დამყდარა. მე რომ ქი დეუბადე და, მაშინ და ჩოქ მაშინდა იყო, ცოცხლობდა აქ. ჩტენებური წერტა, კითხტა იცოდა. ჰეფთენ აქ ბალტეფ მოქტჳუჳკაუტდა იშთე, ჰემ გტამდერებდა, ჰემ გტასამებდა, ჰემ იმ მემლექეთურ ლექს გტასწაუტიდა, ჰემ წერტა-კითხტასაც, იშთე. ზათენ, სტალინსაც დნგინაუტდა: მაგის კაბაეთია-დედი, ანასუნი-დედი! - წარე-წარე დნგინაუტდა.

ხანუმლული ყაუტდა მეგერემ იქ - მის სახ[ლ]ში, მის სოფელში! ის ტერ უთხოუნია: იმფრათ ქი წამოუტდა, ტედარ უთხოუნია. რაფრათ ითხოუტდა, მეფუტანდა?!.. იმისი დერდზე, აქაც ძალნგზ დარჩა ქი, ერთი დარჩა. ეჳე, მისი სახლი ის იყო, იქ იჳდა.

მე რომ დატსახთი, იმ ზამნზე მოკდა ისი. მისი მეზერიც იგზეა, წამოდ, დაგანახო.

35. ახლა აღარნ დადლობა

ლობადს ჟატას ტაკეთებ, კიტრის ჟატას ვაკეთებ, ტუზლამასაც ტაკეთებ. რაფერ ტაკეთებ? ტხნრშაუ, მაფლ შტრეტ, ჩაუდეფ იმაში - ჰუტუნაში, კოლოფში. დიდი ტაფადა, იმაში ხარშტენ. ეს ტაფას ადგილია აგზე, ტაფას აგზე დადებენ. ამას ფურუნი ქტია. აკეთებენ, აკეთებენ. ფოქ, დღეს-ხვალ არა. ახლა, ლობიას შაყრიან, სიმინდ შაყრიან, გაახმობენ. ეს ბაბომ შშენა.

ფაფა, ფაფასტუინ, ბაღანამ უნა დეიბადოს-ნა, მაშინ-ნა ჰამონ, ბიჳისტუინ. გოგოსტუინ - აქა გოგოსტუინაც იქნება, ქტედთდეფში არა. ამა ბაღანამ-ნა დეიბადოს-ნა, ფაფა მაშინ-ნა გჳკეთო-ნა, მოზობელებს დტუძახონა, ერთათ-ნა ჰამოთ.

საქონელი ესქიდან აგზე იყო, ამა ბექი ტისაც რომ ეყნებოდა, საქონელი ბეტრი არ ყაუტდა. ჰო, ზროხა იყო, ცხტარიც იყო. თხა ჰაწადა ახშია, ბეტრი არ იყო. ცხტარი ყუელათა იყო. ძაილაში მიუდოდით, ძაილაში. ახლაც ძაილაში ტიქნებოდით ამა, ახლა ქლათ ადგა. იმათ, ადგილსაც აღარ უყურობენ. ახლა ცაღარნ დადლობა.

მოთორით ტთესაუტ. იმით მიგტყავს ჩტენ, თაუად ხნაუს. მემრე ამუა და ფხიკაუტ. რო მოტხნი, სიმინდ გატათესებ. ისიც ხნაუს ისე, ფახფათი ხნაუს. ამუა - იმას გტუფხიკაუტ, მემრე დეტეხსნებით, დატგეფთ მოჳრამდე. მოტჳრით, სიმინდს მოტტახთ. ორჯერ გტუფხიკაუტ და მემრე იშთე, ფოქ. სიმინდ მოტტეხაუტ, ნალია აგერ ხომ არი, ნალიაში დტყრით, მემრე აგზე კიდემ, კიდე იმას ციქ აქ ჳირში, დატარტყამ აქედამ ჩამუა სიმინდი. სიმინდ გატნრეტ, აგზე დატუგებ ამაში, რჩება ჩალა, ქუნჩალა. ქუნჩალას ზროხა ტაჳმეტ. ესენი რას ებნებიან ზროხას? ზროხა ძროხადა, ხომ?

36. ამბარალანისი სახელი ჰიდამ მოუტდა

აგზე სოფელი არ ყოფილა, ტყე ყოფილა. იქიდან მომსლელი აქ დედდგომეზაო? - მტაჯირეფ უკითხუიან, - წყალები ჰადან-ნა უიპოუთოთ აგზე, რომ ქი უიცოცხლოთო?!.. ამდგარან, წყალი მოუზებნოთო. ჰედან, იმ გაღმა სოფელში - იქედან ამდგარან: ზოგი ასე, ამკენ წესულა, ზოგი იმკენ წესულა, წყალი იშთე, უედარ უპოუიან და აგზე, ჰაცხან-ნა ეს სოფელია, ამზარალანია, აგზე, მოსულან, ლაპადკი დუწყიან.

ლაპაიკში ერთ უთქმია, რომე: ჩუენ აგზე ისუქენითო, წყალი არაუო, წუტელით იქაო, მუელით აქაო, წყალი ჰადმე არ ალიო, რა უქნათო? მიერესაც უთქმია: ჭოუ, იგერ რადა, რა გედარსო, რა იქნება ესე, აქით რომ გედარსო?!.. გუელი ყოფილა, გუელი. შეშინებია, ზოგი გაუთლილან-გამოუთლილან, ესენი არ წესულან... ისე, დიდი ტყე ყოფილა. ყიმ ტყეში უნახუან წყალი ქი, ისე გერმელი არი ქი, სმათ კაცი უერ იძლუის. იმფერ გრილიც იყო, რომე, ამზარი გახსენებია: იმა რას ეტყუთ თქონ? ბეღელი? ჰა!.. ბეღელი ჩუენ არ უიცით, ამზარი უიცით და დედგმაც იმფერ იცოდეს, ამზარს ეტყოდეს, თაბი.

იშთე, ეს ადგილი იმ ამზარსაუენ აღებული არიუო, გრილიც რომა, ამზარს გაუსო და, თურქა სახელიც - ამზარალან - იქიდან მოუდა. ასე დურქმეუიან აქა. მემრე დამუდარან. ახლა, ჩუენი სოფელში სამოზდნთი სახლია. ქლათ გურჯია აქაური. ერთი გარედან მოსული არი ამა, სხუა ქლათ ქართუელია. ზამთარში ათი-ხუთმეტი სახლია აგზე, ისე რჩება. სხუებიც გირესუნ ჩადიან.

37. აქაური ქართუელიზა ხიღია

ჩუენი აქა - ყუნდე ქუია. მე ბელედიე ბაშქანი უარ იმისი. ჩუენი აქა ქართუელი ბეურია, ყამა ყუელამ ქართული კარქა ყარ იცის-ქი, თურქულად ყურეუს. რომ დაესწაულებმა, ახლად გამოსულიყო, ამასაც ეცოდინებოდა, ესეც კარქა ეცოდინებოდა. ახლა რა არი-ქი, ეს აქ დუნახია, ამის სახელიც აქ დუსტაულებია - იმისთუინ ურეუს ერთმანეფში. ჩუენაც ისე უიჯებით.

ახლა, მე ბაღნობაში რაფერ უიყაუი, იცი? აქოურის ქართუელი რაცხა რომ ლაპარიკობენ, იმტენი სოფელში დიდ ნენედსთან, დიდ ბაბასთან, მამასთან, დედასთან დიმისტაუღია. თურქული ექსი წლის მემრენ დეუსტაუღე. ექსი წელამდი, ქართუელა რაცხა უიცოდი ბაღნობაში ისე მოუასწარ. ნენეს და ბაბოს ბაზარში-ნა გამოეგზაუნა ჩემი თაუი - ქალაქში არა-ქი: პაწად თურქულის ენა კარქა-ნა დეისწაულოს და მერე გაუაგზაუნოთ ქალაქის სკოლაშიო. იშთე გამაგზანა და იქაც პაწა უიარე, თურქულად პაწად კად დეუსტაუღე და ქალაქში მემრენ ჩაუელ.

ახლა თქუენი აქ ნახუა, დანახუა, ჩუენი თაუი გეგუახარა. ენას რაცხამდენ ულაპარაკობ თეილი ამტენია, თქუენ რომ ასე მოხუალ, წეხუალ ჩუენას ამ ენას, ლაპარიკის უმფო ბეურს დეუსწაუღით ლაპარიკს, გაუაბეურებთ. მანამდანა თქუენ არ მოხუალთ, ჩუენ არ მოუალთ, მაშინ ამის მერე იმფო დაპაწაუდება. მართო ეს

ქართულია, ეს თურქიანო ისე დნრჩება, სიტყვზე დნრჩება და ენაზე რამე არ დარჩება. ასე, წასლა-მოსლა გაბეჭრდეს და ერთმანები არ დაგტატიწყდეს.

აქატრი ქართუელოზა თტრქეთის და საქართუელოს ხიდია. კადა, ამ ხიდმა არ დედმსხრას. ღმერთმა გაცოცხლონ!

აქ ახლა, ჩემი საქმე რაფრათ იქნა: ერთი ღამეს დეტსწატლე კი, დუნახენ, დუნერიან ჩემი თატ. არ მინდოდა იშთე, წესული ტიყატ და: ეს საქმე მომეცით, მე ეს მინდა მეთქი, - ცარ მითქტია. ერთ ღამეში, გაზეთეში შეუხედე ქი წერატს და, დიმირეკეს: ასეა, ასეა შენი საქმეო. დილაზე რეჯეფ თაიბ ერდოღანმა დიმირეკა და გეძარე, საქმეს შეხედეო და ისე დეტწყე, იშთე!

დედები ჰიდან არძან, ჰიდან მოსულან თუ? ბათუმის ჰალახმელედან. ქედას გზაზე ჰალახმელა არი. დონოღლარე და ჰალაღმარე ერთმანეფს უყურებს ასე. იქ გედეტედი მე. დედებიც აქ რომ ჩამოსულან, ამგენს დტრქმეტთან დელის ჰალახმელა, იმას გღმა კუთხეს რომ არი დონოღალი, აქ დონოღანი ტტია. იქ რნცხა რომ მჯდარა, იმის ბედელი ტყიები მიუცემიან აქ. იქ სახელები რაცხა რომ იყო, აქ დტრქმეტთან.

ჩტენი სოფელი ამ გზის ზედამა. წინ-წინ რომ მოსულან... ბუცუცტელებს რას ებნეტით? ბუცუცტელები ძალტან ბეტრი ყოფილა, ის ატადყოფობას იჯებოდა. ოთხი კილომეტრო, ხუთი კილომეტრო ზეით იჟდენ წინ-წინ. მერე რომ აქატრობადან იმ ბუცუცტელებმა წეტდა, იმ ტალახებმა ქლათ რომ გამრა და მიწამც ღამწი მიწა რომ გახდა, მაშინ ბუცუცტელებმაც დედკარგა და ხალხმა ჩამოტდა ზღტპირისკენ.

თუ არანდა, ოთხი კილომეტრი ზეით ტიყატით, ყანიები გტქონდა ტტეით და სახლები არ გტქონდა, მემრე რომ ჩემ ბაღნობაში ჩამოსული რაცხა, ის არა - ჩემ ბაღნობაზე წინ ტამბობ. მე დაბადებული რომ არ ტიყატ მაშინ. მემრე, ბუცუნცულად რომ დაკარგტილა, ცტნმას მემრე ჩამოსულან.

38. ჩურუქსულები, აჰარლები და მაჰახლელები

ჩურუქსულები ქობულეთის კუთხედდან მოსულები არიან. იმგენის და ქედამს კუთხედან მოსულის ღაპარიკში ერთმანებიდან სხტაფერი სიტყტაები იყო. ახლა, ისინი ცატო, იტყტიან - ჩტენ ცას არ ტიტყტით, გოს ტეტყტით-ქი, აჰარელები. მემრე, ისინი: ნიგოზი - ნიგოზის თქმაღ ჩტენთან არწ პაწად, ჩტენ კაკალ ტებნებით, ისინი ნიგოზ. ასეა-ქი. იმათი ჩურუქსულის, ახლა რაფერ ტთქტა, ზოგი სიტყტაები ჩტენზე არწ, ჩტენ არ ტიცით.

აჰარელები მოტდენ აქ ხულოდდან. ხულო ქედამს ზედა კუთხეა და იშთე, ხულო ქედაზე დამბული არა? ახლა ჰალახმელადდან, ხულოდდან, იმადდან ჩამოსულან, ამა ჩტენ იქა თამ ხულოდდან ტინმეღ არ არი, ჩტენ იქა იმფო დონოღენადდან და

ჭალახმელადდან უარტ ჩამოსულეზი. ბათუმიდან თუთხმეტი კილომეტრი ზედათაა, ქედას გზაზეა.

მაჭახლეი ტყიდან ჩამოსული კაცია, დნ, ჩუენ ისე უბნეუთი. აქოური მაჭახლის კაცი ჩხუბარია, სიტუას უერ გნგნებინებ, იშთე, ერთი თუ ცხუირიც თუ რაცხანდი გსწორა - ბოძნე, იმკენ წეუა. ისე არდან-ქი!

ფაცას რომ ჩეხუნლ, იქ ერთი ყაბახდად სოფელია, ჩურუქსულების სოფელი. გეგონება ქი რაცხა იჯებინაო, სიტყუის მეტი რამე არ აქუნან. იჯრაში რამეს უერ ნახაუ. იჯრაში - საქმის გაკეთებაში, ჩუენთან იჯრას ამბობენ. ახლა ჩუენთანაც სიტყუა, ლაპარიკი ბეური არ იქნება, საქმეს გაკეთებაში კაც ნახაუ. მე ახლა, აგზე, ძალიან რომ ჩემი სიტყუა რომ გამოუდა, მას მემრე არი, ამა, იშთე, ისეც არ-ნა გამოუდეს და არადან არ გახდეს აგზე გამორჩეუისთუინ: „ეს ქართუელია, ცუდია, ამფერია, იმფერია...“ - რომ დეფყუან ამფრათ ლაპარიკი. ღმერთმა ისე ქნა ქი, იქეთას, იმას იქეთას ძალუან ცუდ რამეს უერ ნახენ, იქეთეფს. იყოს-ქი ქართუელი!..

ახლა წინ-წინ ძალიან გადარიგება იყო, ასე. ახლა მოუდენ ერთმანეფში, რატომ? წინწინ მოსულს არ ქონდა რამე, იმას მის კალოზე კაცები მიუდოდა და, ფიშთოს მიადებდა, ართემუდა, და მოჰპარაუდა, და რაცხას იქდა. მაშინ მეტი არ უყუარდა აქ ყოფნა ხალხს. ახლა რომ ყუელამაც კაი დაჟდენ, სახლები კაი გჰკეთენ, ყანაები, იშთე, მათი-მათი ეზოები რომ შშენენ, ახლა უინმეს არ ერჩიან.

შენმა მუცელმა რომ კარქა გაძღა, მემრენ სხუა კაცის კალოზე რა გინდა? იმისთუინ ახლა, ერთმანეთიდან იმტენი არ გუეშინება. წინ-წინ რა იყო? კაც, მისი რაც რომ იყო, ხელიდან გამართმეუდენ. დიდი ჰიშკარი რომ ქონდა ჩუენეფს, აქა იმისთინ არ უყვარდენ, თორემ ახლა ნელ-ნელა დეიწყენ ერთმანების სიყუარული. ისე უფრო კაია. ერთმანების ერთათ ჯენგობით რამე არ იქნება. ღმერთის ემ[რ]ით, ახლაც, ამის იქეთ კაი იქნება ასე, გონჯი სიტყუები უფო დაჰაწაუდება.

39. ქართული ზოგმა ციციან, ზოგმა ქარ იციან

ქართული ცხრა სოფელია აქ - სინოპის სალიფაზარში: მუსლიბეა არი, ყარადერე არი, ქესთანფუნარი არი, ფიდენჯული არი, ფუმჩუტასი არი, ეენი დოუარი არი, ორთამალე არი, ალაა ქდოა არი, ალქინი არი. ამათეებიდან ორი: ქესთანეფუნარი და ფიდენჯული - სუფთა ქართუელი არიან. თურქი არა ამ სოფელეფში, იგინისთუნ აქ ეერი არ მუცემიან. მუაჯირათ თურქებმა არ მოუდენ-ქი ჩუენ სოფელში?! მემრენ-და, აქა მიწა არა გუაქო და ქართუელის გარეთ, უინმეს ეერი არ მიუეცით ჩუენ - არც თურქ, არც ჩერქეზ, არც აბაზას, არც სხუას.

ამა იქეთა სოფელეფში, - მესელა, მუსლიბეაში - თელი მილლეთი ბეური არი: ქართუელი არი, ლაზიც არი, ჩერქეზიც არი. იქ ისეა. ჩემ სოფელში - ქესთანეფუნარში,

ქართულია თელათ, სხტები ჰიჩ არ არი. სინოპი? სინოპი დიდი ქალაქია, მუაჯირები იქ დან ბეტრია. რაც რომ იქიდან - რუსიედამ წამოსულან, გემებით ყტელად ჯერ აქ მოსულა, ყტელად ჯერ სინოპ მოსულა. მემრე სინოპიდან იმთე - ზოგი იქით, ზოგი აქით წესულან, ზოგიც - იგზე, ქალაქში დარჩენილა. ახლა სინოპ არიან: ქართულები, ჩერქეზები, აბაზაყები, თურქებიც არიან.

ქართულებმა ქართული ზოგმა ციციან, ზოგმა ცარ იციან. ჩტენ ტიციტ ამა, გენჯები რომ არი აქა, იმატ დან მეტი ცარ იციან, ცარ ჭირიან, იმთე!.. ქართული კურსი ახლა არ გტაქტან. კურსი გაგტეკეთებინე და აქა ხალხი იმკენ-ამკენიდან, თელგან მიტლენ-მოტლენ ქი, ქართულად კაი დეტსწატლოთო. ახლა რა-ნა ქნან: ტინმედ ხოჯა არ ალი, ქართულ ტერ დევიწატლითო. ახლა, რაფრაც რომ გითხარ, აქა ქართული ზოგმა იციან, ზოგმა არ იციან, აგნებენ, ჰამა ისე არ იციან, დეტალაპარიკო, რას ამბობ: ისე ჰადი, წყალი, პური იმთე... იმას აგნებენ, ისე არ იციან. კურსი ქი იყოს, დედსწატლიდა ხო, ლამწათ?!

მეც წამოტდე-ნდა იქა, მუალ მეც თიფლის, შტილევ წამეტეყტან იქა, ტარონიებ იქა. ხისიმები მოტლენ აქა. იქაურმა ხისიმებმა იციან ქართული, აქაურმა ხისიმებმა არ იციან.

40. გტრჯიჯე საჭმელები

ჩტენ სახში რა ტიჯებით? თემიზობას ტიჯებით, გტრჯიჯე საჭმელევ ტაკეთებო, ბარგევ გატცხატო, შიან სახ დატგტო, გარეთ თხილევ ტათემიზეფო, დატკრიფატო, რო მოტა მაშინ, სიმინდ დატეთესატო, სონრა მოტჭრით, მოტტეხატო, გატარჩეტო - ასეთი რაცხა ტიჯებით.

ბოსტანში რა მაქ? ბიბერი - პირპილას ეტყტინ კიდე, პრასა, მაკიდო, ქინძი, ხაპი, კიტრი, სალათა, ტომატისი რაცხაები არი. დატრგატ იმატ, მიწას მოტთხრით და მე იმა დატრგატო, დატეთესატო, ცრ რო გეიზდება, ფიდენები გახდება, ასე, დიდტანი დატდგატო და დატრგატო. კიტრი - იმისი დიდი თოლუმებიც არი, იმატ დატეთესატო, იმით მოტა. გტრჯიჯე არა ქტია იმასა. გტრჯიჯე საჭმელები ბეტრია, ბწსამი აგერ გითხრა ახლა მე, შენ დედწერე:

ლობდა

ლობდას დატრგატო, ფხალ დატრგატო. იმა რომ ქი დაურგატო, მოტა ზათე, მისებურად. მემრე ხაშარ დოტსტამო, იმატ დოტსობო, იმაზე ედარს, წეტა, მედსხამს მემრენ. იმას მემრენ მოკრიფატ და, მოკრიფატ, საჭმელ გააკეთატ. ლობდადო მაღახთოს გააკეთატ, კაკალ ჩაატეხატ შია. მემრე მოხარკატ პრასადო, მაკიდოდო.

ლობდას თენჯერეში მოხარშატ. ისი კწრქა რო მეიხარშტის, კაკალ გატეხატ, ქინძ, პრასა, ონდან სონრა - ნიორიც, იმატ კა[რ]ქა დანაყატ ჯამი-ქტადო, მემრე იმა ტრობო, რომ-ქი მეიხარშტის.

მორეგული ფხალი

კიდუე გურჯი საჰმელი ფხალია, იმთე, მორეგული ფხალი. ფხალი მოხარშო-ნა: კარქა თენჯერეში უნა ჩაყრა, კარქა რო მეიხარშუის, მემრე იმა წუნენი-ნა გუდუწურო, წყალი-ნა ისთე ქნა - მუცტალონა, სხუა წყალი-ნა დაასხა. მემრე, ხუთ დაყიყაზე იდულოს და მემრე მუცტალონა, თემიზი წყალი-ნა დასხა, თემიზი წყალი დასხი - ღმერთის ემრით, კარქა მეიხარშოს-ნა.

კარქა რო მეიხარშუის, ქინძი-ნა ურთო, ნიორი და ურთო კიდუენ იმასა, ონდასონრა-ნა მორეგუო, ფიცრის და ის არი - თახთა, ჰე იმით უნდა მორეგუო, ფქული უნა ურთო პაწად - სიმინდის ფქული ჩაყარე, კარქა მორეგუო-ნდა. იმა მემრე - კარქა მორეგუის მემრე, სუნელეზი-ნა ურთო: ქინძი, ნიორი, ონდა სონრა ყორაუტე. ყორაუტე ტყემალიდან არი, ჟაუტე ტყემალი არი. ასე მორეგული ფხალი იქნება.

ჭადი

სიმინდი ფქულისგან ჭად გამუცხუებ. რაფრა აცხოზ, იცი? იმაში რომ დააფქუტუენ - წისქულში, სიმინდ, იმა რომ მედტან, გაცრი, ის გაქუა - ელექი გაქუა. ელექია, დ, რას ეტყუიან სხუა... საცერი, საცერი. იმაში გაცრი, ლამზად მოზილონა იმით - თიბილ წყალით, ის-ნა ჩაყარო - მაილი, კარქა-ნა მოზილო, მემრე თეფსე უნა დნკრა, თეფსზე. დნკრანა, გამტაცხონა სობა-ფურუნში. ფურუნში შედგუ, ლამზად გამოცხუება, შემჰამ იმთე.

გურჯი ჩორბა

სახში საჰმელ კიდუენ ჩორბაეზ-მორბაეზ ჟაკეთეფთ. გურჯი ჩორბა გაწაულო. ხუთი-ექსი თურლი ჩორბა არი. ქართუელეფ გურჯი ჩორბა გუაქუა. ქათამიდან, ქათამის ხორციდან გააკეთაუ გურჯი ჩორბას. მემრენ-და ღოლურტი გურეუ - შემჰამ იმასა.

ქათმის ხორც დაჭრი, ღალში კარქა მოხალაუ, დასხამ წყალ, მეიხარშუის-ქი კარქა ისი - გახდება ჩორბა. პაწად ის-ნა ჩაყარო - ფირინჯი. სუნელეზი მნრტო ხახუი დნკრა-ნდა, მაღდანოზ, პრასა, მაკიდო, მაილი-ნა დაყრა, ფურბიბერი-ნა ჩაყრა და იქნება კაი.

ყურძნის ფაფა

ფქილიან ფაფას ჟაკეთეზ. აინე იმასაუთ - გაწურაუ და წყალ გამოიყუან რომ წუნენი იყოს. მემრენ-და აადულებ, იმაში ფქილ უნა ჩაყრა, სიმინდის ფქილ ჩაყარია, იმა კარქა იდულებს, კარქა იამზე უნა მეიყუანო, არს თხელი უნა იყოს არ სქელი. კარქა რო მეიხარშუის თაფაყეზზე-ნა დაასხა, გაციტდების, გემიელია, ცხელი მეტი გემიელი არ არის, გაციტდება მეტი გემიელია. ყურძნის ფაფა უბენუთ.

41. საქმის კაცების დერნელის ბაშქანი უარ მე

ჩარშამბაში დერნელის ბაშქანი უარ მე. რაფრა დეუწყე? ბაღანად მყაჟს ძაბუნი-ქი, ჰიჩ უელარ ილაპარიკეფს ისი. მისთუნ ჰეკიმი მინდოდა. ანკარიდან მითხრენ რომე, აქ მაქტან ოქული, ჰეკიმიც არი და ბაღანას რომ დატიეფ, მემრენ ერთ კვირაზე ოთხი დღით მოხუდე-ნაო, მე უთხარ ქი - უერ მოჟალ!.. უერც ჩემი ბაღანა დაუტიო-ნდა. უერ მოხუალ - ბაღანადც უერ დეილაპარაკებსო, - მითხრენ. მე წამუელ აქ, უიკითხე საქმე. უთხარ, რომე: აქ ასე სკოლა დამანახეთო და იქ წეუყტანო. არ არიო, - თქტა.

თუ არ არი, მაშინ მე-ნა ატაშენო მეთქი უთქუ და ატაშენე, არი იქიდან, აქ გაუსხენ ახლა. ექტსასი აქ ბაღანაც მყაჟს, აქ ილაჯი მიტცემ იმათ. ერთი დირექტორი მყაჟდა მოხუცი, დირექტორმა მომატყუილა, მაშინ ფარა მუმეპარა, მემრე ის გატამე. ახლა კადა, თელლი კად არიან.

კაცები მეზნებოდა, რომ წინ-წინ ერთი დერნელი იყოჟო. რა დერნელი-მეთქი და: საქმისი კაცების დერნელიჟო. ის კიდტენ დაუდგით... რაფრა ეეტყუთ თქტენ? აღუადგინეთ, ჰო. ახლა, იქ უარ, იმ საქმის კაცების დერნელის ბაშქანი უარ მე.

მე დაუწერე მემრე. იმფერი დერნელი იქ უნახე, ენ წინ უმა გაუხდი, მემრე იონეთიმში შეუელი, მემრე ბაშქანი გაუხდი, მემრე კიდტენ დერნელის გენელბაშქანი გაუხდი. მემრე აქა, ჩარშამბაში აქფარტის ბაშქანი გაუხდი, მემრე ჩარშამბას ბაშქანიც უიყაუთ, მოჟელი მე იგზე იშთე, ბათუმში, მემრე, ქუთაისიდან დაუთით მაღლაფერიძე აქ მეუყტანე - ითამაშა ფეხბურთი. მემრეც შუიდი წელიწად წინაც აგზე გამოუთირჩიე აქ, ერთი წელიწად კიდტენ გამოუთირჩიე, მეორედაც აქ უარ.

გავაგენი, და, ასე. რაცხა უნდა, იმ საქმეს რომ ქი უიქ, მეუღალეუთი, ამა კარქა რაცხას რომ იქ, მოღალული თლათ გედეფარს. ჩემი ერთი ბაღანა ატკოთია, ბადიში მყაჟს მე. გელინი ფსიქოლოგია. ერთი გოგო ბაღანა ოდრეთმენია, ერთი ბაღანა ყური არ უყურს, ამა მე რომ იმისთუნ სკოლად გაუსხენ, თურქიეში ჰემ ყური არ უყურს, ჰემ ენკად ლაპარიკობს ჩემი ბაღანად. თელმა იციან, რეჯეფ თაიფ ერდოღანმა, თელმა იციან. ცნობილობენ ჩემი ბაღანას თლათ. ახლა, მისთინ გასხნილი ოხულში ოდრეთმენი გახდა. თურქიეში, დუნიაში არ ყოფილა ქი, მისთინ გასხნილ ოხულში ოდრეთმენი მემრე დირექტორად გახდეს.

42. ჩტენი დედუბი დითხან ბათუმში ყოფილან

იკითხაუ და იკითხაუ, უინ ხარ, რა იჯები, გონჯი კაცი ხარ, თუ კაი კაცი ხარ?!.. ჩტენ აქ მოტსულუტართ ბათუმიდან. რომელი ქდოი და... მაჭახელი, მაჭახელი, ბათუმიდან მაჭახელი. ჩტენი დედუბი დითხან ბათუმში ყოფილან და იქიდან აქ მოსულან. ჩტენ კიდტენ - ერთი გეგუთისხენითო და დეტნახოთ იქაურობაჟო, უიაროთო - სოტეთი

დროზე, ასე უამბობდით, ასე უტიყოდით. გზას ზათენ არ სხნიდენ: ქარ გედსხნებაო, იტიყოდა ჰტუქუმათი.

აქ ეთი შწაზან ბეგი იყო, ჩერქეზი, ყაპყასლელი, ყაჩადი იყო. აქ მოსული იყო. ადგებოდა და იტირებდა. წამოსლის წინ იქა, ბიჭები, გოგონები, ბაღნები, ქალები ყოლებია, იქ დუტუტუნია - იმათიუნ იტირებდა: იმფერი დღე მოუა-ქი, გზაც გედსხნება, ამა მე ცა უიქნებო, ეს გზა კი გეისხნებაო. გასხნეს პაწაზე, ამა არ გასხნეს, კიდე ცენდემი არი.

ჩუენ კუირტიძე უარო. ახლა ბათუმიდან აქა მოსულან, ჩუენი დედები მოსულან. უკან წასლა სურუებიან ქი, თაბი, ერთ-ორ კაც... იშთე, სონრა უკან წასულან, ბექი მიტდეთო, გერი იქ ჩუენ სახლეფ დუბრუნდეთო. წესულან ქი, ჰუდუთზეც რუსეფ დუყენებიან: ესენი უინ წრიანო? კუირტიზე? რ!.. წადო ახლა ყუელად უკანო! რა გინდებიან აქაო?!.. ჩუენე კუირტიძესთან უერ დაუყდებიო!.. კუირტიძე იშთე, დიდი ეშქიადს სულწლე ყოფილა იქა. კუირტიძე დიდი გუარი ყოფილა, დიდი გუარი იქ. ჰამან, წამოხტენ ზეზენ ე ჩუენი კაცები, წამოსულან უკანად აქით, თურქიეში.

43. კაცის მოკდომისას შარაფ სუაუთ

სამსუნ დუქანი მქონდა, ბაღანები საქმობდენ და დილაზე კარში უზიუარ. ერთი ქალი, ერთი, კაცი არაბადან ჩამოუდენ. დუქანს ასე უყურებენ - ეუჰო, აქ ჩორბას წერატსო, ჩორბა. დუძახე: მოით, მოით, რა გინდებიან?..

- საჭმელი უნა უქამოთ.

- დაჯექით.

ჩორბა უასუი ლამაზად. ახლა უკითხე: ჰა იყაუით, ჰა მიხუალთ, რა [გ]ქონდენ? აუატყოფი ყოფილა აუად. ისი, დოხტორზე მოსულა, თან ისიც დოხტორი ყოფილა. თქუენც ხედაუ, კაცი რაფერ იმა იჯებაო - ქალმა, - ეს ახლა, თუ დოხტორმაც არ უშოლა-და, მოკდება. თუ მოკდნ, ხომ ბეთი იქნება და რაცხა-ნა იყოს - დოხტორეფთან ისე დუტიარებით-ქი, დუდუნთუეთო.

სიკდილი იშთე: მოკდება ამდენ შარაფს სუაუთ, არ მოკდება - ამდენ შარაფს სუაუთ, დილაზე ასე დუყუტირებო, ისე დუყუტირებო - ანწაშ დოქ. ჩუენ-მეთქი რო მოკდება - ყურან უკითხუენ, იმ ღამეს სახში უკითხუენ, შარაბ-მარაბი არა, ყურანი-ნა ილოცონ, იკითხონ ისე, მემრე მიწაში ჩაუდებო-მეთქი.

ქალმა შამტრიალდა - ხედაუო, ჩუენი შარაფი რო უსუაუთო - ესენი ყურან უკითხუებენუო. ოდა, ადგა, წეუდა კაცმა. დნ იმი კადაზე იყო, კად. გონჯობადო რამე არ იქნება იშთე.

44. უაკიჟინე და უიყაუიო

იშთე, მწლე ახლა, კაცი ზის იქ, გურჯისტანში ინსანი არი? ჩტენ დედების დერზე ჭინ ზიან? მე ქი აქ ტარ, აქ ტზიტარ, იქ ტინ ზიხართ? ზოგი ჩემი ემიაშვილი დარჩა თუ იქა, გამრატლდა?... ის ზის ეხლა, უცხო ტინმე არ არი? რუსი არ არი?

მე ახლა, ერთ თტეზე ამფერი ტილაპარიკო - თტენ გაგაწრობთ. მე ჯერ წერტა არ ტიცი, ტერ ტიკითხე, ათა თურქის ზამნ ფუხალად იყო, რამე არ ქონდა - ჯაილი დატრჩი. ეგებ მეკითხა - მეც რაცხა იმაღ ტიქდი. ახლა იქ თახსის ტლაპარიკობ, ჰიჩი ყაფადან ტლაპარიკობ, ყაფადან. შეტერდნამე მიყტარდა, შეტერდნამე, იგი ჩტენებური იყო.

[ისმეტი:] ჰაჯი, ახლა აქ ფროფესორები არიან, ფროფესორები, ნაკითხული. ესეც ნაკითხული ფროფესორია. ახლა რადსთინ გადმოსულია აქ - ჩტენი ხალხი იქ რა იჯებიატო, დასანახელად მოსულია აქ, გგენ? ხისიმებ ემებ, ხისიმებ. ახლა მე რომ იქ გედეტარ, რამე ფული რამ მამლეტენ? -არა. მე გედეტარ, იქაურ ჩემ ხისიმებ ტიარები, შეტხედატ რა იჯებიან, მე მიტალ, ესენიც მოდიან, და!..

ამის სახელი ფეიქე არი, ამა თელმა არც იცის ეს. მე რატო ტიცი მი? აქ ილაპაიკნება, ჩტენ სოფელში. ამას წახან გეტემახსარე - შენ ფეიქეზე დაჟდებო, ზადანად არმენიაში წეტაო. ფეიქე დლე-დამე სოფელშია. სოფლეფში ტინცხას საქმე ეზარება - ა, ფეიქეზე მეიყრებიან, სადამომდე თატლის ითამაშებენ, რაცხეფ ითამაშებენ, აქ დნდამებენ.

იქ მე ერთი არქადში მყატს და, ბათუმში. მისი დედე რომ მოკდა მეგერემ ახლა, ისე სირადთ ტირიან: ი ტირტას გააგდებს - ი დეიწყობს, ის გააგდებს - ის დეიწყობს, ისე ყოფილა იქ. ახლა სირა მოტდა მეგერე ჩემ არხადაშზე. ეჯეინგება, ეჯეინგება - ტერ ტირის, ტირტას ტერ აფერებს. უკან გედეტდა მეგემ და ნახა ამდენი შარაბი. შარაბი რომ გედეტყუდეტო, მემრე ტაკიჟინე და ტიყატო, გათენებამდე ვაკიჟინე ტიყატო, ტიტირეო - ისე ილაპაიკა. შარაბი დატლიე და გათენებამდე ტაკიჟინეო.

გტრჯობამ ერთმანები დეტეიკატოთ უნდა. სტლწლე-ნდა იცოდე: ეს ტინ არის, ტინ არ არის... იშთე, კარქა-ნდა იცნობდე, დოსტი-დუშმანი-და იცნა... შენი დეგენი შენთან მუა, ჩემი დეგენი ჩემთან მუა. გენჯებმა აქა გტრჯიჯა ცაღარ იციან: შენ რომ პაწა ზადანას გაზრდი ისი, რაცხას ეტყტი, იმა დედჯერებს, გედგონებს ის. დედამისებმა გტრჯიჯე არ ისქნეს ქი, არ გაატტეს ქი, თოფლამა, ქრიფატს - ერთ იქიდან, ერთ იქიდან, ერთ იქიდან. მე ბილე ტებნები: ხედატ, მე ბილე არ ტიცი. მე ბილე დოლსანი მაქ, ხედატ? გტრჯიჯე ერთია, ცამან თტტენი აირია, ჩტენი აირია.

45. გტრჯიჯა საქმელი - ფხალია!

ფხალს ფილში ჩწყრი, დანაყატ. ჩნაყავ ნიორს. თენჯერეზე დადგატ ჩუტანს. რაცხა რომ ახლა დანაყე, ამფერი ქეფჩეე აქ... ამფეი ლაფერი აქ, ლაფერი, ლაფერით დანაყულს ტრეტ ქი, ასე ტრეტ, იმ ჩუტანშიც ჩახყრი და ნიორს მტრთტამ. გტწწლ ოლურ, ჰე. გინდა და,

თხილსაც დანაყაჟ, კაკალ დანაყაჟ, იმა მურთუამ ისე, ლამაზათ. ამას ქტია ფხალი, გურჯიჯა საჰმელი ხორცი-მორცი არ არი, გურჯიჯა საჰმელი - ენ დიდი - ფხალია!

კიდუნ რა ვიჯებით? ჰო, ფილაჟს გატაკეთეფთ. ფილაჟ მაღ დწუჟაჟ, დწერი ზედდან იმას, ონუნ ადი ნე ან?!.. ფილაჟის ზედდან, იშთე, ნიორი, სურუნჯი... გურჯუ ჭორბასი ვარ ან, ხაპით. ისინი მიგახთინო ლამაზათ, რაფ[რ]ათ ტაკეთეფთ: ხაპით კაბაქ ცომს გატაკეთეფთ... ხაპი იცი, რაა?... ბაღანამ რომ ნახსობა ქნას, თაჟზე დარტყმეუნ: ხაპერაჟ! - ამფ[რ]ათ. ჰო ცარიელი თაჟი - გოგრამა ისი. თქუნ გოგრას იტყუთ ქი, გოგორას? ჰაჰაჰაჰ, ჩუნ აქ ხაპი ტიტყუთ.

ხაპ დაჭრი, მოხარმაჟ. ლამაზათ მოხარშე ხოშ? დანაყაჟ იმასაჟეთ. უნდან სორა, ძეს დანახამ - ჰო, რძეს და, წყალით ლამაზათ ჩახარმაჟ. ოოჰ! გელ, ჰამე. თუ გინდა ჩაყრი შექერ და მე შექერ არ ტჰამ. თუ ტინცხას უნდა, ჩაყრის.

46. მუჯირები რაფერ მოტუნ

მე ქართული ტარ, ქართული. ცახ, დიდათ დამამიწყდენ ქართულები! ცახ, ჩვენ დიდუნებმა მასტატუნ, ამა ჩვენ არ დეტსტატლეთ-ქი!.. მე აქ დაბადული არ ტარ - ზედთ დეუბადე და აქ მემრენ, პაწად ჩამამიყანენ. დაჯექით, დაჯექით. დასაჯდომელი ბეტრია, ჩემი სალონი არი, დუგუნის სალონია ესე... სანდალი აქ მეტანენ, ჟოჟ, დაჯექი, დაჯექი - ისე ტილაპარიკოთ და ჩასწეროს იმან.

მე თელეტიზიონში - „იმედი“ თელევიზიონ არი, ის ტუყურაჟ, ჭათმაგულუნ სუჩუ ნე, დიზი ტარ ორდა, დიზი იზლიფორუმ ორდანდა თურქე, გურჯიჯე - ჩოქ შედ იაფიფორუმ! ჩემი დედები აქა ბორჩხადან მოსულან, ამა ბორჩხასაც ჰიდან მოტუნენ, ისიც არ ტიცი - ბათუმიდან მოტუნენ თუ, აჭარისტანიდან მოტუნენ თუ, ისი არ ვიცი მე.

ჩემ ბაბოძს ბაბოს მემედი ერქუა. დაკარქილა სატაშში, ისინი არ ტიცი არაფერი, მეზერი ბილლა არ ტიცი. ამა სახელი მემედი ქტია. ჩემი ბაბოს ნენეა ქუფელით მოუყუანია, პაწად, პატინად ყოფილა ისე მოუყუანია. უკანა არ ტიცი, აჩქ ქონუმი. ამა მუჯირობისა გითხრა ახლა, რაცხა ტიცი:

მუჯირში რომ გამოტდა ეს ჩუნებრ, გემით გამოტდენ და ის გემიც აქ - სინოჰში მოსულა, იშთე აქ მოსულა. კაცები, ქართულები აქიდან სოფლებში წასულან, ენ ზეით ჰაცხადა იქ დამჯდარან, ესემე უნდა ტუნათო, სხუაგან ტერ ტიქთო, ზღუპირ ტერ ტიქთო.

მოსულა მუჯირი აქ. სახლი არ აქუნან, შედ არ აქუნან! წასულან ზედთ, მაღლებზე ჩობნები რომ ყოფილან, გუქუცუტიან: სილაღი აქდენ, მუღირდენ: მეტად რაცხა გაქ, ყოინი მოგტე, ის მოგტე, საჰმელი გუაჰამე! აქა რუმები ყოფილან მაშინ და ის რუმები შუწუხტუბიან ამათ. მუჯირეფს ინსნიჰამლეფ ემახდენო-ქი, ისინი, ამათეებიდან ეშინოდათო დია.

მემედის ბაბოძ ჩამოტდა მაშინ აქ. ნახა-ქი, ზღუპირზე ინსანმა არ იცოცხლოს, ბუტუტუტელები ბეტრია. მანაც სხტეფსაჟენ ზედთ ეტდა - იქა. ენნი მაღალი დერზე ის ჩუნ

აქა, ის სოფელია ქი! იმას ფარად ქონებია, რუმი ჩოზნებისტუნ ფარადთ ერთი ძროხა... ძროხას რა უძახთ? ერთი ის ფარადთ შრთმეჭია, ის ყოლია. ამფერ დასახლებულა, იშთე.

ისემედან - ხედს ტანებიდან ისემე გუკეთებია, პაწად სახლი, დასაწოლალი. აქ ისე, ძროხები, ძროხებიც ისე დააბეჭრა. იმის უკანეფსაც, - აქ უინც რომ ჩამოტდნენ - სახლი, დადლები არ ქონებია იმათ. ე ტყიები მოჭრენ, მოჭრენ, მოჭრენ მეგერე ისე, ყანა გუკეთენ. სოფელიც ისე გახდა, იშტე. მემრენ-და ყტელა მემედისი ბაბოდსატენ დასახთენ, იქ დაჟდენ, ბაღნები-მაღნები იყოლიეს, გაბეჭრდენ იქა.

47. ბაბოდს სახლი სოფელში რაფერ გაკეთთა

ბაბოდ რომ დასახთ, იმის სახლი გაკეთებულა აქ. ფიცრით გაკეთებულა - სხტამფერ აქ არ იქდა, სხტამფერ ჩტენ დედეჟ ყარ ცოდნებია. მაშინ თულდა-მულდა არ იყო, მანქანაც ჰიჩ არა. ხდებთ ასე, ფიცარი იქდენ, იმით სახლი აკეთებდენ.

ხიზარი უტძახთ, ხიზარი. ტყიებში იმით ხეები მოჭრეტდენ, ორი თანესაც ესე გუკეთებდნენ, იგზე ხიები გაწონებდნენ, გეტდოდნენ ზედდან ესე ხრაკი-ხრაკი... იმის უკან ცოტას ზედ-ზედ დუჭედებდენ, სახლისი ოდაც გუკეთებდენ, სახლიც გუკეთებდენ. ზედასაც, ქილამეთრი არა იქ, საზომ უტძახთ, იქიდან მოსლახან სახზეა, ისიც მოტჭრიდით, დატბურატდით.

დაბლა თემელი გუკეთებდენ. თუტქა და თემელი ქტია, ჩტენაც ისე უტძახთ. ქტაზე ქტა დადე და იშთე - ის თემელია. მემრენ-და ქირიში, ისე ემეა, ასე ერთმანებზე რო ისე ემეა, იმა ქირიში უძახთ. იმაზე დუჭედატ ხიეჟ, ფიცრეჟ დუჭედატ. ამა, ქირიში მაგარი უნდა-ქი, მაგარი ხედან გაკეთებული. ამ ხედან არა და, ედგზე, ედმ ხედან, ხედატ? მეშე დიდუქ ბურდა, დადა გურგენ მესელა, ახგურგენ, ყარაგურგენ, მეშე. იმის რზლი ხიები კადა, მეტი კაი. არ დალჰება, იმიდან ტაკეთატ. რა რომ ხე დალჰებ, იმიდან ქირიში ყარ კეთებთა.

ჰა? მეშე რა ყარი? თქონ არ ტიცი, რას ებნეტით ამა, აქ მეშე ტიტყტით. ასე, კო აქ იმასა, კო. კო იცი? ე, ედმ კოდს ხედა მეშე. მეშეთი გაკეთთა ბაბოდს სახლი სოფელში. ჰალად ყარი, დგას ისი, ამა შით კაცი აღარ ზის-ქი, ყტელად აქ ტართ ჩტენ, სინოჰში ტართ. ზედთ, სოფელში თხილზე ეტდოდით წინ-წინ. ახლა თხილი აღარ, ყადარ ქტჭირია. ისე ატალთ, ახლა სოფელში ატალთ.

48. დუგტნი

დუგტნი წინასაც ასე იყო ამა, სალონები არ იყო. ენ წინ ჩტენ გოგოები არ დეტნახეთ, ჰიჩ, ჩტენ დიდებმა დედნახენ ესა. კაი გოგო არიო, კაი გოგო შენთუის ტქნათო, მეც ტუთხარ: ქენით თქტენ თუ მედწონეთ-მეთქინ. მეტწონეთო, თქტენ თუ შეგხედტენ-მეთქინ, ქენით, გუკეთეთ მეთქინ. შემხედატსო. მეც ოზამან ტუთხარ, იშტე: გუკეთეთ-მეთქინ. იმის უკან,

წეუდენ მის ბაბოსთან. ჩემი ბაბო წეუდა, ემდა წეუდა... წეუდენ, იშტე. ესე მოთხოუენ, იშტე.

ორჯერ წეუდენ, სამჯერ წეუდენ. ერთჯერ არ შეიძლება - შეხედონ უნდა, კად კაცია თუ, კად გოგოა თუ, მისი ბაბო რაუადა, მისი და რაუადა, მისი ძმა რაუადა, თელზე-ნდა შეხედონ, იმის უკან. რა უთხრენ? ალაჰ ემრინენ.... ღმერთის რიზათინ, შენი გოგო-ნა აგართუათო, იმათაც - მოქცეთო. თამამ, გათაუდა. საქმემ კად იქნა. მას უკან, ნიშანი წეიდეს-ქი: ალთუნი, ბილეზუგი იშტე, იმის უკან ნიშანი კიდუენ იქნენ იშტე - დუზუგი, ნიშან დუზუგი.

მე არ წეუელ. მე - დუგუნი იყო, აგზე დეტნახე. მარტო დუგუნი დეტნახე. ახლა ისე არა - გოგო და ბიჭმა მათეზური იჯებთან, ჩუენ სნდე დუგუნი უუჯებით. მაშინ ისე იყო და, იმას უკან, ორ თუეზეც იქნებოდა, სამ თუეზეც იქნებოდა დუგუნი. მას უკან, ერთ წელიწადზეც იქნებოდა, ორ წელიწადზეც იქნებოდა.

ჰა?.. გოგო რითინ მედუტანეს და? მაშინ, ზ[რ]ოხები და ხარები იყენ, ხედან გაკეთებული არაბა იყო, არაბას ზედთ ასე ქილიმებითინ დნბურებდენ, გუზელ ისემე იქნებდენ, ისე მედუტანდენ-ქი!.. იმ არაბასაც, გელინის არაბას ეტყოდენ - გელინ არაბასგ. გურჯიჯა დოდოფალის არაბა ტეტყოდით, ლამზი ისემე იქმოდენ, გელინსა დუადთ შნჯდუმლებენ შიანში, ჰიჩ რამ ქი უერ დედნახონო. სახლზე მოუდოდა, ბიჭის სახლზე მოუდოდა - ესე, იმით, დატლებით-მატლებით, ყალბალუდით ამა, ბეური კაცები, ქალები.

რას სამობდენ და? გურჯი ხორონი ვარ იდი. ხორონი ისამებდენ. ხორონზე სიმდერაც იყო, ასე:

სახლი თაუზე ბალები,
ზედ გასულან ქალები,
სახლი თაუზე ბალები,
ზედ გასულან ქალები,
ერთი ზეტუკე აუხედე,
დიმიყლიფენ თუალები,
დიმიყლიფენ თუალები.
ოჲ, ორ, დურ აჲ, დურ აჲ!

ასე უიმდერდით, შამოტტრიალდებოდით ერცხუა. ბეური უიმდერეუდით, ახლა არ იციან. აქ ახლა ამფერი სიმდერები დეილია.

დუგუნი საჰმელები რა იყო? ხორცი, ქეჰქეგი, ქათამი... იცით?.. ქათამი გაუჰუწკუდით, შია იმა გაუათემიზებდით, გაუჰრიდით ასე. მემრე ისიც წყალში - ყაზანში აუადუღუდით, მოუხარმუდით. მას უკან დანაზე დატასობდით ისე წეუდოდით გოგოსთანა, მიტცემდით. ყათმერი გავაკეთევდით - ყათმერი ზედდან თაუ ქათამი, დანის ზედდან ისე.

დუგუნზე რახიც იყო, ჰერ შეი ვარ იდი. დატლები იქნებოდა და რახი არ იქნებოდა თუ?! ახ, წინა დღეზე მოსულიყაბით აგზე - დატლები დატაკრეუბით, ამის გოგოს დუგუნე უტენით.

წინ-წინ სამ დღეზე დუგუნე უიქნეუბით, სამი დღე დუგუნე ქალებმა იქმოდენ, კაცებმა არ იქმოდენ. უისაქმეუბით, უისაქმეუბით, იმა საჭმელი მიტართმეუბით-მიტართმეუბით, იქით წეუდოდით, რახის მსმეულებ მეტახმარებოდით, იმას უკან, სამი დღე ჩტენ დუგუნე გატაკეთეუბით.

49. აქატრი ადეთები რაფერა

ბურდა შარაფ... აქა შარაბი ქარ იქნება. თქტენ იგზე - მე გატაგნე - ყურმენისი წტენიდან და იმიდან რომ შარაბი იქნება, ისე ქაქ არ იქნება. ის იქატრი ადეთებია.

ჰალა, ახლა, ჩემი ძმისი ქალმა არ დეფტაზირატს, ჩემთან არ დეფტაზირატს. გაგნე თუ? ჩემი ძმადსი ქალი ჩემთან, აგზე რომ უიყდე და ისიც აქ იყოს, ჩემთან ქარ დეფლაპარიკატს. ეს ისე იყო წინ-წინ და ჰალად ქარი, ამა ახლა, ჩემმა გელინმა ჩემთან დეფლაპარიკატს. პირტელად რომ მეტყუადთ - არ დეფლაპარიკატდა, ჩემიდან შერცხტებოდა. ამა ახლა, ჩემი გელინმა ჩემთან ტაზიროფს, თატუხეც არ დეფბურატს - ახლა ქისეა, ახლა ქისეა!

წინდაწინ ისე ქარ იყო: [კაცის] ბაბოსთან, დიდი ძმასთან - მაზლი რომ იქნება - გელინი ქარ დეფტაზირატდა, შერცხტებოდა. წინ-წინ ამფ[რ]ათ იყო. წინ-წინ სხტა იყო, სხტა იქნებოდა. ახლა ქადეთები გადაბრუნდა. დუგუნეც იმფო სხტამფრა იქნებოდა მაშინ, ქართუელებური დუგუნე ქორ დღეზე, სამ დღეზე ქიქნებოდა. ბიჭი კირატად არ დეფმბამდა - რაფრაც რომ ახლა დეფმბატენ, ისე ქარ იყო. ამა, ჩემ დროზე კირატადი კი ქიყო, მე დეტიმბი, მესელა, მე დეტიმბი. წინ-წინ ხორონიც იქნებოდა და, ახლა აღარ არი, ახლა ხორონ აღარ იჯებთან-ქი, რა ტიცი. აქატრი ქართუელებური ადეთები გადაბრუნდა-ქი!..

მე შენ რა გითხრა, ახლა: წინ-წინ თუ სიძეს ქურბა ქარ ექნებოდა, ისი სხტასთან მიტდოდა, დუგუნისთუნ ქურბა სხტას პრთმეუბა, დუგუნზე ქიმიო მეტდოდა, იმთე. ისე იყო. ახლა ქიფფრობა აღარ არის-ქი, ქურბა ქარ [გ]ქონდეს - ის არ იქნება, ახლა ყტელად იმთე, კადა მისთტინად.

50. ჩტენებური საჭმელები

ლობიოს ჩორტა ჩტენებურია. იცი თუ ლობია? ჩტენ ხან ზეითუნ ძაღლის გატაკეთატთ, ხან ქტეშიდა სნლჩას დატაყრით, ჰიჩ გამტრეუბთ, იმისებური მეიხარშტის, ონდან სონრა წყალ... ისემეს ერთ ნამ წყალ დატსახატთ და ცო მეიხარშტის.

ფხნლის ჩორტას ტაკეთატთ, მაყარინას. ასე მოჭრილი მაყარინა არი. ახლა, ბადიში მოტდა ისტამბოლიდან-ქი, თურქე მეზნეტა - თურქე ტერ იმასქენ? ერფელექ მოტდა,

იქ მნახა და: მოჭრილი მაყარინა არი თუ, არ არიო? - ის მინდაჲო. ხელით მოჭრი იმასა, ასე გავკეთაჲ, ხელით, იმთე!

ლობდაჲ და ფხალის ჩორჲა ჩუენებური საჲმელებია.

ლობიო ისე თენჯერეში, ჰო, თენჯერესი, წყალი, ცოტა შეიხრაჲტი შმაჲლი, ხახტი გაწითლდება ცოტა, ის ემეს ჩაჲყარით - ლობიოს, ეთლამი შეიხალჲთის, ქანდიმა... ხანდიხან ბუარლანი ასე სემე ორთქლაჲს ხანდიხან და ერშეაფერზე ირთლამ წყალ დაჲსახაჲთ, ერთლამ ისე ჩეიშუმჲთის ოილეჲ, გარეჲა მემრე გამეურეჲ, თაბი, მემრე, ამა. ამოლესე - პარკი ამოჲლესაჲთ, ეს ეთლი არი თაზე ყოფნაში. ქეფჩედთ ჲლესაჲთ და სახლა არ უნა გამეილესოს.

ე თაზეა, მარგუნია. პარკი იქნება, იმა გამოჲლესაჲთ, ონე, ეს ემეს. ხანდიხან დუდჲული არი - იცი მი? დუდჲუქ თენჯერეჲ? იგში ჩაჲყარით, იგში გამოლესჲას არ უნდა, თან გადადნება. ქინძი, იმნებ ჲურეჲ და თეთრ ლობიო მაიდანეზ ჲურეჲ, ისე ქინძი, შეი ნანეს ამბობს. ქინძი ო გეინენზ ისე იტყოდა ქინძიჲო, ჩუენ ნანეს ჲიტყჲით. ქინძი ბაშხა - ნანემ ბაშხა ბაყ მეც არ ჲიცი, ქინძი ბაშხა ყოფილა. იმა ურეჲენ. ჩუენ ღარჲობაში ის ემექნადა, იმა შურეჲენ, ჩუენ არ შეჲჲამდით, სული აჲჲო ჲეტყჲოდით.

აგზე სალჩა ჩაჲდეჲ, დომატისი ჩაჲდეჲ, ძალი დაჲსახი, ეს უნა ჩაჲყარო, მარილი უნა დაჲყარო, დაჲადგანა ოჯაყზე, ესე იმთე. ამის პარკის ემე ამოჲლესაჲთ, ხმელ პარკ. ახლა წინ ჰემეით, კოჲზით ამოჲლესეჲდით, ახლა ის ემები გამოჲდა - ჯერიამეებით, იმეებით ჲესჲენ, ამაჲ ჩუენ წინ ასე კოჲზით ამოჲლესეჲდით. მარილი იყო აჲ, აიი, რა ჲქენ..

ჲად არ მაჲჲან-ქი, სიმინდ ჲერ ჲთესაჲ-ქი. ფჲილ ჲილებ და პურ ჲაცხოზთ. აღებული პურის არ მინდანა, ისე ფურუნში გუზინა მაჲჲა, გუზინაში პურ ჲაცხოზ. პურმი-დე ისე თეფზე დაჲდებთ, შეჲდებთ ცეცხლ გაჲანთობთ შიშა. იმადს ესე ჲიქმ, მადას ჲილებთ ისე ემითან მარკეთებიდან, მაიას შურეჲთ, სადამოდან მოჲზილაჲთ, დილაჲ გამოჲაცხოზ თიბილ-თიბილი, ძალსაც წჲსმეჲ, ღარჲები ჲამენ. დილა, თექრა შეჲზილაჲ და პური ჲამაზი იჯებნება. იმას შეჲზილაჲთ თეფსებზე დაჲდებთ, გამჲაცხოზთ, ასე იმის თეფსები მაჲჲან, პურის თეფსები. აგზე ისე ემეჲ იარება ექმექჩი ფურუნიდან, ისე არაბით არონიებს, დაჲრჩით მაზირ - ჲილებთ. აჲ ერთ ის ემე ჲართ, ჲინც ჲაცხოზთ.

დედეები რას აკეთებენ, ჲად ჲამდენ, მესელა, მოზილედენ ის ემე ქენ, ერთის ნაწჲელი თუ არი აირანი ძესი ჩახრისჲენ, შეჲამდენ, ოზამან ფუხროზა იყო.

აირან დოს ჲებნეჲით. აგზე ერთი ყომშები აირან დოს იტყჲიან, ჩუენ აირან ჲებნეჲით. აირანი, იმთე ძალი მორეკონა, ძლინა, ძალ უნა აწიო, გახდეს აირანი.

ფრინჯით ფლატ უაკეთაჲ, ასე ფილატ ამოტუშუმაჲთ. ერთსა ის ემეჲ იჲ - ქათამი-მათამი დაადეჲ ზეიდან, ფილატ უსცი ასილე ბრელი იჯებნება. ასემეს ლობიოს შორჲას დნსხამ. ფილატ დაყრი, ზეიდან ლობიო ჩორჲა დაასხმენ, ისე შეჭამენ. ღარჭებმა ექსენი საჭმელი იამებიან. ტომატის-მომატის არ ურთობ ფილატში. თენჯერესი ძალი დაასხი, ფრინჯი ჩაყარე, ასე კარქა მოხალე, იმის უკან წყალი მიე, იმის უკა დააბურ რამე ის ემეს იჲს - წამეიშუშტის, ოილე. ქათამ დატკლით, ლამნაჲთ გატათერმეზაჲთ, იმასაც ჩატდებთ თენჯერესი, მოტხარმაჲთ. ქათამი გაპუმპლაჲ, გაპუმპლეჲ, იმდონი ანდრაზ ჴიცი. თამამ, მემრე ის ემეს იჲ, ასე ქნლდებზე ის ემეს წუკიდაჲ, ცეცხლი, ასე წუტიტ-წუტიტი თმები იქნება, იმნებ მოტხრუწაჲთ, ლამნაჲდ ფეხებ-მეხებ დატაჭრით, გატწლით, გატათემიზაჲთ, გატცხაჲთ და იშთე.

ბოსტანზე თუ... სალათალოდ რას ეტყუით თქვენ? სალათალოდ ოსი, ის ემე ლობიო, ბამია, ფხალია, მწტანილია, მწტანილი იცი? ესა თურქჲე პრასა, გურჯჯე მწტანილი. ბაშხა ისინი მაქტან, ბაშხა რამე არ მაქტან. ბიბერი, დოღმა ბიბერი, პატლიჯანი, თამამ, ჰა, კიტრი ისიც არი, ისიც არი და ჩემი წრეჲ მეტი არ იქნა, ის იმაში დიმირგია - გორგეში. დომათესი ჴიცი. დომათეს გურჯუჯე რას ეტყუიან?

იმ თერედდაჰა საჭმელებზე ტხმარობთ, ყატრადეზე ტქამთ, ყავალთიმ ძაფიორუზ. ყტელ იმასაც ტაკეთებ, ფედნრედ ტებნეჲთ, თამამ. ძეს დატნდგაჲთ, აირან ჩატასხავთ. ისე ერთის ეზანე და მაიას ეტლებთ, მაიაზ მაიალი გატაკეთებთ. ასე ისე უდუღაბალი ძე, გატათობთ ძეს, ჩატასხაჲთ, ჩრდან გატაკეთაჲთ. ისის ისემეაო იშთე და იმა ბეტრ არ ტაკეთაჲ, ჴამისთინ აირანისა ტაკეთაჲ. ძე ადულდეს, ამიკროფლი არიო იტყუიან. ძე ჩი სუთი ჩაფმიორუზ, ისე ტაკეთაჲ იშთე. ასე შედგება ოღურტსაჲ, ამოურეჲთ, აწყლიანდება ბეზხედა გატწურაჲ. ფეინრის წტენ ვეტყუით, ამა ვაქცეჲთ იმა.

ოზამან ძე ისე უნა ტქნა. აქშიმი ჩატყარო? იგში? აქშიმი ჩატყარო.

51. ჩტენ გტრჯობას ერთი ძალი აქტა

ჩტენ იმ იქიდან - გტრჯებიდან ტარტ მოტრიალებული, იქიდან მოტსულტარტ, ბათუმის ემედან. ჩტენი და იმის გტრჯობას ერთი ძალი აქტა, ამა იმისა და ჩტენი ტაზირობა ახლა, აირია. ჩტენ აქ დეტბადეთ, აქ გეტზდით.

ონჯე მეტი ფუხრობა იყო წორე ჩასაცმელი არ იყო. მე იგზე ოხული სახლზე ძახინ იყო, მიტდო, ის ემეს ტიქმდი, ასე ბოილე ბი სიათლარ გოზლუქიო იტყოდენ, იმა გედეტტეტუდი ძილ და იმათ მიტდოდი, ამა მცივა. სობას. ონრე სობა ენთებოდა, სობაზელა დიდტანებმა არ მიმიშტებდე - სახში გეტქცეჲოდი გათბობაზე, მციტა, ჩასაცმელი ოხ ბიშეელ თაბირ ასე დაიმესქნილი - გეტქცეოდი, გატთებოდი, ჴილ

დუკრიდაჲ ასე, ოყულში გეუქცეუდი, უილეშე აფიოდუ... ოილე ფუხრობა იყო ონჯე დე ბიშთე იოხ დი. მე ემოს უთუხარ ქი - დედეები ბათუმიდან გამოქცეულან ცმკე. ემრ მეთქი, ბათუმიდან ქი ცაქ გამეიქცენ მეთქი,

ცაქ ისეუმეუში დედემ დერედე-დერედე დედემ, რას იჯებოდენ იმათ დედემ, რატომ იქმობდენ და დაჟდენ დედემ, ისტამბოლის დედემ ერთ ქენარშიდამ, ემოჲო, ისტამბოლიჲო არ იყო ქი მაშინო. ერთ ქენარში დამჟდარიყენ და ბალი უიქნეოდით ჩუენს მეთქი და ისე მეთქუა ქი... ექმექ ქარადილერო ამათ ჭადი ეძებესო, სიმინდინა დათესონ, დნფქუიონადან ჭამონ. იმათ ჭადი შიეორუი ჭადი ეძებესო ტყეებშიჲო. ტყეებინ უკაფიან, ყანა უკეთებიან. ბაბომა იტყოდა: ასეჲო თოჲლო გადაუხეტაუდიო და თოხ მოუთხრიდუი. თოჲლის ადგომამდე უერ უუცდიდი, რა უქნუო, დორთ ხუთი-ექსი თანე ღარჱი,

ნენეს მალე მომკდარა მე დორთ მაშინდე უყოფილუარ ნენე მომკდარა. ნენეს ქი მალე მოკდა, ბაბოს... ჰემ ოხულში მიუდოდა. ბირ მაშინდე დორთ ის ღარჱები დაურჩენილუართ და ონლარ ირენჩე მაფმიშ.

ახლა საჱმელი ჩუყარო ამ ავადიორ, მეყოფიან უაზირობა, არ მეყოფიან? საჱმელდა ორი-სამი გიშ არიან: ბიჱის არი, დედეს არი, იშთე. ლობიო ჩორუა, ლობიო გაარჩია და მე ახლა ოჯაყზე უნა დაუადგა ო. ახლა თან არ უნდა და, იქინდის ილოცებენ ნამა[ზ], იმის უკა საჱმელ ჭამენ. ახლა საჱმელი ჩუყაროთ, და ოზამან.

52. სინოპის გურჯი საჱმელები

სიმინდი მაქუან, ჭაჱული მაქუან, სალათალული მაქუან... ხახუი, პრას, ლობიო... ბაშხა, ბიბერი, ხაპი, ტომიტისი ყუელაფერი არი. ქინძი უიციოთ და მეტი არ უხმარობთ. მაიდანოსი არი, ნან არი - ნანე, იმას რას ემახიან გურჯუჱა არ უიცი. მეტი გურჯუჱე არ უიცი. მაკიდონისთუინ ნანეა, ჰო, მაკიდონია იშთე, მაკიდონ ჩუენ ნანეს უმახით.

მოუთხარე-მოუთხარეთ, დაუარგით, იმის უკან ასე ყალწულები დუსეთ, ეუდა ყალწულებზე, გამეისხა. უკრიფამ იშთე გამოისხამ. ლობიოს უმახით. დულაბში უინახაუთ. ახლა დიფრიხები არიან, ბუზლულები - იქ შიუდებთ, უახმობთ, პარკ გაუგულაუთ, გაუახმეუთ, გახმება, ისე. მერე ჩორუას უაკეთაუთ, ჟაუეს უაკეთაუთ, ასე ბიდონებში ჩაუდეუთ. მოუკრიფაუთ, გაუათემიხაუთ იმა, წუერებ დაუატეხაუთ, მემრე წყალში ჩაუყრიოთ დულარე წყალში, ცუტა ადუდდება, ცუტა, ბეუერი არა, ჰემენ გაუწურაუთ იმა, სარგმსადი, ნიორი, იმის უკან, ნიორი, მარილი, ცირქე, სირქეს რას უეტყუით? ჟაუე ლაიმი აჯაბა, არ უიცი-ქი. იმა ისე ჩაუდეუ, დაუასხაუ იშთე, მარილ დაუაყრიოთ, სარგმსად დაუაყრიოთ ასე ბიდონებში, ბიდონ უმახით. ერთ კუირაზე იქნება, შუიდი დლეზე.

ლახანას ახლა წყალ დატუდებთ ოჯახში, წყალ დატუდებთ, შიან ლობიოს ჩატყვით, პარკსა, ლობიოს პარკი, ღერღილი - სიმინდის ბურღუნი, იმასაც ჩატყვით, ისე ადუღდება, ადუღდება, მემრეს ლახანას სათოხ მრტკრიფაჲ, მრტკრიფაჲ ბოსტნიდან, ასე დატყვით, დატყვით, გატყვით კარქა, იმასაც ჩატყვით იქში, მეიხარშტის, მეიხარშტის, მეიხარშტის ათუხ იქნება იმის უკან ფქტილ დატყვით, ფქტილის ტოლე ასე კოტხით ამოტლესაჲთ კოტხით, ხის კოტხით. ამოტლესაჲთ, ამოტლესაჲთ ათუხ მემრე, ზოხის დალ დატყვით, ძოხის დალ, ცოტა აჯიბიბერ ჩატყვით, ისე დატყვით, თამამ, იქნება. აჯიბიბერ ფულბიბერ ტემახით. ფულბიბერ ისიც შორიდან მოა ამა, ჩტენ არ ტიჯებით. ბიბერ იმთე წარე, აამწაროსნა, იმა გემოს აძლეჲს. მარილ თაბი, თაბი. მარილი ისე ხელით შეტყეული მაქტან-ია, ხელრ - არ იქნება ბეჲრი. მარილიან, წუთხე, უმი. უმარილოთა იქნა - უმარილო, უმი იქნა. თუ, მარილი თუ ბეჲრი მოჲდა - წუთხი იქნა.

ისი ახლა უჩიქიფირი თურქქა ამა, გტრჯუჲე ალთუხ რაჲა იქნება არ ტიცი-ქი უჩიქიფირ.

ახლა სამი თანე ყაზარს მუთუხ ტყარი, სამი თანე, ორი შუშეც - ორი ბარდადიც მაწონი, ერთი ტათლი ყაშულიც მარილი, იმის უკან ერთი კოტხი მარილი, ერთი კტერცხისაც თეთრი, თეთრ ისამაჲქენი, ისე მოტხილე, ჰემე ფურუნში გამოტაცხე. სამი თანე ყაზარ მუთუხი, ილა ის უნა იყოს სამი თანე, ორი თანე დაყარო - არ იქნება. ზეიდან კტერცხი, კტერცხი წუსტენ. ი თეთრი შიან შურიე, წითელი ზეიდან წუსტი. კტერცხის თეთრი რას ტეტყვით, არ ტიცი-ქი, გტრჯუჲე რაჲარ, მეტი არტიცი დაიშთე, დამატიწყდენ და.

ჰადი ფქილ უნა, მაიანეზ გტრონა, მოზილონა, გამოაცხონა. გობში უნა მოზილო, გობი. ენწინ ხის გობები იყო, ხის გობები, ამა ახლა ნაილონი, ჰაზირი.

სიმინდი ფქილი უნა იყოს-ნა. ჩტენ მაქტან, მაქტან ბოსტნებში მაქტან. ჩტენ ბოსტნებ დეინახ-ქრ?

სიმინდ ოდიშები მოგტყაჲ ასე ოდგშები არი. ის ნელ-ნელა გახმოსნა, გატახმობთ, იმის უკან დატფშნათნა, მემრეს წისქტილში უნა წეტლოთ, დატფშნათ-ნა, ასე ქუსქოებით, ასე დატფშნათ-ნა, ჩუასში უნა ჩატყვით, მერმეს დედრიმანში უნა წეტლოთ და დატაფქტიტიოთ-ნა. იქიდან მეტტანთ, ასეთ ემები მაქტან - ყალბურები, იმ ყალბურით უნა ასე გატცრათ-ნა ფქტილ უნა გადინდეს ქტეშიდან, ჩოფი ზეიდან უნა დარჩეს. ასე ჩლებში, ჩლებში ტინახატ. ჩუალ თურქქე, გტრჯუჲე არ ტიცი-ქი. ინჯედან არ ტიცი, დამაბიწყდენ.

შექრიან ტაკეთაჲ. შექრიან თათლის ტაკეთავ კაკალით. ნოხულ ტაკეთაჲთ, ნოხულ მესელა, კაკალი. კაკალი მაქტან, კაკალსა დატტეხაჲ, იმა დატაფქტუთ, ასე ქტით დატნაყაჲთ, მემრე იმა, ჰამურს მოტხილაჲ, გატათხელაჲ ჰამურ, ხამურ გატათხელავ, გატათხელავ შიან ასე მოტყვით შექერაირი, კაკალაირი, იმე მემრე ჰსე

დატახტუტ, დატახტუტ, მემრეს თეფსზე დატახტუტ ასე, ისე გამოტაცხობთ ფურუნში. ეს ნოხული-ნოხული, ლუხუმი. სინოურ ნოხული ქტია იმა. ყურმენი არი და გამხმარი - იმითაც გატაკეთავთ, კაკალითაც გატაკეთაუთ. კაკალი გურჯუჯე კაკალია და თურქე ჯევიზი.

პურს მოტზილაუთ, მადას ურთებ, მოტზილაუთ, თეფსებს დაუდებთ, იმის უკან ფურუნში გატამსხობთ

ტოლმას ახლა ფირინქსა გატცხაუთ, შიან ხახუ დატქრაუ წმინდად, იმა ჩატყრით, წარე ბიბერს ჩატყრით, სალქას დატადებთ, ონდა სონრა მაიდანოზ დატყრით, მარილ, ზეითუნ დალ დატასხაუთ, იმა კარქა ურრეტ, ურრეტ, ურრეტ ლამზათ, იმის უკან ი ყურმენის ასმას დაფრალი, ასმას, შატი, შატი ყურზენის, ყურზენები არის ჩტენი, შატი ყურზენები იმის ფურცელით შეტახტუტ. მემრე თენჯერეში იმა ისე ტიქთ. დატაწყობთ თენჯერეში, თენჯერეში ლამზად ასე დატაწყობთ, ზეიდან დატასხაუთ ცხელ წყალ, ცოტას მარილი და ზეითუნის დალ მოტყრით, ისეა თუ, გუზუნაზე მეხარშტის.

53. თარანაა

წინ აკეთებდენ. ჩტენ არ ტაკეთაუთ. ახლა ფაფა იგზე ერთი დედე მოტდა-მა, გარეთ ზის, იმ დედეს ბაბადნე ყაუდა, მე ახალი ზალი ტიყაუ ჯე, იმ ბაბადნემან იმ ფაფას გააკეთეუდა ჟაუტე, ჟაუტე ბექმეზით. იმ ბეთმეზსა შერბეთ გასხნიდა აადულებდა ოჯახში, შიან ფტჟილ ჩაყრდა, ასე ფტჟილ, პირო ფფტჟილ. აინი ხავიწსაუტე, იმა ბექმეზით გააკეთეუდა, ჟაუტე ბექმეზით. იმა ფაფას ეტყოდა.

ესე თარანაა. ახლა ეს თარანაა ახლა. ახლა ესე მაწონი შეტყენეთ, მე აეადუღეთ. ზროხა მოტტუღეთ, მე ატადუღეთ, მაწონი შეტყენეთ. ი მაწონი ართულ ამჟაუდა, ამჟაუდა ასე. კარქა ამჟაუდა, ერთ კტირე იყო . მემრე იქში ხახუტი, კიდე მაიდანოზი, მაკიდონი მიშრა იმა გურჯუჯე ისე უმახიან. მაიდანოზი რობოტში გამოტწიეთ ასე, რობოტში. იმ მაწონში ჩატასხით, იმისტოლაფ იყო ცოტად დლე, მიერე დლეს მოტზილეთ პური ფტილით, მოტზილეთ ასე ყოჯა ასე თექნეში, მოტზილეთ, ამჟაუდა, კანრქა ამჟაუდა, ერთ კტირე იყო, შტიდ დლეს. შტიდ დლეს ასე მოხელილი იყო, ჰაბირი ასე ტზილეთ ყრტელდლე, მემრე აუთოხ ასე, ყაბარმასი დადგა, ტოლმასი დურთი ართო, იმის უკან გამეუღეთ ასე, დლეც გამეუღეთ. ასე დაუფინეთ, უნა გახმესნა ახლა, უნა გახმესნა. სენა სე მენატუნათ რობოთშინა გამოტწიოთ-ნა სუცგშინა გატცხრილოთ, გატცხრილოთნა ქტეშიდან წმინდანა გადინდეს, წმინდა. ამან გამეილო, ამან გაახმო და ჩტენ ჯერ ახლა ტიღებთ.

ეს თარანა ჩორბა. იმა მემრე ართუხ გატაკეთოთნეა ჩორბა, ახლა გახმა ესე, ჩორბა უნა გატაკეთოთ. ახლა ცუტა ზეითუნ დალი, ცუტაც თერე დალი, ზროხის დალი. ამ

თენჯერეში დატდეშით, ცოტა ცალ-ცალ დატდეშით იმა, გამხმარ თარანას იქში ჩატყარეთ, ასე გამჟრეთ, გამჟრეთ, გამჟრეთ ცეცხლზე, კარქა ასე, ისამე ტქენით, ისი გატყათლეთ, მემრეც იმა ციტი წყალი დატასხით, იმ ცი წყლით ასე ტურიეთ, ტურიეთ, ტურიეთ ასე თარანა ჩორბა გახდა. ასე ჩორბა გახდა.

თარანა ესე, ესე შარშანდელია მაბად, ახალი გამოღებული არ ალი. ე თამ, ესე, თამ ამ დროს გაკეთებულია. აწ მანამდი არი, ამა რამი არ იჯებნება, გნქანა, კარქანა გნხმონა, ძირში დაფინონა, გახმესნა კარქა, ამა ჰიჩ რამე არ ექნება. ეს უნა გამხესნა, იმის უკან ასე ტქნათ, დატფხრიწოთ-ნა, მემრეც რობოთშინა გამოტწოთ ყოლად უნა ტქნათ მა ახლა, ენწინ საადე ხელით ვიჯებოდით. ხელით, ხელით გატაკეთათ ახლა. თამა, ახლა ინა თარიფი უნა გიყო მე შენ, სუზგი მეიტანოს. წინ სუზგიში ტაკეთებდით, რობოტი არ იყო, ახლა გამოტდა, ახლა ჩტენ მეყოლატენ ყოლადან იმით ტაფქტეტ, ჰაზირ სუზგიში ტცრით. თორბაში უნა ჩატყაროთ. აქშინა ჩატყაროთ უნა ასე, ასე უნა ჩატყაროთ, ასე უნა ტქნათნა ასე. ასე უნა ტქნათ, ასე გახმამე აქედან გამოდინდება მაშინ. ახლა ჯერ ცომია-მა, იმისთი არ იჯებნება, აგში უნა გატარონით, სუზგია ეს, ჩტენ სუზგი ტიცით, იმთე არ ტიცი. სხტა სახელი არ აქტე, ეტეთ. თურქეც სუზგია, გტრჯუჯეც, გასაწურატი.

54. ნიშასთა

ახლა ერთი ნიშასთა თარიფი გიყო. ნიშასთა არ მაქტან ამანა, ენ წინ გამეტლებდით, გატაკეთებდით ნიშასდა პურიდან იჯებნება, პური. ჰამე ყანებში დტეთესატ, ახლა არ ტეთესატ და წინ ტეთესეტდით მე ახალი ზლობაში დატეთესეტდით, ასე მოტჭრიდით ორადებით, მნგლებით, მნგლებით მოტჭრიდით, იმან ხარმან ტიქმოდით, ხარებით, ო, ხარმან ტიქმოდით, პურსა გატარჩეტდით სამანიდან, იმ პურსა თოხის ემე ტიქმოდითმ გატრცხეტდით ყაზანებში, დიდტან ასე ყაზანებში, ყაზანები მქოდენ, იგში გატრცხეტდით, იმა იმ პურზე წყალ დატასხეტდით, იმ ყაზანში იმ პური დალპებოდა, დალპებოდა კარქა, ასე-ქი მტჭირეტდით და შიადან თეთრი გამოტდოდა, მაშინ გამეტლეტდით ასე ხელებით, ხელებით ტზილტეტდით, ტზილტეტდით, ტზილტეტდით იმა გატწურეტდით ა იმ სუზგიდან, დაგანახტე იმ სუზგიდან გატწურეტდით, ერცხო წყალ დატასხეტდით, ერცხო კიდე გატწურეტდით, ისე ი წყალი ეიტსობოდა ი ყაზანი, ყაზანში ატატსობდით. მემრე ართულ იმთე ტტეშიდან ჩადგებოდა იმ ყაზანში, ტტეშ ჩადგებოდა, ჩადგებოდა, შადგებოდა ასე ტტასატე ყაზანის ძირში, ი ზეიდან წყალსა გუდწურეტდით, ზეიდან წყალ გუდწურეტდით ოსტჯუ, ლელეელა, ეენიდენ წყალ დატასხეტდით ორ-სამჯე, სამჯე იმა გატრცხეტდი იმა კიდე იმ გამოღებულსა, გატრცხეტდით იმის უკან ართულ ენ სონენდა, სონემდე კიდე გუდწურეტდით წყალსა, ი ტტეშიდან ჩადგებოდა ტტასატე, აინე ამასატე გახდებოდა ასე ხმელი. მემრე იმას უსტჯე ამეტლეტდით ასე საფენებზე, ასე დატფინეტდით, მაზოებზე, მაზოებზე გარეთ,

საფენებზე დატფინეუდით, იგზე გახმებოდა, თეთრი ნიშასთა იქნებოდა. აინე პურის ფქტილზეც წტინდა იქნებოდა, ნიშასთა ისე, ახლა ჰაზირ ტილებთ. მაშინ ჩტენ გატაკეთუდით. ასე ყიოლდა ჩტალებით. მემრე იმ ნიშნსთას ახლა საჭმელ გატაკეთუდით ნიშასთა. კიდე ისი, ხატიწსატე, ისიც ხატიწსატეა. წყალსა დატდებთ ოჯახში, იმ წყალში ჩატყერით იმის ემეს, იმ ნიშნსთას, ართუ ორი კოტზი მინა ჩაყარო, სამი მი, რამდენი... შექერსაც ჩატყერით, ისი გამტურიეტ, გამტრეტ, გამტრეტ ასე, კოტზით, თენჯერეში ისი ლამზად ადულდება ასე ფათ-ფათ-ფათ-ფათ... ადულდება, მაჰალები, მაჰალები რას ეტყტიან ამა გტრჯუჯე არ ტიცი-ქი, მაჰალები გახდება. მემრე იმა ასე პატიტან თაბაღებზე დატასხეტუდით, ზეიდანაც კიდე ზროხის ძალ დატწტეტუდით, გატაწითლეტუდით, კარქა დტწტეტუდით, იმას მოასხეტუდით, იმა მოასხეტუდით, ტინმე ერთი მუსაფირი მოტდა-მი, იმა დტდებდით. ეწინ ბაშხა რამ არ იყო-ქი. მე ათმიშ ტჩმაშინდა ტარ, ჩემ ზამანზე ცალი, ჩემ ახალ ზლობაში რამ არ იყო, იმნებ ტიქმობდით. ამ თარანას გატაკეთებდით, იმ ნიშასდა გატაკეთებდით. ერთი მუსაფირი მოტდა-მი, ჰემენ იმნებ აჯილიდან გააკეთეტუდით, სუფრას დტგეტუდით იშთე.

55. ახალი ზალი

ახალი ზალი, ზალი იშთე ახალი ართულ, მოტელი ამ კარზე. ეს სახლები არ იყო მაშინ. იგზე ზტელი სახლი მქონდენ, ქერესთეს სახლი იყო, თახთას სახლი. იშთე, ქერქ ტჩ წელი დეილია, ქერქ ტჩ ზალი მოტელი. ზალი მოტელი, ჰო, თავინანა გითხრა. ელჩი ჰეგზე დედე იყო-მა, დედე მოტდა-მა, გარეთ ზის. ის იყო ელჩი, ისი მოტდა. მე იგზე ზემო მაქ ჩემი ბაბო სახლი ზემოდა. შორ არ ტარ, ახლოს ტარ, **გეირმენჯილი** - აინე, ეს სოფელია, ე მაჰალლე, ერთ არაში ტართ. იმის უკან მოტელი ერთი ჯიფი, ჯიფი იყო ენწინ ეეშილი, ეეშილი ჯიფი იყო, მწტანე. აინე ასქირეს შტბი იქნება-მა, აცტიან-მა, იმგტარი რეიბი ქონდა. ისე ჯიფით ეე იმ ყანებიდან, ყანებიდან ჩამომიყტანეს. ენწინ ასე გზები არ იყო. ჰო, ბოსტნებიდან, ყანებიდან ასე ჩამომიყტანეს, ერთი პატირაჲ დუგუნ-მუგუნიც არ იყო, მეტლუდი, მეტლუდი იშთე იკითხეს დაჟდენ ხალხი, აქაურობა ძაზუ იყო მაშინ, სახლები არ იყო. იმის უკან ახლა დამდა ართულ ზალი ტარ, ახალი ზალი ტარ-მა, გეუხადე შტბი, გატრცხი რაცხა ბულაშული არი, დუგუნის ბულაშულები. ნიშანში ახლა არ მახსოტს და ენ წინ ისემები იყო ასე ყუმაშები, ბასმები იყო, ყუმაშები. ადრე არ იყო ისე იშთე მეიტანდენ ასე ბოხჩას, ახლანდესატე ასე ბეტრი არ იყო. რა იყო იშთე ორი თანე ბასმა, ართულ ათლე თინებილემ წინდნ... ნიშან ბოხჩა. მე რა მაჩუქესდა ასე სანდული მქონდა, სანდულები მქონდენ ენწინ, ხის სანდულები, კაკლის ხის სანდულე გააკეთედენ, ისე სანდული მქონდა, ჯეიზი იშთე იმ სანდულში რაცხაჲ. ჯეიზი მეტტანეთ, ასე ოდაში დატკიდეთ იშთე დატკიდეთ. ზღზე ტუარებზე

დატკიდეთ რაცხა არის სანდულში, ისე იყო მაშინ ადეთი. გელინლული მეცტა თეთრი, თაუზე თაჯი, თაჯი, ბილეზუკი მქონდა, ბილეზუკი იყო, ჩუე არ ქონდა ალთუნი. მაშინ არ იყო რამე, ხალხი მიათმეუდი საჭმელ, აჭმეუდი, ისამებდენ, იმღერებდენ, გიარდენ, წეუდოდენ. გურჯული, ჩუენი გურჯი ხორონი მაქუან, ჯილუელო ნანადდა იმღერებდენ. მე არ უიცი და არ უიცი. ი, მამღერებელ ინსნები იყენ ბაშხა და ჩუენ არ უიცოდით მღერუა. იმღერებდენ, იმღერებდენ, ისამებდენ. ახლანდელსაუე ისე ჩალდი-მალდი არ იყო.

56. საქმიები რა უიჯებით

თხილი, თხილი უიწუტუთ ახლა იქნება, თხილი მაქ ოყადარ, სხუა რამ საქმე ემეკლი, ემეკლი, ჩალიშმი, ემეკლი დოდმიშთე. სახში საჭმელ გაუაკეთაუ, რა გაუაკეთაუ, რაცხა იყოს - უიქ. თაზე ლობიო, ნოუდი... თელი რამ უიჯებით, დანე, რომელი ერთი გითხრა? ყათლამა გაუაკეთაუ, ნოხულ გაუაკეთაუ. გურჯული ფხალი, სხუა რამ არა გურჯული არ უიცი. ლობიო უუთხარი და თაზე ლობიო, ხმელი ლობიო. თაზე დაშ - ხმელი. ...მოგართუათ ერთი. ყათლამა ქუია ამას - დალ, ზეითუნი დალი. მოუზილაუ პურსაუე, ან ჭადსაუე. ისე მოუზილაუ ესე, საჯის დაუდებ სობაზედ, გამოაცხოზ, დოლაბში დაუდებ. უინცხა მუა გაუთბოზ, ჩადსტოლად უადლეუ.

ეს საჭმელი რას უაკეთაუთ ხანდიხან, უაცხოზთ რაცხაები. ციუი საჭმელი უათბოზთ. ამა თეფსი უმახით, რა უიცი. ესეც ფურუნ, შეი, დაული. გუზინე მაქუა გარეთ ცეცხლით, შეშადთ ინთობა. იქ საჭმელ უაკეთაუ, აქშიც ციუი საჭმელელები უათბოზ შია.

ჩაი - თიფილი სასმელი, გეიგე? ჩუენ ფარით უილებთ, არ მაქუა. ჰიჩ არ იყო, ჰიჩ. იხლამურე არი, ჩაი არაა აქ. ჩაი და რეჩელ დაუდებ, კუერცხი შეუწუაუთ, რაცხეზი ბიბერი ყეზერ თერგზ თელი რა უჭამთ.

ესა დემლუგია, ესე ჩაიდან, სითიჯი, ათბოზს, წყალ ათბოზს. გურჯუჯე არ უიცი-ქი. ბეური წელიწად ქნილა იქიდან მოსულა, ჩემი ბაბანე სამი წლისა ყოფილა. ბათუმიდან აქ მოსულან იშთე ბათუმიდან. ბაბანე მოკდა ქერქ ბეშირ ოლდუ, დოხსან დშენდეს მოკდა სამოციდათი წელიწადზე მოკდა. ქირ ილარ ორი ასალი ქნილა, ჩუენ წუტილი, ჩუენ ჰიჩე არ უიცით წორი გურჯუჯე. კიდე ეფედ დეუწაულე, ამა კაცმა არ იცის-მა, ჰიჩ უერ უაზიროზ, მამიწყდება დანე. იმან იცოდეს. გურჯია ამა არ იცის გურჯუჯე.

57. მუთუალის რაცხიები რა და რადა

ამას ბარდადი უტყუტ. მაგები რა არი, რა უიცი რაიზე იხმარება. ხახუი უჭრი ზედ. ესენი კოტუნი, კოტუხები ჩატყრით გატრცხატ მამინ. ამაზე ხახუი დატყრით, პური დატყრით, ესეც ბარდადებ გატრცხატ, ზედ დატყწყობ, წყალები ქტეშ გადინდება, სუზეგი ქტია, იმდენი ტერ უაფერატ. ესენი თუზლული, ნანე, რაცხები არის იშთე. აქშიც კაპტეა კიდე, აქში ის ემეა - წარე, რა ქტია ამას? ესეც წარე იშთე, წარე. ესეც კიდე ბიბერ, ესეც ნანე, თელ იშთე არი, ჩიჩეკები. წარე თქტენ წიწაკა ემახთ, ჩტენ წარე უტმახთ. წარე არაა იმას ბიბერი უტმახთ, წარეს წარე უტმახთ, თქტენ წიწაკა უტმახთ წარეს.

ბიბერის ატატსობთ, ფათლიჯანის ... გატაკეთატ იმას ხახუი ატატსობთ, ასე ფურუნში გამოტაცხობთ, უჭამთ. ხორც გატაკეთავთ, კრფტე გატაკეთატ. ბახ, შეი, ხორცი ჩადებ თასში, მარილი ჩაყრი, მოზილატ ლამაზათ..., პური, ბადათი პური, მოზტილე, მას კას გაკეთე, გაკეთე, აგზე ფურუნში შედებ, ჭამე იშთე.

ფილატი, ფრინჴ ფილატი ზროხას ძალით ტაკეთატ, ზროხას ძალით, ნალუდის გუდტრეტ შიან. ჭადი მოტზილეუდით ლამაზად. კეცი მქონდენ ენწინ, მიწადან გაკეთებული კეცები მქონდენ. ახლა გუზინეში თეფსიში, ამგტარში, იმგტარ პაწტან თეფსებში ტიჯებით, იგში გუზინე დეინახეთ თუ გარეთ, გტელ, ეს გტანთობთ, აქ ფურუნი აქტა ამას, აქ შეტდებთ - გამოცხტება. ესე გუზინეა, ცეცხლი გატანთობ აგზე, თრლი რამე იქნება. ყათლამას აგზე ტაკეთატ, საჯი დატდებ ზეიდან, თრლი რამე აგზე ტაკეთატ, საჭმელიც აგზე. ესე ქურლული, აგზე ნაცარი იყრება შიგ. წინ-წინ იშთე მიწადან კეცები მქონდენ, ზედ საჯი ტახურეტდი, ქოზე დატყრდით ზედ, ისე ცხტებოდა. სიმინდი ქფილი, მარილი, წყალი და მარილი, ბაშხა ბიშე ძოქ, სხტა რამ არა.

58. ხმელი ლობიო და ფირინჯი

ხმელი ლობიო, ისი სადამოზე ტასტელატ, სადამოზე უნდა დნსტელო, გარეცხო-ნა, დილაჲ ხახუი და ძალი მოტხრაკატ სნლჩა, იქში ცხელი წყალი მიტცემ, ისი მეიხარშტის ლამაზად ისი. ითე ხორციანი ქენ, ისთე სნდე ქენ. ერთლამ მწარე ბიბერი ჩატყრით ძალში, ხახუი მოხრაკული, მამინ კაი იჯებნება. სხტა რამ არ უტმატატ-ძა. მწტანეს ხან ფათათესლი ტიქთ, ფათათესი იცით თუ? მიწაშია ფათათე, დაგანახტო, ჩტენ ფათათესი უტმახთ. ჰატოჭი ჩავატრით, ჰატოჭი იცით თუ? გრძელ-გრძელი ასე ცოტა ის ჩატყრით. პრასი ტიცი ჰამა ჯერ წტიტია პრას, არ გეიზდა. პრასა საჭმელ გატაკეთავ, ძოლურტლი გატაკეთატ თელ რამ ტაკეთატ პრასადან. ჟატე ჩატდებთ. ქინძიც ტიცი, ქინძ, მაკიდონი, ონრა სონრა დერეოტი, ბროკოლი.

პრასადან ფირინჯ გატაკეთატ, ასე წტიტ-წტიტ დატყრით, ზედ კტერცხი მოასხატ, იმ ფურუნში კიდე შეტდებთ, გამოცხტება. გეიგენ თუ? გუზინე დეინახე ა იგზე? იმის ფურუნში გამოაცხობ ლამაზად. თელი რამედან საჭმელ ტაკეთატ. დოლმა გატახტეთ ფხალიდან, ყურძნის ფურცელიდან. ფხალიდან შატი ფხალიდან, თეთრიდანაც გატაკეთატ, შატიდანაც. ზამთარში ბეტრ გატაკეთატ ჩტენ-ქი. სხტაბური სებზე არ ალი,

ზამთარში ისინი ბეჭდებიან. ასე რაცხელებს უკვეთაშთ, უკვეთაშთ. თურქულად ყათლამა ქება, ჩუენებური არ უიცი რა ქება, საკამელი, საკამელი ძალი-ძალი იშთე. წუდეთ ახლა ქუე.

59. აქაური სოფელს ლალა ქუია

დიდუანები მოუდენ გურჯისტანდან. ის სოფელი მე არ უიცი, დიდებმა იცოდენ, დიდი ნენებმა იცოდენ. ჩუენ იმდონი არ უიცი. დიდუანები რა იქნა და მოუდენ ის არ უიცი იშთე მეტი, რა იქნა და მოუდენ ის არ უიცი. ჩუენ კი, ჩუენ მეტი პაწაძ არც უყოფილუართ დუნაში, ისე მოსულან ისნები. აქ დერები ქონებიან, დერები ქონებიან აქა. გუკეთებიან სახლი. დემაღ და ეილენ და დედედან და ნენედან, არ უიცი, იმდონი არ უიცი. აქ იმან დიდია ის, იმან იცის ბელქი, მე იმდონი არ უიცი. ჰო, მოუდეს, დუმახე.

ლალა, ლალა ბურასგ. აქაური სოფელი ლალაა. ეს ძუელი, ჩუენი ძუელი სახლი, ის ახალი. იქ მე უზიუარ, ზომოს შილი ზის, შილი, ზომოს შილი ზის. ორთუენი ერთი უართ ა, შილი უართ.

სამი ბიჭ მყაუს. ბიჭები მყაუს. ორი დაკერძულეებული, ერთი ბეკერი მყაუს, ისე იშთე. აქ ბაშხა გურჯები არ ალიან. ჩუენ უართ აგზე. არიან და ჩორს წახუენენა, უზაყია. უერ უიძახი... შილმა იცის. და ჩუენას ნენებმა სახში არ უაზირობენ გურჯუჯეს, ჩუენ იმდონი ანჯახ, ამდონი ანჯახ უაზირობთ ემ წინაზე. ახა ჩემა ღარქებმა ჰიჩ არ იციან გურჯუჯე. უიცი. თორუნები მყაუს ბემ თანე. ერთი ბეკერი მყაუს. შისა სამი თანე ბიჭი მყაუს. იმასაც თელი დაკორძულეებული არიან. მოი, გო, მოი... არ იცის ამან, გურჯუჯა არ იცის ამან. სახელი ჩემი ჰანიფეა გუნდრდუ, 59 წლის. გურჯული არ უიცი, ის არ უიცი.

ჰაიდან მოხუელით თქუენ? რისთვინ მოხუელით? ჩუენთან დანახუაზე მოხუელითა?

ჩუენ ქოქი ბათუმიდან მოსულა. არ უიცი იმდონი. ბათუმიდან მოსულან, ძახადიგ დამუდარან. სამი ძმა ყოფილან, ერთი ადაფაზარ წასულა, ოთხი ძმა ყოფილა, ერთი თაუხჩეებში ყოფილა ერთი ზმა დედეს დედეა დამუდარა. აქ დამუდარან, თაუხჩეებში, იმის უკა ერთი ახმეთიე დამუდარა დერთის ძახათიგ, ერთის ადაფაზარ დამუდარან ძმებმა. მემრე იშთე გარიგებულან, თელ მექ დამუდარან იშთე, ღარქი-ღურქი ყუანან იშთე... ისე ძანე, სხუა რამე არა. ჩუენს აქა თორანს ის ემეი გაუხდით ღარქი-ღურქი, ნენეს, ბაბოს დუსმიან ღარქი-ღურქით.

დიდუანებმა საქმე, საქმე, საქმეები ქონდენ, ჩუენ რამე იმდონი არ მითხრეს, ჩუენდა ამდონი იშთე. თუთუნები, თუთუნი მქონდენ, ფანჯარი, ფანჯარი იქნება ასე დიდუან, დიდუან.

ფანჯარი, ფანჯარი არ იქნებოდა ენწინ, ფანჯარი არ იქნებოდა და თუთუნი, სიმინდი, პური ჭრიან, სიმინდი შეიქნიან, ფანჯარ მასკანიზე აქატრებში შემოტდიან იქნა.

60. ქართულები საქმე სინოში

თუთუნი უარგატდით, ეტელა ფიდე ემეს უიჯებოდით, დანე თოხუმი დატესატდით, იმის უკან გეიჯებოდა, ონდა სონრა, თუთინი ფიდე, ფიდე დატესატდით, თოხუმი, გეიზდებოდა ასე, იმის უკან ის მოტკრიტადით, ყანა მოტხნიდით, ყანა მოტხნი ონდა სონრა, ყარილები გეტწეტდით, თექ-თექე დატარგატდით. ასე ბიბერსატე დატარგატდით. იმის უკან დატარგატდით, იმის უკან გეიზდებოდა, გატჩეგნიდით ის ემით, თოხით, გეიზდებოდა, მას უკანზე მეტტრეტდით, ქუფეში ჩატყრიდით, მოტდოდა, ატასხატდით. იმის უკან ატასხატდით, გატახმეტდით იფებით, სალაჯებზე. ონდა სონრა ისთე უიქდით, თონგას უიქდით, წეტყუანდით, გატყიდატდით იქა. ტირატოროით, ყამიანით, რაცხადთ. თუჯრები მოტდოდენ, გატყიდატდით, ფარას მომცემდენ, ასე ფარას მომცემდენ.

ახლა იმდონი საქმე არაა, ესქიდან მეტი საქმე იყო. რაგუნა იყენ ესქი, ბტელი ინსნები, მეტი გუნად იყენ, რატად მოკდენ, დანი საქმით, ღარჭი-ღურჭით აკუანებში, რაჰალში, ყანებში. ყანებში წეიყუანდენ, ასე გორგიებში დააწტეტდენ იშთე ისე. ახლა ჩტენ რაჰათში ტართ. ჩტენი ნენედ-ბაბოდ მოკდენ მეტი საქმით-მაქმით, ახლა რაჰათში ტართ, ამა ატადოტლობა ბეტურია ახლა, ატადოტლობა ბეტურია. ატადოტლობა, ატადეტლი ხდები ასე, ბეტრი გახდა ახლა, სალდუნია ატადოტლობა.

თუთუნი არ მაქტან, ძროხები მყატან, ფურიინი მაქტან, ფურუნი მაქტან, პური, პური უიჯებით. ათულიე მაქტან ის ემე იქ, შიშა, ტომრულეზ ჭრიან, თახთები-მახთები იშთე ისე. შენ რა გქტია? - კესო, შენ? -სოფო, სახელი, სახელი სოფო, კესო. ჩტენ ხატიჯედ მქტიან, ჰენიფე, ქეტსერი გტნდრდუ. მე მი ალთმიშ ალთი წლისა (66 წლის). თურქა არ იცით იშთე? იშთე რატად ღაზი მოლიერი ინსანა, რატად ლამზათ ტაზირობთ. კაი-ქი ნენედ-ბაბოდს დუწატლია ჩტენი თატი. ჩტენ მოტკდით ჩტენ ღარჭებმა არ იციან. მე დატაწატლო, ამნებმა არ იციან გურჯუჯე, ჩტენებურა. არ დუწატლებიან. ჩტენ ნენეს-ბაბოსი იქ ტიტაზირატდით. ბიჭებმა რა ჩტენ ზმის ბიჭებმა ტერ ტაზირობენა, ამა აგნებენ, ჩტენებური აგნებენ, იშთე ისე, ამა ჩტენებმა ტერ აგნებენ, ახლა ჩემ ღარჭებმა ტერ აგნებენ. ჩტენებმა მოტდონ, ტინცხა ჩვენებური ტინცხა მოტდოს ღარჭებმა მე ტებნეტი, რა ტაზირობენო მეზნეტან, მეუნა მკითხონდა იმათან გეიგნან-ნა.

61. ჩვენებური საკამელები ლალადდან

ჟოლი. ჟოლი იცი თუ? ბექმეზ ჟაკეთათ, იმთე დუთ, თურქი დუთ, ამა გურჯუჯე... ესაა ყურზენი. ეს ჩვენებური ყურზენი გეცოდინებიან. ყურზენი ტებნეტი. ჰა, ეს რაა, გო, გურჯუჯე ამის ემეა? ჩარდალი, ჩარდალი. ჩვენ აგზე უზიჟართ, ჩარდალი ასე არ უიციტ ბაშხა. მაწონი, მაწონი იცი თუ? მაწონი ძე, ძე. ზროხა უნა მოწელო, ზროხა უნა მოწელო-ნა, ის ძე-ნა გაწურო-ნა, მოხარშო-ნა ძე, მასკა ცოტა ინილ უნა გახდეს, ცოტა დრამი მაწონ უნა ჩაასხა, დადგეს, დაახურონა ზედა, ერთი ორი სანთ უნა დადგეს, ორი-სამი, იმის უკა გაალო-ნა ქი მაწონი. ის ის უნა დაახურონა, რაცხა ჩეიცტამ ზეიდან, ბოხჩა რაცხა გექნება - დაახურე.

სიმინდის ჭადი - ფქილი უნა გაცარო-გაცარო, ემეით ელეგი, ელეგი ქტია, ელეგი არა - თურქეა. საცერი, საცერი, საცერით უნა გაცარო, იმის უკან მოზილო-ნა, შიგან-ძე - ფქტილი, ფქტილი. ფქტილი და მარული, მარილი, მარილის ართებ, წყალიტ მოზილო-ნა. მოზილო-ნა, ასე ის ემეა შიგან ის ემე იქნება, მასკან ფურუში, აცხა-ნა მოხარშო, ის მოხარშის მაწონი უნა ჩახრისო, ჭამო-ნა, ისე ის. ლახანა, ლახანაჲ არი ესა. ლახანაჲს რა - წყალი-ნა აადულო, ცოტა ლობიო უნა ჩაყარო ამდონი, შიგან ის-ნა ადუდდეს. ლახანა-ნა გაარჩიო ლამაზათ, ბურღული უნა დააყარონა, ბურღული იცი თუ? დაჭრანა, დაჭრანა, დაჭრანა, შიგან ადუდებულში-ნა ჩაყარო. იმის უკან ის ადუდდეს, ადუდდეს, ადუდდეს ლამაზად, მოღრისონა ქეფშეთ, შიგან ძალი, ისნები-ნა ჩაყარო, ძალი, ბიბერი, ის წარე, თუ გინდა, არ გინდა - ტათლი უნა ჩაყარო. ისე-ნა ძლის მიასხა-ნა, დაჯეკი და ჭამო-ნა., ისეჲა ჩვენნი.

ლობიო-მი... წყალი ჟადუღატ თენჯერეში. ლობიო თენჯერეში ჩაუყრით, წყალში, გატადუღატ კარქა, იმი წყალი, ზეინკლი წყალი დატასხატ, ეს ემეს უიქტ სუბგიში, ქტემ ძალი დანთეფს, ხახიტი დაჭრის, იმის უკა სალჩას ჩაყრის, ძალის დააყ, იმის ზეიდან მოდუდებული ლობიო გადააყარატს კლაჟ ის ემეს ქნატს.

ქინძი, მაკიდონი თუ გინდა, ღარჭებ არ უნდა-ნა, არ ეამებიან და ისე უიჯებით. ქინძი მოურეჟთ, მაკიდონი მურეჟთ, რა უიცი ძე სხტა რა ურეჟთ. ის ემეჲს ბულღური ურეჟთ. ბიჭებსა მეტი არ უნდანან ისე, აირი მაკიდონი არ უნდანა, ძალიტ, ხახიტო ლამაზად ისე-ნა მძდულო. ის ემე ფირინჩის ფილაჟ გატაკეთატ, იმით ჭამენ. ახლა ღარჭები იმთე წარე არ უნდანან. ჩვენ წარეს მემებიან, ამაჲ იმატ წარე არ ეამებიან. მარილი თუ ჩატყარეთ - წუთხე, წუთხე, მეტი წუთხე. არ ჭამენ. თუ ის ემეო არჲ - უწუთხოჲა, არ ჩატყარეთ - უწუთხო. ისე იმთე ჩვენნი გურჯუჯა იმთეა. ი რაჲ? ფხალი ისთე ლახანაჲ. ის იმთე ჟადუღატ წყალ მეთქი უთხარი, შიგანს ლობიო ჟაყრით იმის შიგან, ის ადუდდება, იმაშინაზეი ფხალი

გაჟრცხაჲთ ლამაზად, დაჲჭრაჲთ, იმის შიგან ჩაჲყარაჲთ. იმის უკა ისი კნრქა მოდულდება, მოდულდება, მოდულდება ის ისე ლაფერით ის ემეს უიქთ. იმის ზეიდან ლამაზად ცოტა ბურღულ ჩაჲყარაჲთ, ძალის ჩაჲყარაჲთ ზეიდან იმთე იმით წარე ბიბერით უქამაჲთ. ფხალი ისაა.

ძეთდა ის ემეზ უაკეთაჲთ, ასე... ყჲელი, ფო, ყჲელი. ყჲელი ასე უიჯებით. ძეს მოჲადულაჲთ. მოჲწჲელი ზოხას, იმა გაჲწჲრაჲთ, ის თენჯერე დაჲდებთ ოჯალში. ოჯალები მაქჲანან ასე. იმი შიგან დაჲდებთ ის ძეს, მოჲადულაჲთ, მოჲადულაჲთ, ზეიდან დო არი, დო, ჭახე დო, ი დოხს ჩაჲყარაჲთ ზეიდან, იმით ასე ყჲელი გაჲაკეთაჲთ. მოჲჭრაჲთ თორბა შიგან ასე ლამაზად ყჲელი გაჲაკეთაჲთ. ზეიდანს ქჲა დაჲდებთ ერთი საათი, იმის უკან აჲწჲეთ, დაჲჭრით ლამაზად, ასე ის თარსამ გააყირმიზე, ის თარსამ ისე ჭამე, იმთე ისე.

62. დუგუნი რაფერ იყო

დამბიწყდა თელი. კია უარ? ცოტა ჩჲენ ერთხელად არ უაზირობთ, ისე უაზირობდეთ, არ დამეკარქ. ამას მიყურებენ, არ იგნებენ, ისე იმასაჲე მიყურებს, არ იგნებს ზალმან. ამგენისა უაგინაჲთ დღებერი არ აქჲა, უაგინაჲთ, უაგინაჲთ და არ იცის, არ იცის, იცინის. არ იგნებთან, კაი ქნა. უაგინაჲთ გზლებსა თჲლსა, ბიჭებსა... მიყურებენ, რას იმახით თქჲენ, ისე იმთე, ჩჲენ ასე უართ, რა უქნათ.

ჩჲენი დუგუნი დაჲლებით, დაჲლებით. ელჩები დედამთილი, მამთილი, ერთი კიდო მოჲა მათი ხისიმი, მოჲდენ. შენი გოგო ჩჲენ ბიჭ-ნა მიუცეთ და. მინდანა ჩჲენ ბიჭზე მინდანა თქჲენი გოგო ღმერთის ემბრით. იმათმა ასე უყურებენ, გაკითხებენ, რაჲად არიან, კაები არიან, გონჯები არიან ძართუხ, ეიმ სამ თეფა მოჲლენ. სამი თეფა მოჲლენ. ერთი მოჲლენ არ იქნება, ორი მოჲლენ არ იქნება, სამი თეფა მოჲლენ... გაკითხონა. თან თუ ერთ მიცემათ იქნება, არ იქნება იმ გოგოს მეტი... შენ ნენემა მალეჲენ მომცენ შენ კაი იქნებოდი - ასე მალე არ მომცოდენ იზახიან ი მაშინ. იმისთინ სამი თეფა გარბენიებენ სახში. მიხჲალ, მოხჲალ სამ ინჯი გაათეჲაჲთ. წახჲალ, ლოლუმი ეიღებ.

ენწინი ისე იყო, ლოხუმი წეიღებდენ, ერთის მენდილი, ერთი ბეჲედი, ბეჲედი კნაჲზე. ის წეიღებდენ. ახლა ისე არა, ახლ ჩიხოლათჲები, ჩიჩეკები, ახლა ისეა. ჩჲენს ზამანში ისე არ იყო. იმის უკან ნიშან მეიტანებენ, მეისოფლებენ ხისიმი ახრაბა გათაჲდება იმის უკან, ნიშან მეიტან, სახლის წინ დაჲლები იქნებთან, სამოზენ ქალები, დაკიდებენ გოგოს რაცხები იმთე და წაჲლენ. ისე ჩჲენი. მასკან დუგუნი უნდებთან. დუგუნი ახლა მეტი არ დგებთან. ენწინ ერთი, ორი, სამი იმდონ დადგებოდენ, ამა ახლა მალევე გოგუბი ბიჭებს აშული გახდებთან, არ დუგუნი უნდან, არს რამე გამეჲცეჲთან, ისეა ახლა.

ჩვენ ზამანში ისე არ იყო. დუგუნიდა დატლებით ისე წაჰლენ, ჩემი სოფელი იქეთაა, ის ემეა, უზადია აქედან. იქ მოჰლენ არაბებით, დატლებით კარზე. მოჰლენ იმთე გელინლუგი ჩაგაცმეჰენ, თეთრი უნა ჩეიცჰა, ლამაზად. შიგან ყინას დაგადებენ, ნენეს ატირებენ, გოგოს ნენეს. იმის უკა დილაა გახდებ, გელინსა ჩააცმეჰენ გელინლუგსა, იმის უკან მოჰლენ ბიჭის თარაფიდან, აწეჰნაზე არაბებით, აუსილი არაბებით მოჰლენ. იმის უკან მიგიყჰანებენ აქა, აქაც დატლები, საჰმელები ხალხსა აუსილი, დატლები აქაჰრები გუმბურ-გუმბურ, სამა, ჰამა.

ისტებენ კაცებმა, რახის სმენ, რახის. იმის უკან ბაზე წეიკიდებიან, ბაზე კაი იქნებია. არ იქნების და იმთე დუგუნი იქნება სამი დღეს ერთი ყინა გეჯე, ერთი გელინანგმა ზალი მეიყჰანა, ერთი სემედი - ნენეა უნა მოჰდეს. გელინსა ჩააცმეჰენ, ხისიმი ახრაბა მოჰა, კილო დუგუნი, სამი დღეს დუგუნი იქნება. ეს წინ ისე იყო, ახლა სალონებში ერთ დღეს ყინა გეჯე, ერთ დღეს სალონი - გათაჰდება. ახლა ესეა, ამაე ენწინ სამაე იქნებოდა დუგუნი. ისე მომიყჰანეს აქა იმთე. ახლას კაცები მომიკდენ, დაჰრით ჩვენ. ესაც დარა, ამასაც არ აქჰან. ეს დიდი შილი, მე პაწინა შილი.

63. თორბა

თორბა, ასე თორბა შიგან ჩაჰყრით, თორბა არი. შეჰკერაჰთ ასე თეთრი შეჰკერაჰთ, იმის შიგან დატდებთ, ყჰელი გაჰაკეთაჰთ-მა, ისე მოჰწურაჰთ, ასე ზეიდან ჰა დაჰადებთ. მისგან ერთი ფეინრი ჰაკეთაჰთ, რა ჰაკეთაჰთ, მაწონი, დოლუტი ჰაკეთეჰთ, დალ ჰაკეთაჰთ. ზროხის დალი იცი მი? ზეიდან ეთმეჰ ზეიდან პურების ზეიდან. დოს ისემე ჰქნაჰთ, მეს მოჰადუღაჰთ-მა, ის გაციჰდება, იმას ის ემეს ჩსჰყრით, დეიჭიროს, სერთი იყოს, მაწონსაჰე იყოს. იმის უკან ერთი დადული არი ერთი დადული, ასე მოდლებული, მოდლებული, იმის შანა ჩაჰყაროთ, ასე მოჰდლებაჰთ, მოჰდლებაჰთ, იმის უკა თეთრი დალ იქნება, დალი. იმის მოჰწრი აჰწეიდა, ის დალ გაჰრცხაჰთ, ლამაზად მარილი ჩაჰყრით, დაჰჰდებით, პურის ზეიდან წუსჰაჰთ, ჰჰამაჰთ.

მოდლებული ის ჩჰენი ისეა. ზროხის იმედან დალ გაჰაკეთავ, ლორი გაჰაკეთაჰ, ერის ლორი არი, ლორი. იცით-მი ლორი? ლორის მოჰადუღაჰთ, დოს მოჰადუღაჰთ, შიგან მარილ ჩაჰყრით, მოჰწურაჰთ თორბადან ასე, ისა ლორი იქნება. ისა გჰაკეთაჰ რაცხა ბორეგებ-მორეგებ. დამბიწყდა თელლი. კია ჰარ? ცოტა ჩვენ ერთხელად არ ჰაზირობთ, ისე ჰაზირობდეთ, არ დამეკარჰ. ამას მიყურებენ, არ იგნებენ, ისე იმასაჰე მიყურებს, არ იგნებს ზალმან. ამგენისა ჰაგინაჰთ დღებერი არ აქჰა, ჰაგინაჰთ, ჰაგინაჰთ და არ იცის, არ იცის, იცინის. არ იგნებიან, კაი ქნა. ჰაგინაჰთ გზლებსა თელსა, ბიჭებსა... მიყურებენ, რას იმახით თჰჰენ, ისე იმთე, ჩვენ ასე ჰაროთ, რა ჰქნათ.

64. ქალის და კაცის რიდება

სახში ზიან კაცები აქა, მე იმ ოთახში არა. დუგუნის დროს მიტალ, უნა წახტიდე, რა-ნა ქნა? კაცი არ დეტნახე მე, კაცი ასქერში იყო. ჩემი კაცი ასქერში სამი თუე დარჩებულა, მოტდეს-ნა, იმის უკან მემ მთხოტეს. მე დეტნახო ერთი ბიჭი, მე უნა წამოტყე მეთქი ტუთხარი. არა მოტდეს, დეინახეთ, თუ არ გეამება გაადე მითხრეს. მასკა სამი თუე დატდექი, დატდექი, ტუცადე, მოტდა, დეტნახე, არ მომწონდა, ამა მეჯბურ კიდო სირცხტილი იყო, სირცხტილი ჩტენი ზამანში სირცხტილი იყო.

ახლა გოგოებს არ მოწონდებიან არ წაყტებიან ბიჭებსა. ჩტენ სირცხტილია ბაბოს მტცემია, ნენეს მტცემია - წაყტენა. მასკა იშთე დეტნახე, ტიტაზირეთ, მოტდა, იმაშინაზე. ჩემი კაცი არ იცოდა გურჯუჯე, რამე არ იცოდა, გურჯუჯე უმახ შენი თატი მიყტარს მეთქი - მიყურობდა. იმან არ იცოდა. მის ნენეს არ უტაზირნია სახში. ეტაზირნა ღარჭებმა დეეჩტიოდენ. ანად-ბაბოდ გურჯია, ამა ღარჭებიზა არ დუსწატლიან . ჩტენებიც ისე არიან, ჰიჩ არ იციან ღარჭებმა, ზალმა მიყურებენ, რამე არ იგნებს ამა. დუგუნში მე მასამეს მე. აქ სახლის წინ ასე ის ემეს იჯებთან.

65. ნენე რატა იჯებოდა

ნენე რატა იჯებოდა: თტალში ნაცარი, პურში ხაშარი, რაცხა კითხულობს ჩემი ნენემ, ის ერფელექ ზის, მედ არ ტიცი, იმან ნენემ იცის, ამა ნენე არაა, ერფელექში ზის, უზადია აქედან, მეტი უზადია, არაბით უნა წახტიდე. ბერები უნა ნახონა, იმ ბერებმა ზნნ ბეტრი იციან, თელი რამე. თუ ტაზირობა გინდა-ნა - ბერები უნა ნახო. იციან იმათმა, კითხულობენ. ერთის რაცხა იყო გურჯუჯე კითხულობდა, გო?

თქტენ თელეტზიონში ტინართ, ტაზირობენ, სხნით ასე თელეტზიონი, ტაზირობენ, თქტენი ინსნები იყნენ ამა ისი. გურჯუჯე ტუყურატო. ართვინ, ართვინ, ბორჩხა იქაურობიდან, კაცებმა, ქალებმა იარობიან, ტაზირობენ, სამობენ, ტიყურატო, ტიყურატო, მიხარიან, მიხარიან, ტუყურატო, ჩტენებური არიანო, ტუყურატო. მიხარიან, ჩტენას არიან. ექა თელი ინსენები თურქები არიან. გურჯები არიან, არიან, ამა, აქ არ ალიან. ცოტა შორი არიან, ბადა უნა წახტიდეთ, აქაურებში არ არიან, გურჯები არ ალიან აქ.

ეს კლატი, კლატი; თითები, თითი; ჩხილი, ჩხილი; ფხარი, მომიფხანე, მომიფხანე... ზრუგი, ზრუგი, მომიფხანე, ზრუგი მომიფხანე. წელი, ყური, თტალი, ცხტირი, კტილები, ტიტტირები, წარბები, წამწამები, თმები, თატი, ფეხი, მუხლი, მუხლი, ქუსლი, ქუსლი, ჰო. ფეხის ტაბანი - ფეხი, ქტემე ტაბანი, ფეხის ტაბანი (ტერფი), ნიკაპი, ყისერი, ღაბაბი, ბიბილო, ყურის ბიბილო.

66. ბექმეზი

ამისგან ბექმეზი. იმ ფურცელით ტოლმას უაკეთაუთ. ფურცელ უისრეუთ, ასე უახუეუთ, შიგან ფირინჯი, ფირინჯისა გატაწერაუთ, თელ რამეს გატაკეთაუთ, ეს დფრანიც ასე მეტსრეუთ, მოტდულაუთ, ამა თაზე უნა იყოს, ეს ის ემეა, ასე, ასე შიგან ჩატდებთ იმაები ხორცი, ასე შეტახუეუთ, შეტახუეუთ ასე, უჭამაუთ.

ერთის ამით ის ემეს გატაკეთაუთ, ასე უადულაუთ, მეტცრეუთ ყურძნები ასე, მეტცრეუთ, მეტცრეუთ, ასე მეტცრიოთ უნა, ესნები გატრცხაუთ, ამის მოტადულაუთ თაუებში, წყალი შიგან მოტადულაუთ იმთე, გატწურაუთ ის ემებიდან, ესნების ის ემები დარჩება ამის... ის მოტადულაუთ ისა, ბექმეზ უაკეთაუთ, ბექმეზი, იცით მი ბექმეზი, ისთე შიგან წყალ ჩატასხით, წყალი, ჩექერიოთ ისე უსტაუთ, სასმელი, სასმელი ისე უაკეთაუთ ფილაუთის, ძირსი რამეს ხამურ მოტადულაუთ, ხამურები მოტჭრაუთ ასე ხამურები. ასე მოტზილაუთ.

თქუენ გენჯი ხართ, ამა თქუენმა ნენეებმა იციან. ჩუენ უაკეთაუთ ისე. ისნებ მოტადულავთ, მუსაფირი მოტა, ფასთას გატაკეთაუთ ის ემეი ლაფერიოთ, სიმინდის ჭადი ის ემეი, ერთის რაცხა არი, რაცხას უმახიან იმას, სიმინდის ჭადი ლაფერიოთ... დამაბიწყდა კილო, დამაბიწყდა. ლაფერი ასე კოტზი, კოტზი, დიდი კოტზი, ხედან, ხედან. იმთე ამის ბექმეზ, უაკეთუთ, უჭამთ, გამაუდება ისე, ეს იმი შაუდებიან ყურზენი ეს, ყურზენი, ისე უჭამაუთ. ყურზენი ემე ტეუანი, ტეუანი.

67. კალათი და საფეკრო

კალათი, კალათში უდებთ, ზრუგში მოკიდებული კალათებით იმე მეტცრეუთ, გაუყიდაუთ, წუტლებთ ბაზარში, იქ უყიდაუთ, იმის უკან უჭამაუთ, ზრუგის იმას რასხას უმახიან, არ მომგონდა. ქუფე, კალათი, გოდორი, გოდორი ისა იმთე გოდორი. ის ხედან აკეთებენ, რაუბი ხედან, თხილის ხე, თხილი არია, თხილი უჭამთ, იმის ხედან. ისნები ჭრიან, გასილებენ, იმის ასეთ რიგებს ჩაასებენ, ასე მოქსოტლენ, ასე მოქსოტლენ. ასე მოქსოტენ, მოქსოტენ ისნები ისე კალათი, გოდორი ის იქნება იმთე, ისე აკეთებენ.

საფეკრო, ასე საფოქრო მაქუან ასე, ქილიმები ის ემეს უიჯებით, ასე მოტქსოუთ. საფეკარი ხედან, ხედან. ასე ემები აქუან, მაქუგები, რაა, გო, ისნები? ჩიტები აქუა, ჩიტები ასე. ასე დაკიდული დუფა უეწიკებით, ყუტეთით ის ემეს უიჯებით. ასე უეწიკებით-და, იმას დუფას უუმახით, ისე უქსოუთ, ახლა არ უქსოუთ. ფეშქირები, ფეშქირები არი ენწინეზე ფეშქირები იყო ასე იმის უქსოუთ. ჩარჩაბები,

ფამულებიდან, ქეთენი, ქეთენი იყო, ის ემებით ისე ქილიმებით, ძერებზე აგებენ-მა, ძერებზე, ზეიდან ადგებიან, ზიან, ისე იშთე.

68. ჩტენ ზორჩხადან მოუსულტართ

დედეები ართტინიდან მოსულან ამა ისნები მოკდენ და გენჯები არიან ახლა ჩტენსატე, ზლები. ისე ართტინიდან მოსულები არ არიან. ისინი ჩტენსატე ბათუმიდან მოსულები არიან აქატე. ჩტენ დედამთილი, დედე **ზორჩხადან**, დედამთილის ბაბო იქიდან მოსულა, **ზორჩხადან**. ბაღ, ჩტენ ის მოტდა ერთი ქალი, ბათუმიდან, ძერი ქონდა აქ გუგდია, წასულა, მოტდა ხატილას უმახდით ქალსა ხატილას, იმის ძერი იყო, იმის სახელი დატარქუთ.

იმათ ტერ უნახიან ტინცხა ჩტენებურა? კაცები სახში იქნებიან, ბერები არიან, ბერები. ახლანდოლებმა არ იციან, გენჯებმა არ იციან, ამა ბერები იქნებიან და ისნებიც არ მოტდენ საქმე აქტანა, პურებ ჭრიან, ისთემებ იჯებიან.

69. სახში რა და რას ტიჯებით

ახორში ზროხები არიან, პუჭინები, ცხტრები, ცხტრები, ცხტრის შვილს კრავი, კლავი. მატყლი, მატყლ ის ემე ტიჯებით, მახასით, ისე ტჭრით ზეიდან, გაჭარი, გატჭარი, მახასით დატკაფეთ მი, მოტკნაჭე, მოტკნაჭე - ცხტარი მოტკნაჭე. მატყლი ტცხატ ლამაზ, ტცხატ, ლოგუნში დატდებთ, საბანი, საბან ტკერატ, შიგან ტდეტ, ზეიდან ტიხურატ, ქტემ ბაღეში, ზეიდან ის - დატწტებით ისე. საჩიხელით ასე ტჩეჩატ, ლამაზათ თოკ ტაკეთავთ, თოკ, ქირმანი არი, ხერტალი არი, წინდა მეტქსოტ.

ასე მატყლი ტჩიჩატ, იმის უკან ლამაზ მურგტ ტაკეთავთ, მურგტი, იმის უკან ტქსოტ, ხელებით. ძაფი, თოკი, თოკ ტაკეთატ. იმის უკან მურგტ ტაკეთატ, იმის უკან მოტქსოტაჲ ორი თანე, ხუთი თანე წინდის ჩხირები არი, წინდა, წინდა, წინდას ტქსოტ. თოტლი გათოტდება თოტლი, შეგტციტდება, ტიცტამთ ფეხებზე, ზეიდანაც ტიცტამთ ასე. თოტლი თოტს, ამა ქარით თუ თოტს - მაშინაზე იყლარჭტის ინსანი, ჰო, იყლარჭტის, მეტი ქარით თოტს. ზამთარი, ზამთარი, შატი ზამთარი. ხოშკაკალაჲ ეს თეთრი დიდტანები. თტარე, ამან არ მეიგონა ახლა დუშუნობს, დუშუნობს. მეტღალე, მეტღალე. დაბერებულია ეს, დაბერებული. ბზე, ბზე რა არი? ბზემა დამწტა, დამწტა, ხეს ქტემ მიტალ, მცხელა, მცხელა.

სახლი დატგატდ ცოცხით ესქიდან ისეა. ახლა ელექტრიკით. ცოცხით მოგატე, მეიცრიე, თოზი მოგატე, დაგატე. ცოცხის მე დატგატე, შენ მოგატე, ის დაგატა. თული, თული ტაზირობა არი. ტიდუშუნო, ტიდუშუნო ერთი, არ მომგონდა.

დაბერებული უარ უერ ვიზახი, მეტი არ მომგონდა. მანგალ პური ჭრის, ასე პურებ უჭრით. რაცხადა გო იმან იცის, პური მიცეს, მოუდეს. იქ ქალი მოუდა და პური უნა ეილოს. იმან ის უზახის იმას და, ახლა მოუდეს, იმასაც მოგონდება. იქ ის ემეი პურ ყიდაუს, პურ. ჰა, ლაფერი, ლაფერი, მომგონდა.

ჩემი ბიჭი, პაწად, იმ ქალის კაცია, გოგო არა - გელიანია. გოგო არ მყაუს, ბიჭ მყაუს სამი თანე. ჩემი გელი არ ალი აქა, სინაპ ზის. ერთის აქ იქეთ ზის, მე მწრტოლადა უარ. ერთი ბიჭი მყაუს პაწად, ბეჟარი, გითხოუთოთ ერთთანე, შენ გითხოუთო, აი გითხოუთო, გურჯუჯეს უიტაზირაუთ. აჰა, ბეჟელი აქა, გუტყუილებენ.

გურჯი სამი ოჯახი არი აქა. ლალა, ლალა სამი ხანე უაროთ გურჯები, იქ ესქი თურქები არია, ქუთუთკენ კიდე გურჯები არიან - ქაუქჩეჟი, ფრენქი, ალთუნოღლი ქოი თელი გურჯები არიან იქაურებში.

70. ბოსტანი

აქავრი ჩემი ბოსტანია, აქ ბოსტანი დავთესავ, თელსა ვთესავ, ბიბერ დავთესავ, დომატის დავთესავ, სიმინდ დავთესავ, იმის უკან ხეებ ვარგავ. ხე: ლელვი მაქავა, ტყემალი მაქვა, ყურძენი მაქვა, ხურმა მაქვა, იმის უკან ვაშლები მაქვა. ვაშლები ბაქ [ყ]ოლდენ ვაშლები მაქვა. გადარეველი, თელი: [ყ]ოლდენ, ამასია, სითალინ...

ესე სიმინდი. ლახანა. ლახანადა, ბაქ დავარგავ, ლახნის ჩორბა. ესე ხაპი. ჰა, მიწიხაპი, მიწიხაპი, მაქვა მე იქეთა იმის ყანა. მიწიხაპი, ასი ყუი მიწიხაპი გავაკეთე. ასი დავარგი. გუშინეზე მოვთხარე, გამევლე ორი-სამი, ოცი ქილო გამევლე ორს იმიდან, ყუიდან, გამევლე. ბაქ, ყარფუზები მაქვა, ახალია ჯერ ნა გეიზრდეს ყარფუზები, ჩემია თელი ისნები. ასე თელი ესნების ოთხი ძმასია, აქაური ასეჯენი.

გარჩეული მაქვა, მამამ ბაბამა თელი გემირჩიენ, იერები. ჩემი იერი აქაურია. ძმა აქაურია, მეორე ძმა იქაური, მესამე ძმა იქეთა. ჩვენ რაცხას ვიტყვით ისაა. არ წევკლინდვებით, ერთმანეთ დევებმარებით, აბა.

ნადით რას ვიქდით, დიმე? ნადით რას ვიქდით, პურ მოვჭრიდით, სიმინდ გავჩერგნიდით... ახლა ვერ ვიჯებით ქი ბევრი... ახლა მოლი არი, მოვჭრით მოლსა, ზროხებ ვაჭმევ.

71. ტარიელის და მურადის ვაზირობა

-რამდენი შვილი გყავს?

- სამი.

-ბადიში?

- ერთი.

- რამდენი წლის ხარ?

- ელლი ბეშ!

-ორმოცდათხუთმეტი. ბადიში ერთი მარტო ჯერ...

-ერთი ო, ერთი გოგო დავაქორწილე ისტამბოლა, ორი, მიელედ გოგოც ერთი წელიწადი იქნა, ჯერ არ იქნა ერთი წელიწადი დავაქორწილე. ბიჭის კითხულობს, უნივერსიტე.

-სადა

-ისტამბულ.

-რას?

-დოხტორ.

-ღმერთმა გიგიმრავლოს მოდგმა, თორუნ.

- თორუნ აქ მე ვუყურავ, გოგო საქმობს, მუშაობს, პაწად თორუნ მე ვუყურავ აქ.

- შენ რო უყურავ გურჯიჯა არ ელაპარაკები?

- ჯერ პაწადა. სამ ნახევარ წელიწადში.

- ევაზირები თუ ელაპარაკები, აქ რა სოია?

- ველაპარაკები აბა.

-თუ ევაზირები?

-ო ვევაზირები, ვაწავლი.

-აქ როგორ იტყვიან, ვევაზირები თუ ველაპარაკები?

- ორთვენსაც ვიტყვით.

-უფრო? ესქი, ძველი რომელია?

- ველაპარიკებით

-თუ ვევაზირებით?

- ველაპარიკები, ვევაზირები ახლა, ახლა არი.

-მე მეგონა, რომ ვევაზირები ძველი იყო.

- ლაპარიკი ძველია, ჰერალ.

-მართლა?

-მე ისე ვიცი.

-შენი ნენე რას ამბობს ვევაზირები თუ ველაპარიკები?

- ველაპარიკები¹ო იტყოდენ.

-აბა ვევაზირები საიდან მოიდა ახლა?

- ისიც ვიცით იშტე. ისეც ვიცით.

-მე ვევაზირები, შენ?

- მე ვევაზირები.

-მე ახლა შენ?

-მევაზირები მე.

-ეხლა ის, ის რა იჯება?

-ლაპარიკობს

-თუ ეაზირება?

-ეაზირება ო.

-თუ ევაზირება... ეხლა შენ თქვი ასე, მე ვევაზირები...

-მე ვევაზირები.

- ის?

- ევაზირება.

-შენ ?

-ვევაზირები.

-მე?

-ევაზირები.

-ჩვენ?

-ისიც ევაზირება.

-ჩვენ რა ვიჯებით?

- ვლაპარიკობთ.

- თქვენ?

-ვლაპარიკობთ, ვევაზირებით.

-ისინი?

- ევაზირებიან.

-ევაზირებიან, თუ ლაპარიკობენ?

-ლაპარიკობენ.

-თუ ევაზირებიან, რომელი სწორია, რომელია აქაური ესქი?

- აქაური ლაპარიკი. ელაპარიკებენ, ევაზ... ორთვენსაც ვიძახით. ჰემ ისე, ჰემ ისე.

-რატომ არ ელაპარიკები ბადიშებს ქართულად?

- ვევაზირები ქართულად. ვაწავლავ, ვაწავლავ.

72. ნადის დროს სიმღერა

-ნადის დროს სიმღერა იყო რამე?

- ცო, ცოუჰ, ჩვენებული სიმღერა...

მე სერენში ვერ გავალ,

კიბეს მუყუდებელი,

მე ასკერში ვერ წავალ

გოგოს ჩუხუტებელი.

სახლი თავზე იელები,

მოყრილან დედაბრები,

დედაბრებო თქვენ წადით,

გამოგზავნეთ გოგვები.

-კიდევ...

-კიდევ მომგონდეს ვიტყვი....

შავი მოზვერი დავკალი.

ტყევი გავადრი,

შენსავეზ ჩამთქვარი

ჩემ ჩემეში ჩავაბი.

73. სოფლიერების ვაზირობა

- კაია ისი... კაია, კაია. გუშინ სადამოზე, ზნთენ ონ ბეშ თერმუზი იყო, დარბენა ექნენ ნანე ფეთო, გუშინ სადამ... ღამეში, დილამდინ ყარასუზ ვიყავი.

-რატომ?

- ონ ბეშ თერმუზიანი დარბენა ექნენ, ონი შე დაფთულ დანე...

-ვიცი, ხო ვიცი...

- ჯანლარ დურდუქ, გავაჯანლეთ ისი...

- შენ ამ სახლში აქა ხარ ყოველ დღე, თუ მიცვალ-მოხვალ, თუ იქ ილჩეში ცხოვრობ?

- მე აქ ვცხოვრობ, დილაა წავალ, სადამ მოტალ, ძუროხეზ ჩემი არიან, იმინებ მე ვწველი ქალის უკან.

-შენ წველი?

- აბა, დილაზე, სადამოზე მოვწველი მე.

- შენ თუ ქალი?

- ერთპირ. იმას, მეც. ორი ძუძუ იმან, ორი ძუძუ მე. ვწველით... ისე ვაკითხავ ღარჭეფ.

- მოწველი, რას გააკეთებ აქიდან?

- რძიდან რას გავაკეთავ, მყავს იშტე, იმას წულუღებ, რძეს წულუღებ, მაწონ წულუღებ, ძალი წულუღებ, ფეინრი წულუღებ, ვაკეთავ.

-ფეინრი რა არი?

-ფეინრი თექერსებ გავაკეთავთ ასე, რძეს მოტადულავთ, აირანიდან ერთ ლამ იმა ჩავასხავთ, ისი ასე შემეიქნება, ფეინრი გახდება.

-ფეინრი ყველი ქვია გურჯიჯა.

- ყველი? ყველი, ჰოუ, ჰოუ ყველ გავაკეთავ.

- შენ დაგავიწყდა თუ აქ არ იციან ყველი?

- ვიცით, ვაკეთავთ ჩვენ ყველ.

-სახელი დაგავიწყდა თუ ? შენ დაგავიწყდა თუ აქ არ იციან?

-იციან, იციან. მე დამავიწყდა.

-ნენეს?

-იცის, იცის, აბა ყველი.

74. ამასიის გურჯი საჰმელები

მაღახთოს გაკეთება:

ლობიოს დავადგამდით, კარგა მოვხარშამთ, ერთ კოვზიანთ დავადებთ ძალით, მარილით, ბიბერით... კაჭალ დავაყრით. კაჭალითაც ავადულებთ... პრასა, ყორალიც დავადებთ, შაშპირამი, ენ უკანაზე შაშპრამ დავაყრით. ჩავევლებთ. საჰმელა ჰაზირია.

ფხალიც. ფხალ ჩავეყრით; მოვკრეფთ, გავცხავთ კარქათ, გავარჩევთ. ... დავადგამთ იმასაც. ადუღდება იმისი წვენი მოვცლით. ფხალ მოვხარშავთ. ერთი ადუღდება წვენი მოვცლით. თექრედან დულარე წყალ დავასხამთ. იაღით, მარილით მოხარშავ კარგა. ლობიოსაც ჩავეყრით პაწას. ერთი-ორი პევში უნდა ჩაყარო.

ჭადის ფქვილი, რძე... გავლესავთ ერთ ყაფში კარქათ. ჭადის ფქვილი// სიმინდის ფქვილი.

მარაგვს ვეტყვით იმას. იმას ზეით გავლესავთ, ენ უკანიზე დავასხავთ, მოსარეგველი ტახტები გვაქ, იმით კარქა მოვჩეჩავთ. ჩავევლებთ... ნიორი გვინდა. ერთი ქინძი გვაქ, იმაში ქინძ ვურთავთ ენ უკანაზე. ... გათავდება ისიც. ფხალის გაკეთებაც ასეა!

წურბილიც ვიცით ჩუენ.

75. სასიმღერო ლექსები

ჩაუალ ღელე ღურნეში
ერ გატეხილ ცულისთუნ
გოგო, ერთი მაკოცე
მამაშენის სულისთუნ.

სახლებ ზეიდან ტყემალაი
კონწილ-კონწილ ჰკიდიან
რომ არ მინდან ი გოგო
მე რად ჩამომკიდიან?

ერთი შენ თქუთი, ერთი მეო
ძალუან დერთლი უინ არიო
მოფ სერკეში გეუხედლოთ-ქი
ძალუან თეთრი უინ არიო.

ჰოდდა ნანოდ, ნანადდა,
ჯილტულოდ ნანადდა,
გჭრჯიჯა რამ დეჟიმდეროთ,
ჯილტულოდ ნანადდა,
ჰემ გჭრჯიჯა და ჟისამოთ
ჯილტულოდ ნანადდა.

ბახმაროს თებზე გაუთოჟნიდ დნ,
შენ შეყჟარებულს მარიმეჟ, სხჟა უთხოჟნიდ...
ბახმაროს თებზე გაუთოჟნიდ დნ,
მემრენ ისიც რომ დჟგდია, სხჟა უთხოჟნიდ...
ოდ მარიმეჟ, მარიმეჟ, გაუთოჟნიდ დნ,
შენ შეყჟარებულ[ს] ბახმაროს სხჟა უთხოჟნიდ...

მზემ მოადგა კარსაო
აღარღალებს თაჟსაო,
ღმერთმა მომცეს წვიმის წყალი
აღარ მინდა ბჟის თჟალი.

76. ჭევზისი და ერდურანის ლაჰარიკი

-ვთქვა?
-თქვი...
-ის სიმღერაი უნდა(რო) კიდევ ვთქვა?
-ნენემ კაბა შემიკერა
ზედ კოჰჟები დემიკერა
ნენევ ადრე გამათხოვებ
(ძალვან//) ძალიან ვარ გაჭირვებული...
-სხვაი...?
-კი..სიმღერაში სხვანაირად იქნება
-ჰა, ისე თუ...იოლად...ამა, იმდონი ვიცი...
-ამის მეტი არ იცით?
-აარ ვიცი
-სხვა, ახლა თქვი ცასაცმელებიდან რა იცოდით? თავზე რა ახურიოდათ ადრე?
-აიაზმა...

-ლაჩაქი არ იცოდით?
 -კი, ახლა შენ თქვი გამეხსენა..
 -ფეხზე ჩასაცმელი რა იყო?
 -ფეხსაცმელი
 -ფანთოლანი რა იყო?
 -არ ვიცი...
 -შალვარი არ იყო?
 -ჩვენ იქით შალვარი არა, აქანაი დევნახე შალვარი მე..
 -ეზოში სახლთან რა გქონდათ?
 -ბეღელი...
 -ბეღელი თუ სხვა გახსოვს? ნალია გახსოვს?
 -ნალია იშთე..ნალია და ბეღელი აინე..
 -ნალია თუ ბეღელი?
 -ნალია ღორვე ჩივიან, ღორის სახლია
 -ღორის იქნება..
 -ნალიე ბეღელი
 -ნალიაში რა იყო?
 -ნალიეში რა იყო? თრუშები იყო, ვაშლი, სხალი..მეივე იანი
 -ხილი...ხილები?
 -ხილი..
 -მეტი?...საბანი?...იათარი...?
 -ისიც ნალიაში, რომ არ გჭირდებოდენ ნალიში აიტანდით.....ბეღელში რა იყო....ბეღელი
 თუ ბეგელი?
 -ბეღელი...ერთი და იგივეა ესენი...
 -სხვა რა იყო ეზოში...შენობა? ახლა დავთვალეთ ბეღელი და ნალია..
 -ახორი..
 -ახორში რა იყო?
 -ძროხა, ხოზო//ხოპო
 -ძროხას სად აჭმოვდით, რაში ჩოუყრიდით იმ საჭმელს?
 -საჭმელს ჩალა..
 - კი ჩალას აჭმოვდით...ბალახს აჭმოვდით...სიმინინდს რას ეტყოდით?
 -ბალახი, სიმინი ჩალა...მოვკრებდით, ბალახ გავახმოვდით...ჩემი ნენეი და ბაბაი...ბაბაი არ
 მყოლოდა...მოკვდა...პაწაი იყო მოკვდა..ნენეი დიდი ბაბაი იშთე....ჩალა აჭამდნენ..
 -ბაგა იყო ოხორში? ბაგა არ გახსოვს?
 -კი...
 -საბ(დ)ზელი გქონდათ?
 -სამანლული არის ოხორის ჰემენ..ახლო..ძროხის საჭმელი იქანა იქნებოდა, ჩალაი ბალახი
 იქანაი ხოპოი არის და ძროხა...ერთი ძროხა, ერთი ხოპოი იქნებოდა...ბევრი არ
 იყო.....აწევდნენ ძროხას მისცემდნენ...

-კამეჩი არ იყო?
 -კამეჩი ჩვენ არ გვქონდა..
 -სხვა რა ცხოველები იყო თქვენს სოფელში? ტყეში რა იყო, რა ცხოველი...კურდღელი, მგელი, რა, რა იყო...?
 -ტურა
 -ტურა იყო....დათვი?
 -ის არ დევნახე
 -შველი? ირემი?
 -ისინი სახელებთაც არ იცი, რომ არ დევნახე
 -არ დევნახე, ზათენ ჰიჩ სახელი არ ვიცი...ტურა.....
 -მგელიც არ გახსოვს?...ფრთა რომ აქვს ის?...ქათამის გარდა ეზოში რა იყო? იხვი იცით?
 -ქათამი, მამალი..
 -იხვი, ბატი?...ორდელი იყო?
 -ორდელი გქონდა...
 -ორდელი თუ იყო, იხვიც იყო....
 -კი, იხვი...ჩვენი დიდვანები....
 -გაზი? გაზი იყო...ბატი გაგონილი არ გააქვს?
 -არა...არ დაილია?

77. პილანდელი საქმე

პილანდელი საქმე აღარ არი... მე შენ გითხრა, პილანდელი საქმეც იყო, კარგი ჭამაც იყო, ისმაც იყო, მეზობლის მოხმარებაც იყო,,ისიც სიყვარ(ულ)ით იყო წამლობაც იყო,,დოხტორ არ ვიცოდით..ბაღვი ავად გეგვიხდებოდა, თიტვანზე ფუთ მელსხამ თოზს, კოვზი ჩავდებდით გავლებდით და ვასმევდით,,,ახლა დეიბადვის გულგამოხეტილი... ზოგი გარში ვერ მივა... დუნია გასხვავდა...თლად.

კორკოტი დანაყული ფქვილია, დანაყავ, დანაყავ დიდ ყაფში, ხიდან გაკეთებულ ყაფში..იმფათ ტყავ გაიკეთებს, პატარა ტყავ გედვიძრობს, პატარა თავი და კისერი მოწყდება ი გაახმებ, ჩაყარე ნახევარი საათით თენჯერეში..წყალმა მეიაროს, მეიაროს,,ადუღდება, მეიხარშვის, იმას დაასხამ ცეხცლენას ზეით გაასწორებ, მემრე დაჯდები და წმინდავ ხახვსა დაასხამ თერეიას, ძროხის იაღს.

რადღი სქელი ნახევარი კაკალი ლობიო უნდა იყოს, პაწაი-პაწაი უნდა იყოს...ეს წყალში მოხარშავ..შემრალდება ერთ თენჯერეში ამ (პეშვს აკეთებს) ხელა წყალი უნდა იყოს..მემრე ნიორი, ქინძი, ჩალა პაწია ჩააგდე მომძაფრო კარგია, ყურძნის ჟია დანაყე წვენი გამოწურე და ჩუურთე.

78. შიირები

გაღმა-გაღმა მიფრინავს
ქორია თუ მერცხალი?
სიზმარში შენთან ვიყავ
ცხადი ყოფილიყავი,
ცხადი ყოფილიყავი!

ოჲ აღმართზე მივდოდი
ქალი არ მაქვს ქალი
გადევიშინაი ქალი
მე წამოვდე ახალი,
მე წამოვალ ახალი!

ღელე-ღელე ევია რე
ღელე ბალახიანი
ერთი პაწაი დევნახე
ბუგი ბალახიანი!

79. ვინ ჰაცხა წავა, თავისიან უყვარს

- თქვენ ჰაიდან ხართ
- ჩვენ ვართ ეფთენიდან ჩელეზაძე, ჩელეზაძელები
- აქ რომ არიან შენი მეზობლები ნახევარი აქ, ნახევარი იქ....
- არ ვიცნობთ ჩვენ ერთმანეთი...დედეჩემი რომ ცოცხალი იყო მაშინ მოვდოდით და მივდოდით...ემიაშვილები მყავდა
ისი იყო აქ,,რა ქვიოდა იმ დედეს?
შაი ისმაილ დედესთან მოვდოდით ემიაშვილი იყო ჩემ დედესი ის...
- არ მიხვალთ...არ მოხვალთ..
- ისი იყო აქ ...შაჰ ისმაილ დედესთან მოვდოდით,,იმის მემრე ერთ ორჯერ კიდე მოვედით...
- კაია კაი..
- ხიზარდერე სახლი აქვს...აქ თხილი მოკრიფეს...

- თხილობას დროს აქ იქნობა?
- ახლა ისმაილის ერთი ბიჭი ჰყავს აქა, ერთი -ისტამბულშია....ჰასტანეში...ავად გახდა...აქეთ მეთარებოდა მოიარებოდა ათე სეფე, ოცი სეფე, ასე მოვა, ისე მოვასახლში წავა,,,ახლა არ არის,,,გვითხე ჰადაა ის კაცი? ისტამბულში ჰასტანეშიო....
- რამეთი წლის ხარ?
- მე! ოთხმოცდაექვსი
- ავადმყოფობა არა გაქვს?
- არ მაქვს
- ღვინო დალიე?ახალ კაცი იყავ, ბაღვი, გენჩობაში ღვინო შესვი?
- არა...
- ალი ჩელების ცნობილობდი?
- კი... 40 წელი... მე სამოცდასამი წელი აქ ვარ....
- ძალიან კარგი
- მე დევწყე ბევრი იყო.....
- ჩვენებური ესნაფი ბევრი იყო?
- ბევრი იყო....ექვსი ესნაფი თუ იყო ოთხი გურჯი იყო...ორი თურქი იყო...ერთი იგზე იყო, ერთი აგზე იყო...
- რომ სუყველა გურჯია მაშინ ესნაფიც გურჯიდან გამოვა...სხვა არ იქნება...
- ახლა ჩვენებურებმა დეიფანტეს, დეიფანტეს...რამითია არ ვიცით....
- არ ვიცით ამა...
- ჩვენებური ბევრი იქნობა ამა ენა რამდონმა იცის? იციან?
- ახლა ჩემი სახლში ჩემი ნენეი გურჯი იყო, ბაბა თურქი იყო...თურქე გურჯუჯე ნახევაი ნახევაი ვილაპაკეთ...მე დავსახლდი თურქი იო, ხიზარდე(ლი) იყო, ამა დედამისი გურჯი იყო, მამა თურქი იყო...სახლში გურჯი არ ვილაპაკეთ. ჩემმა ღარქებმა გურჯუჯე ჰიჩ არ იცის
- **გურჯები დეილია**
- **დეთავდა, დეიკარგა...გახმა...**
- გებრალეზა? ჩვენებურება ბევრი იყოს გეგიხარდებოდა?
- ვინ საცხა წავა, თავისიენ უყვარს... მეც მიყვარს.

80. მე ემეკლი ვარ

მე ოცი წელიწადი სოფელში ვიყავ, სოფელში ვამუშე, ასკერის უკან ფეთროლი ვამუშავე, ფეთროლჯი ვიყავი. ორმოცი წელიწადი, იშტე ოცი, ორმოცი ყირგ იანე, ორმოცი წელიწადი ფეთროლჯი ვიყავი, ვისაქმე, ვამუშავე. იმის უკანსაც ემეკლი ვარ. ახლა იმანა მუშაობს. ახლა ინშაათი აკეთავს, ინშაათი. აკეთავს, ყიდავს, მეს ემეკლი ვარ.

რასა ვაკეთებდით?! თესავიდა ზედ ჭიდე გავაკეთევდით, ჭიდე ასე პაწაა, თექ-თექი გავაკეთევდით მაგაში. იქ გეიზრდება, მოვკრიფევდით, ერთი სწბელზე ძაფს ავასხმდით, მზეშიც გახმება ის, იმის უკან თუთუნი იშტე. გავყიდევდით, ფული ავართვიდით. თექირზე გავყიდევდით.

ერთ სხტა წელიწად კიდე ვამუშავებდით. კიდე დავარგევდით, კიდე ვამუშავებდით, კიდე დავარგევდით. ექსი თვეში, ხუთი-ექსი თვიში დეილევა ეს. ახლა მაისში დავარგავთ, ყასიმში დეილევა, მაშინ მოვკრიფავთ, ემის უკან მეორე წელსაც კიდე დავარგავთ, რა წელსაც დავარგავთ, რა წელსა, იანე ასე ვერ ვაზავებ ასე გეიზრდება.

სალაჯი გავაკეთეთ... ასე სალაჯი გააკეთავ, ოცი თანე... აჰა სალაჯი ასეა, ძაფი აქზე აქზე, ოცი თანე, გაწვიმდებოდა შინეზე, ოომ ყურულულში, არ გაწვიმდება მზეში გამევტან, ისე გავახმევდით იშტე, იქიდანაც ავწევთ ორი-სამი ძაფი, ორი ძაფი ჰევეკი გავაეთავთ, ჰევეკი, იმის უკან ისთეფი... ბალია, თექერში გავიტანთ.

81. ჩტენებურები ნაჯკიედან მოსულან

ნაჯკიედან მოსულა, ბაბოა მუსტაფა, იმის უკან ჩემი ის ემე მოსულა, ერთხელად მოსულა. ჰა, რისტინ მოსულა, რისტინ მოსულან. გემით მოსულან, გემით მოსულან, აქ რომ ის ემე უქნიანა ესქერეში შიდაფ ის ემე უქნიან, ჩამოსულან, მაშინ ახლანდელი სოფელი რომ არი იქ სოფელში მოსულან აქაბი ჩემიო უთქმიან, იქ დაჟდომილან. ბეჭრი მოსულან იშთე, ბეჭრი მოსულან. ახლა იქ ტინმე არ არი ჩტენი. რომ მოტდენ სოფელში იყტენ, სოფელში თელი, ახლა ტინმე არ არი ჩტენი.

ენ პილლე ლალაში. ლალაში მოსულან. რაფერ უცხოტრიათ, სახლი არ იყო, კარი არ იყო. თელი უქნიან იშთე. სახლი ახლა ჩემი ემიას თორონები არიან, სოფელში არიან ისინი. სახლი ახალი გააკეთენ. ძველი სახლი როგორი იყო? ხედან, ხიდან. ხიდან გტკეთნებია თახთით, თახთით, ამდენი ის ემე იჯებიან. დედედ ძმა ოთხი ძმა ყოფილან, მოსულან. სახელები სგდექ, ილიას, ჰაიდარ, ნური. ძტელი სოიადი პატინოლი იძახიან ამა პატარა ბიჭი... ახლა ქუჩუქოლი თურქქე. თურქულად ქუჩუქოლი. ოლი შტილ ნიშნატს, ქუჩუქ - დარჩენილა.

82. სარეკვი

ახლა წადანზე ამგენს ემე უთხარ. დო რომ გააკეთებია, რა უთხრა ემემ? რით გააკეთებენ? სარეკვით. გატარყიეთ, ისაა იშთე. ძე მოუწტელით, ქოთანში მოტწტელით, იმის უკან გაწურე, იმი უკან ადულო-ნა, მაწონ უნა ეს ემე ქნა, ცოტა რომ გაციტდება, გაციტდება მაშინ ისე მაიანა გტრიგონა, იმის უკანს წაფარე რაცხა,

რაცხა, ქილიმი და... ფარჩა, სამზე არ იქნება, ოთხ საათზე იმის უკან, ემეში რო ჩაასხამ, გარეკონა, ცოტა წყალი, თბილი წყალი, ძალი გატრეკე.

ძალი გატრეკე, ჩავასხი თენჯერეში, ამოიღებ ძალ, იმის უკანს დონა დაბალი და დარჩება. დო უჭამ. დო თუ დარჩება ისი რა უქნათ? რა იმახიან? ყურუთი, ყურუთი. ჭამენ სიმინდის პურით, ჭადი. ბექ, ეზი იოღურტს შურეშთ. ერთიც ის ემი, თერიალ - ჭიმური, თერიალით, ცხელი რომ იქნება, ცხელი რომ იქნება, თერიალით ის ემე გურიონა ჭადი რომ გააკეთაუ, იმ ცხელი იქნება, იმით ის ემე იშთე თერიალნა ის ემე ქნა ჭმურ უნა გააკეთო. ეხლა არ აკეთებენ. მე უიჯები, უიჯები.

ახლა აკეთებენ სიმინდი ფქილის ძალის დონად თარანა ძანე. ის ემეშია, ერთ თენჯერეშია ლამზად იქ, ისი ბურღულსაუთე, ისი იოღურტით, აირანით ის ჭამენ, ისი თურქულადა, ქართული არა, ჩუენ არა.

83. ქალი რაფერ მეტყუანე

რაფერ მეტყუანე? დუგუნი. ბაბოდ და ნენედ წეუდენ, ჩემი სიძედ, სეით. იმის ემეა, ემიას გოგოა, ჩემი ის ემე, ბაბოს ტაძას გოგოა. ბაბოდ და ნენედ, სიძედ და თეიზე, ნენს და, ოთხი წეუდენ. ჩემ ბიჭითუინ უთქუია იშთე, წინდაწინ გოგო მინდაო ჩემი ბიჭითუინ, გოგო მინდაო. ენწინა არაო, ორჯერ რომ წეუდენ მაშინ უთქმიან. ისე რამ არ უთქმიან-ქი. ვუყიდეთ ბილეზული და ბეჭედი, ალთუნი. ყურზე არი, ამა ქართული არ უიცი. გოგოს ჯეიზი ქონდა იმით მოუდა. ჯეიზე სახში ის ემე ქნენ. კაკლის ხე მე მომცენ, მე მოცენ. დუგუნში უუ, რამდენი უისამეთ. ხორონი დილამდე, ფერხულიც, დელი ხორუმიც იყო. დუსხურუმი ქალებისაა, კაცების დელი ხორუნი და ბულღურ ბასმა.

მქონდა დრო, მოტელი აქ. არ უიცი, რაცხები აკეთაუს იქ და, მოტმებნო? ჩუენებური გითხრა, რასოდ ხარ? აქა ყველამა არ იცის, თელმა ლაპარიკი არ იცის, მე ცოტა-ცოტა კიდომ უიცი, იმან ცოტა-ცოტა, იმან ჩუენზე მეტი ცოტა, შააინი აბიმ - ამან იცის, ლაპარიკი, უაზირობა. აქარული გაინტერესაუს. თბილიში ტო იმახიან, აქარაში ჭო იმახიან. როგორ უთქუა ახლა ქართულათ, ძალიან ის ემეუქენი, სეუდობის გული იყო ისე, თუალეზი ემეუსო, ემეუსო, გატგულიანდი - ვიტირეუე. მტელ რაცხა უიციტ იქიდან უიციტ თუ არა მასკან დაწაულებები... თქუენ ჩუენზე ძალიან კარქა იცით.

84. სინოპის გურჯი სიღმერები

ახლა რო ის ემე უიჯებით, ფოლკლორი, ფოლკლორის შიგა დაუდგებით, ერთი მე უუთხარ, ერთი გლმადან, ისე. ერთი დორთლული, ის ემე უიჯებით. გლმადან ჩემთვის ემე იჯებიან. ახლა მე აქაური, სინოპის გურჯი სიღმერები-ნა გითხრა:

სახლის თაუზე ბიბრები,
მოყრილან დედაბრები
თქვენ წადით დედაბრებო,
გამოგზაუნეთ გოგუბი.

სახლის თაუზე ყურმენი,
კონწოლ-კონწოლ კიდია,
გადმომხედეთ გოგუბო,
წელზე ფიშტო მკიდია.

მე სერენში უერ ეჟალ
კიბეს უყუდებელი
მე ასქერში ვერ წეჟალ,
გოგოს ჩუხუტებელი.

85. საკრავები

აქეთად უდუი - უთ. ესა, ეს თუ? ცხენი ზეიდან არიან რა თქმიან ამა, არ უიცი ქი სახელი. ცხენის ზეიდან დაჟდომლის ისე არია იშთე, მა არ უიცი ქი სახელი, არ უიცი. ის ემე ზეიდან აკეთებენ, ფოსლები რომ აკეთებენ იმის იმიდან ტყაუი. რისი ტყაუია არ უიცი, ამა ტყაუია, შეხედეთ. ის ფეხისთუინ, რომ შეჟდებიან ფეხი იუნა დადგოს, ქართულა არც უიცი რა ქტიან. უნაგირ მე არ უიცი, ახლა შენიდან გეუიგნე. იმას რას ეტყუი? სარეკელი, ძაფის ემეა, ძაფი აკეთუნადა იშთე. საფერფელი იტყუიან, საფერფელი, ის არ უიცი, ამა. შუაში ეს თუ - ბუკლიმა, ჰაა, ლამფა, შუშელი ლამფა. ბუ, მუზიკა, ის დიდია, ეს პაწა. ეს ყუსაზ.

იქიდანს ჩემთუინ ის ემ იჯებიან, იშთე ერთი რაცხა ჩემთუინ იჯებიან, იმან რა თქუა ისე არ უიცი-ქი. თამაშობთ იმა, უისამოთ მაშინ მე აქედან უუთხრა იმას, იმან მე მითხრას. ამა რა მითხრა რამე ამა, რა მითხრას არ უიცი-ქი. მედრესეში უართ. კითხუა რომ იჯებიან, იქაუა აქა.

86. მე სინაპედან ჰუსეინი უარ

სწორი ხარ ბატონო და, შეჯიბრებით მეტი რამ გნკეთაუ, ერთი-ორი მეტი რამე ისამე და... ეს კულტურა ამა თელი ერთადაა, ენა - პირუელი ენაა, ენა იწაულოს რომ სამა იცოდეს. აქაური ქართულები ისე არიან, ენა არ იცის, ამა ქართველი უარ იტყუის, იმახის. ქართუელი უარ, ეს იცის. ჩემი მოკდა, საფლატებშია ახლა და, ახლა ჯარში წასულია და ჯარში ამხანაგმა უზახის: - ბიჭო შენ უინ ხარ?

- მე სინაპიდან ჰუსეინი უარ.

- რა ხარ?

- დედა გურჯი, მამა გურჯი, კაცი უარ.

- შენც გურჯი ხარ?

იმას გაუს ახლა. დედა-მამა გურჯი და მან უინ არი? - თურქი. როგორ იტყუი ახლა?

ახლა მე უიხუბუეტი ამისთინო, შენი ნათქუამისთინ - დედა ქართუელ, მამა ქართუელი, მე თურქი უარ, ამის გულზე მეტი უიხუბუეო. ჰოდა ისე სათქმელი რამე არ აქუს, არ აქუს, ამა იმახის, იმახის - წორი არ არის, წორი არ ალი. ეს ის ემედ გამოცლი, შენი კულტურა გამოცლი, შენი სისხლი უერ გამოცლი.

შაანგულ - დდე რომ წაუელით იქ, ერთი კაც იყო, ცოცხალი ი კაცი, ჩუენებური ქიათაბი დაწერა, მეიტანა აქ, რამითი ის ამართვა. ლალადან იყო კაცი, ცოცხალია. ის ემედდან მოსულია, ბორჩხიდან. ამა კაცმა დაწერა, დაწერა ჩუენებური, გურჯული.

ახლა ჩუენ იქაური ხალხი კითხუა არ უნდა. მარტო ის უნდა ფული როგორ მეუგო, როგორ უნა მეუგო ეს ოფლით, ოფლით არა. მოუდეს, საცხიდან მოუა, მოუდეს, ისე ფული მეუდო, ისე უჭამო, ისე გეუიარო. ასე ყუელა არ არი და მეტი არი.

87. სიმინდი

მე დიდი ყანაში კაკალი დავარგი, კაკალი იცი? გეიზდენ, გეიზდენ ჩემი ხეები ახლა კაკალი აძლევს. და კაკალი დავარგი. ხალხისა ისე დგას. არ მუშაობ, ხალხმა არ მუშაობენ. მეს ემეში დევნახე ბათუმში ყანებია, ცარიელია ბოომ, ბათუმედა ბოომ, არსად.

სიმინდი აქ შვება. ასე გეიზრდება, ისე მოუჭრით, ხარმანი, ასე ხარმანი, ხარით ესე... სამარი გახდება, პური გავარიგავთ, იმის უკან წაუალ წისქვილში, წისქვილი იცი თუ, წისქვილი? წისქვილში წაუალ, წისქვილში ფქვილი გავაკეთავ, მოუალ სახში, ფქვილი შე ისა, დღუნქე რო ვჭამეთ, სემე, საჭმელი რო ვჭამეთ იმტე, იქ პური, პურიდან ის გააკეთავ, პური

გააკეთავ, თარანა გააკეთავ, იშტე გააკეთავ, გააკეთავ. პურიდან ამა, სიმინდიდან ანჯაქ ჭადი. ჭადი იცი?

სიმინდი... ყანა ერთსა ვამუშავებდით, ერთსერ, მეორე მუშაობიხან, ხარით კიდე, ხარით. ასე სეფერში, სეფერში სიმინდი ატავსებდით, პაწა ბადარ... ერთი-ერთი სიმინდი ასე ჩატავდებდით, სიმინდი ერთი-ერთი ჩავაგდებ, ხარმას ასე, ერთი-ერთი ჩააგდებ ასე... სიმინდი სე... ისე, იმის უკან ყასიმში მოტყრიფავთ...

დავთესე, მერე გეიზადა, ჩაფა, ჩაპა გავაკეთავთ თექრარ. ჩაპასი ჩვენებური - თოხია. თოხი, გააგნე თოხი? ჩაპა თურქეა. თოხით სიმინდის დიბები, ჩაილიფ მოგლიჯავ ასე, სიმინდის თოფ... მიწას აავსებ დიბზე, მაშინ კაი გეიზდება ის.

იმასან ქვია, ჩვენი ყართველი კლავი, იმის უკან იმის საჭამელი წყინტი, სწორია თუ? წყინტი სუთლე. იმის უკან, ისი ორი პირ, ერთი ცეცხლი სათ გავაწელავ, ერთი წყალში მოტხარმავთ. ერთი წყალში მოტხარმავ, ერთი სიმინდი ცეცხლის ზეით, ქოზისე გააკეთავ, ორი თანეა. იმის უკანსაც, აქ არა და ართვინ ბევრი იყო, ასე გარეთ გადაკიდებენ კლავები, სერენი, სერენი გეიგნე? სიმინდი სერენში იქნება, პური ამბარში იქნება, სერენი მაღალი ბინა იქნება, იქ გახმება ის. იქ რო დავფშნევთ, ქვე ჩამოაქს.

სიმინდი გავარიგავდით... სერენში, სერენი იქნება ასე მაღალი, იქ ატავსებდით, იქ გახმება ის, რუზგარი რა არი... ქარი, ქარი, ქარმა ის გაახმებს. ის დავნაყავთ ზეიდან, სიმინდი ზეიდან დავნაყავთ, ქვეშ გამოგორ... აქ დედ... ქვეშ ჩავარდა, იქსაც ლამაზი შეიფ... ჩულებში დავდებთ.

88. რა ჭიჯებით სახში

ორი გოგო, სამი გელინი. ბადიშიც ჭთქუა, რამთერია გო, ათი, თერთმეტი, თორმეტი ბადიში მყატს. მე ფატმად მქტია, უზალ. გურჯული გტარი არ ჭიცი. ჰაიდან მოსულ ჭართ? ბათუმიდან, სოფელი არ ჭიცი. ჩემ კაც ეცოდინებადა, ისინი კითხუან, ეტეთ, ეტეთ. ბათუმიდან მოსულ ჭართე და სოფელი არ ჭიცი.

რა ჭიჯებით სახში? მე ატატყოფი ჭარ, რამე ჭერ ჭსაქმოზ. თემიზობას ჭიჯები, საჭმელ გატაკეთათ. კაცები ყანაში მიდიან. გარეთ რას ჭიჯებით? თხილი გტაქტა. თხილ მოტყრიფათ, გატათემიზათ ძირას. სიმინდ დატარგათ, ლობიოს დატარგათ. ხთომილობ? ლობიოს დატარგათ, სიმინდ დატარგათ გეიზდება, იმას მტყრიფათ იმას ჭიჯებით. ლობიოს ასე მოტთხრით, მოტთხრით, დატარგათ, შიან წატყყრით, ისე გეიზდება, ხაშარ დტსობ, ხაშარ ისე ჩათალ, დტსობთ, იმაზე ატა, ლობიო მოტყრიატთ. მიწახაპაღს დატარგათ, კიტრი დატარგათ, სალათალუდ, ეჰე, ისე. აინი ლობიოს ტეტყტით, ფიდალ ტეტყტით, ფიდალ, გეიზდება. გეიზარდა, იმა დტსობთ ხაშარ, ხაშარ დტსობთ იმაზე ეტტეტა, ეტტეტა, ეტტეტა - გამეისხამს. მემრე მოტყრიფათ, როცხა რო მოტა მაშინ. მოკრიფამ საჭმელ გატაკეთათ, მაღახთოს. ჰა მიმაქ? ტატეს ჩატდებ, საჭმელ გატაკეთათ, იმა ლამაზად ინჯედან დატტეხათ ასე, მოტხარმატ, თქტენ იმთე არ გტკეთათ? ხედატ, აინი, ჩტენს ასე გატაკეთათ.

ფხალ-ლობიო ჭამეთ, მეც წაღან გატაკეთე ფხალ-ლობიო იმთე. რაფრა ტაკეთათ? იმა ლამწაჲ მოუხარმაჲ თენჯერეში ტხარმაჲ, სობაზე ტხარმაჲ, იმა ლამწაჲ ქინძ მოტკრეფ , იმა ლამაზ ქინძ, ნიორი, სარმუსადი, ნიორი, იმა ლამწაჲ დატნაყაჲ, ფხალ მოტრეგტაჲ, ფქილ ტურთობ ზეიდან, იმა კარქა ლაფერით მოტრეგტაჲ, ასე მოტრეგტაჲ, ლმწაჲ შეტადულაჲ, ყორალეს ტურთობ, ქინძ ტურთობ, ძალ ტურთობ, მოხი ძალ ტურთობ იმა, დატწტაჲ ამა ლამწაჲ, იმასაც სალჩას გურეჲ ლამწაჲ, მოტხალაჲ იმა, გადატასხაჲ, შეტადულაჲ, გაკეთდება ლობიო-ფხალი. რაგტაჲ - დაგანახტოი ისე ტერ გაგაგნეხიე. აჰა, ამით მოტრეგტაჲ, ამა ლაფერი ქტია, ლაფერი. ეს იმთე ფხალ-ლობიო, ასე გატაკეთათ, თელტურთობ ამა, თელ ტურთობ, სურუნჯ, სურუნჯი, ქინძი, ნიორი, იმას ტურთობ სალჩა, თერეძალი, ძროხიძალი, ზეითუნძალი. ჰე, ისე ტიჯეხით,ჰე.

89. ჭურჭელები, კაშულები და თაბალები

მა ისე დემირის ყაშული - ქეფჩა, რას ტუძახებ სხტას, ერთის ყაშულები ესენი, ეს დემირის ყაშულები, ქეფჩაები, სხტა ეს რკინი კაშულებია, ესენი ჩაის კაშულები, კოტხიცი ტიცი, მე ტიცი კოტხი, მე ჩემ ნენეს კუთხენიდან კოტხი, კოტხი იტყტოდენ. იმკენ კოტხი იტყტოდენ, ჩტენ კაშულ ტიტყტით, ამა კოტხი ეტყტით, თქტენ ისე ეტყტით -კოტხი.

ეს ის - ქექი. გელინმა გკეთა, ჩაის ზეითა, ქექი. ის რაფერ კეთდება? სამი კტერცხი, შექერ, ზითუნ ძალი იმაში ჩაასხაჲს ლამაზა აქში რჯე გამოურეჲს ჰამით, მემრე ფქტილ ჩაყრის, იმა ლამწაჲ კაშულით ფქილი ჩაყარ, ჰა, სამი ბარძალი ფქტილი ჩტყრია, სამი ბარძალი ფქტილი ჩტყრია, სამ კტერცხი, ზეითუნძლი რამდენი ქენ? ერთი ბარძალი ზეითუნძალი, ერთი ბარძალი შექერი, წყალ-ბარძალი, ერთი ბარძალი იოღურტი არი, ვანილი, წყალი-ბარძალი და ქტილი ჩატყარე ლამწაჲ გამოურიე, თეფზე დატასხი, მემრე ასე გუზინაზე დატასხი, მემრე ასე გუზინაზე გამოტაცხე.

ამაში ასე გამტრეჲს. ეს გობი, ასე კარგა გამტრეჲ - ისე გკეთათ. ისინი ისინია, სინი, სინი. ეს ჭურჭელები თაბალებია, რ ტიცი, თაბალი ახლა ტერ დატთლი, გურჯული სახელები ეს სწნი - საინი, საინები. გურჯი სწნები, თურქჩა თაბალი.

ეს პურებია ისე. გამოცხოხილი პური ფქილიდან ჭადები, ჭადები. პურსაც ტაცხოხთ.

90. პური-ჭადი

ლამწათ იმა მოტხილაჲ, მის იმა ტორთობ, მარილ ტურთობ, მაიას ტურთობ, იმას ლამწათ, ყაბართი ღამეში მოტხილაჲ კარქა, ის ერთაჲ, სული არ მოტხილაჲ. ლამაზა ჩატდებ თეფში ყაბართიე, შეტდებ ფურუნში, გამოაცხოხ, გხდება პური-ჭადი, ისე ტიჯეხით.

ჰად აინი, იმფრად ჟაკეთაჟთ ჰადსაც. ლამზად მოჟზილაჟ ჰადსაც მაია ჟურთობ, დემიშადი გამოცხჟეს, ისე გამოცხჟეს ლამზად მეთჟი, ისე გამუაცხოზ. ჰადსაც აინი ჟიჯები. მარილ უმატებ, ერთის იმა უმატებ და, პუწა პური ფჟჟილ ჩაჟყარი, პაწა იმჟშადიყოს ე, ის იყოს მეთჟი, ისე გამუაცხოზ ჰადსაც.

სიმიინდი ყანიდან მეჟტანთ, დამწიფდება, გეიზდება და იმა გზბრეს დჟყრით. დაჟტესაჟთ, გაჟმარგლით, მემრე გზბრეს დჟყრით, გეიჟდება ჰყინტლ მიცემს, დამწიფდება, ი დამწიფდება, მოჟჟრით, გაჟახმოზთ, დაჟფშნით, წისჟვილზე დაჟაფჟჟეჟთ. იმა დაჟაფჟეჟეჟთ, ფჟჟილი გახდება, მეჟტანთ, ჟჰამთ. გამუაცხოზთ, გაჟცრით და ისე. წჟიტად, წჟიტად დადერდილი არა, წჟიტად. დადერდილ არ ჟიჯებით, საჰმელა არ ჟიჯებით. ნალეწას არ ჟუფერაჟთ, ნალეწას არ ჟიჯებით.

ჩჟენებურად თელ ჟაკეთაჟთ იშთე, რა გითხრა? თომათის ჟაკეთაჟ. აინი დაჟჟრით, მად ჟურთობთ, მარილ ჟურთობთ ისე სოლან შეჟრეჟთ, სოლან შეჟურეჟთ ისე ჟაკეთაჟთ.

თურქული ტექსტები

91. Civardaki gürcü köyler de Akyazı köyünden sonra olmuşlar

Ordan sultan hamit harp miydi neydi? ozaman istek yapmış demişki, isteyen gelebilir. yer yurt veracaz demiş. Onun permana istinaden çıkmışlar ordan gelmişler; Kapile-kapile gemiyinen gelmişler Samsuna. Samsundan Zonguldak şura bura İstanbul gezmiş tozmuşlar. Geri yine Samsuna gelmişler, ama o gezdikleri yerde bazıları Adapazarına inmişler, ama o gezdikleri bazıları İzmitte inmişler, bazıları başka yerlere inmişler, oralara yerleşmişler. Bizimkilerde direk Samsuna gelmişler Samsundan çıkmışlar ordaki havayı ordaki şeyi arıyorlar, yaşantı şeklini, aynı atmosferi geze geze Tokatın zile kazasına gelmişler zile Kazasında koca babamın hanı varmış o hanı kiralamışlar. O handa 3 sene kalmışlar. o han hem hanı çalıştırıyorlar hem araştırıyorlar sağı solu araştırmışla. bu zilalede terzi hamamına çok müptelaydıya onlar demişlerki yav sizin aradığınız bir vadi bu hamamın terzi hamamına giderken.

Orda bir vadi var öyle deyince olafın üzerine birkaç kişi zileden çıkıp gelmişler bizim köyün orayı görmüşler. Bakmışlarki aynı geldikleri köye benziyor ve böylece...

Amasya nın dağlarında kendi geldikleri köye benzeyen yere bu köyü kurmuşlar. Amasyanın akyazı köyü olmuş - bu yer, ama bu köyün yeri başka insanlara aitmiş. Mahkemeye vermişler - tarlaların sahibi bu gürcüler bu araziye yerleşdi diye . Mahkeme ya Sivas ya İstanbulda olmuş; Kesin belli deyil. Ama mahkeme bu gürcüler padişahın izniyle geldi, onlar nereyi beğenirse o yer onlara aittir demiş ve onlarda artık o köye (akyazı) yerleşmişler diğer.

Civardaki gürcü köyler de Akyazı köyünden sonra olmuşlar. İlk Amasya ya yerleşen gürcü köyü Akyazı olmuş... bazı köyler Çürüksu civarından gelmiş. Akyazı köyü ne yerleşen gürcülere türk köyleri önce sinirli davranmışlar ama gürcüler beraber yaşıyorlar birbirlerini tutmuşlar ve bir şey yapamamışlar.

92. Müzik de eskiden varmış ama şimdi kimse bilmiyor

kış içinde inek besleyip 11. Ayda kesip etini pişirip saklarmış ve kış boyunca yerlirmiş. Tavukda aynı şekilde yapılmış. Tavukları kesip 20-30 tane kurutup sonra suda yeniden pişirirlermiş ee buzdolabı yok tabii.

Müzik de eskiden varmış ama şimdi kimse bilmiyor .

Tarlada erkekler çalışmış, kadınlar – evde çamaşır bulaşık işine bakardı, ama bazende kadınlarda gidermiş tarlaya. pancari haşhaşı mehellemesi yapardı çünkü bir insan yapamazdı teknonoloji yoğid,i motorlu şeyler yoğidi çapa mapa yoğidi bilek kuvveti

Gürcüce dualar varmış ama unutuldu..Düğün merasimleri rusim varidi. Rüsım adedi varidi. Düğünde kız tarafı derdiki - bize 4 sini veya 5 sini börek gelecek. sey yapıyorlardı gelmesse doğüşü kavga çıkacak. Doğüş çıkardıkları için bu adeti kaldırdıla. O adet kalktı bide - deli horon varidi deli horon bağlarıydı. Şimdi o başdaki nerden geçarse hepsi peşinden geçerdi. o hızlı gidince hepsi hızlı giderdi; ağır gittiği zaman ağır gidecek veriyorlardı kamçıyı falab bakdılarki. O da kaba iş onuda kaldırdılar.

Gürcüstandan günümüze düğün kültüründen ne gelmiş bize kültürden öyle fazla bir şey yokdu biz bunları gördük bunlara şahit olduk.

Bizim akraba var diyor – Anzori (Ahmet) profösörmüş batumda. Gelmiş demiş. Siz tam eski gürcüce konuşuyorsunuz... Şuan gürcüstanda konuşulan gürcüce de rus ca, hatta İngilizce kelimeler var anlattı bize. Söylüyor - eskiden Batum Tifliden ayrıydı diyor. Kelimeler farklılık belki bundan vardı... Buraya gelen gürcüler yani dedelerimiz, eğitilmiş insanlardı diyor ama biz öyle deyiliz diyor.

Eskiden köyün yolları taş vardı, çamur olmasın diye bu insanlar bilgiliydi, her sokak, camiye ve meydana çıkardı. İmarlı ve planlıydı köyde kaldırım bile vardı diyor. Köyün yolları taşıdıya, suyla yıkanırdı. Yollar bembeyaz olurdu diyor. Bu sistem sadece bizim köyde vardı diyor. Türk köylerinde yoktu diyor.

93. Bunun yerine lakap var

Ben biliyorum gürcüstandaki soyadımız vasadze vatsadze çünkü söylerken türk alfabesi yanlış oluyor. sonra osmanlı ya batum geçince . Osmanlıda soyad yok.

Bunun yerine lakap var. Ve tahminen 1750 yılında hiristiyanlıktan islam dinine Geçiş oldu bizim aile, ve enson macahelden müslüman olan ailede biziz çünkü:büyük dedelerimiz hiristiyan din adamı ve macehel kilisesi bize ait .son biz müslüman olunca keşişoğlu demişler sonra beşiroğlu osmanlıda lakap ..1934 yılında türkiye cumhuriyeti bizim soyadımızı atamtürk vermişler . Ben bu soy adın gürcü aileme ihanet olduğunu düşünüp . En azından beşiroğlu soyadını 1990 da aldım.

94.macahelli yaşlı adam ve kraliçe tamara

Bir zamanlar macahelde bir fakir insan varmış yaşlı ama sağlıklı çünkü macahelde suyunu içer balını yermiş ,ama parası yokmuş ama herkese yardım eder iyilik yapar ama parası hiç olmazmış ..bir gün yaşlı eşi ondan ayakkabı istemiş. Parası yok ama eşini üzmemek için tamam demiş. Macehelden yol uzun batuma hiç parası yok, ama umut var .benim kalbim çok temiz inşallah biraz para bulurum demiş. Düşüne düşünce gidiyormuş..yolda bir ses duymuş: ah, ah diye bağırان bir kadın. Sormuş kadına, ne oldu? Ah, dede benim param vardı.

Şu su kuyusuna düştü. Nasıl çıkaracam demiş yaşlı adam sormuş ip varmı? Kadın demiş var. Getir demiş ve iple kuyuya ineyim altın paraları çıkarmış ve kadına vermiş.. Kadın teşekkür edip. Biraz para vermek istemiş, ama yaşlı adam teşekkür edip, parayı almamış, kadında dua edip. Sen bana yardım ettin... sanada krallar yardım etsin diye dua etmi, ve yaşlı adamda bu nasıl dua diyerek gülümsemiş.ve düşünmüşki bu kadının eşi ölmüş, belki son parası kış geliyor onada lazım demiş.

Yola devam etmiş yine yolda ses duymuş ,bakmış bir kadın çok güzel kıyafetleri var. Sanki melek belkide prenses kimbilir? Ne oldu hanım efendi ? Neden bağırıyorsunuz ? Kadın anlatmaya başlamış. Biz macahele av için ve gezmek için geldik 5 arkadaşıyla. Yola çıktık. Ama gezerken bir avcının tuzağına düştüler. Sadece ben kaldım. Çıkartamıyorum bana yardım ediniz demiş.

Yaşlı adam da ben bakayım demiş ve insanların düştüğü çukura bakmış . 5 insan var 8 metre derinliği var gibi . Burdan çıkamıyormusunuz diye sormuş? İnsanlar yalvarmışlar. Ne olur bize yardım et.. Peki demiş yaşlı adam. En güçlü insan kim içinizde? Demiş ordan biri benim ... Tamam. Arkadaşın senin omzuna çıksın. Herkes bir birinin omzuna çıksın. Ben çıkaracam demiş .. Ve hepsinide tuzakdan çıkarmış. Hepsi teşekkür ediyor yaşlı adamda . Para vermek istemişler o almamış . Kadın ona yalvarmış lütfen... demiş isminiz nedir? O demişki bir garip allahın kulu... dede demiş kadın ona hangi köylüsün..demiş eprati....tamam demiş kadın..sen kaç yaşındasın? Yaşlı adam demişki 85. Maşallah, nasıl böyle güçlü ve sağlıklısın?

O da demişki macehelin suyunu içersen. Kiraz ve balı ve cadi malakto ve lobiya yersen , sende böyle olursun demiş. Ve yaşlı adam izin istemiş, ama akşam olacak. Yeniden köye dönmüş. Eşi ayakkabı bekliyor. Kadın konuşmaya başlamış adam ne yaptın bu gün? Yine insanlara yardım ettin. Ne geçti eline? Demiş ayakkabı yok. Bütün ömrün böyle bitti . Adam demiş, kadın böyle konuşma allah bize sağlık verdi. Güçlü evlatlar verdi, şükür yetmezmi?

Kadın demiş....şükür ayakkabı getirmede, adam demiş, ve sen bu gece dışarda yat da aklın başına gelsin demiş...adam çaresiz....nalyada çıkıp yatmış.

Dün iyilik yaptığı insanlar. Bu iyilik sever adamı arayıp, hediye vermek istemişler. Araya, araya bulmuşlar. Eprati köyünü bir sürü asker komutan arıyorlar . Beyaz sakallı boyu 2

metre olan bu yaşlı adam kim diye? Ve köyde bir eve girip sormuşlar, böyle uzun boylu beyaz sakallı adam tanıyormusunuz ? Kadın korkmuş, neden soruyorsunuz bu adamı? Kimseye kötülük yapmazki, askerlerin içinden güzel kadın gelip, sormuş _ korkmayın, bize dün yardım etti.

Şimdi biz ona yardım edecek o yüzden arıyoruz.. Kadın siz kimsiniz? Ben giorginin kızı kraliçe tamarayım. Ve bu adamı arıyorum demiş . Kadın gülüp ne güzel dün nasıl dua ettiğini düşünmüş ve garip dedenin ayağına kraliçe gelmiş.. Evi şu tepede demiş göstermiş. Kraliçe yine 5 adamıyla ve hediyelerle eve gelmiş . Kapıda yaşlı adamın eşi buyrun efendim demiş tamara sormuş ?bu macahelin epratın melek adamı nerde? Yaşlı adam nalyada inip, hoş geldiniz demiş.

Kraliçe sormuş malokto varmı? Olmazmı demiş kadın . Buyrun şimdi getirecem. Ve kadın kendini tanıtmış yaşlı adama. Ben burda bir ev yaptıracam dediğin yiyecekleri kiraz ve bal su malakto lobiya yiyeceğim .. Demiş ve tamara yaşlı adama , benim evden ben gidince evime sen bak ve hertürlü yiyecekler senin. Artık sana fakirlik yok demiş.. Yaşlı adam yine kabul etmeyince: yook, dün yardım isteyen biriydim . Bu gün kraliçe tamarayım .. Sana bu emir. Yoksa karşıma geliyorsun demiş?.... O zaman peki efendim demiş..ve yaşlı adam kalan ömrünü mutlu bitirmiş...

95. arminda

Macehela dağlarında, epradeli köyünde, simindi tarlalarına dadanan bir gori bahçeleri tarlaları çok perişan ediyordu. Köylüler çaresizdi bu hayvandan kurtulmak gerekiyordu ve bir gün köylü kardeşimiz ben es goriyi öldüreceğim der ve simindi tarlasında tüfeğiyle nöbet tutmaya başlar. Magram gori gelmez. Saatler geçer ay çıkmış dolunay olmuş. Gori ararı. Köylü ağacın yanında oturur. Artık uykusu gelmiştir. Birden ormandan bir gürültü ağaç sesleri içinde bir hayvan gelir.

Köylü heyecanla goriyi bekler magram gelen zalian didi datvi. Köylü böyle datvi görmemiştir. Korkudan tüfeği bırakıp. Ağaca çıkmıştır. Magram datvi o ağaç armut ağacı olduğu için datvide ağaca çıkmaya başlar dayvinin hedefi lamazi armutlar köylü bakarki dadvi geliyor daha yükseğe çıkmaya başlar. Datvide takip eder ağaç oriye ayrılan koldan mevcuttur. Köylü birine çıkar datvi diğerine magram ori dal da birbirine çok yakındır. Köylü çok korkuyor. Nerdeyse bayılacak datvi ise köylüden habersiz armut dalından didi erti sxali. Koparip ay işiğine tutarak güzelmi diye kontrol ederken zavallı köylüde dadvi nin armutu kendisine uzattığını görünce aniden yüksek sesle armindaaaaaa diye bağırınca datvi korkudan ağaçtan düşüp ölür. Köylü korkudan

sabaha kadar ağaçdan inemez . Sabah olunca dadvinin öldüğünü anlar ve armında kulakdan kulağa anlatilir ya siz armut istermisiniz???

96. Amasya 1930 yılında şehir olmuştur

Amasya 1930 yılında şehir olmuştur .yani türkiye cumhuriyeti kuruluşundan 10 yıl sonra amasya il olmuştur . Mustafa kemal atatürk de bu şehire çok önem vermiştir 22. 06 1919 yılında ünlü amasya genelgesi atatürk tarafından yayınlanmıştır. Osmanlıda amasya ya çok önem verirdi .burda padişahın oğulları için eğitim yeri idi. Buraya şehzadeler şehirde denir.. Ve gür cüler için amasya 1877-1878 yıllarında sivas şehrine bağlıydı. Ve tokat şehride sivas şehrine bağlıydı . Tabii biz gürcüler için(çveneburi) 1877-1878 ve daha sonra da 1920 yılına kadar gürcüstandan az az da olsa gelmişlerdir.

Türkiyedeki(çveneburiler) gürcüler bizler 93 harbinde geldik söylerler . 93 muhaciriyiz diye? nedir bu 93 muhaciri? meğerse 93 harbi *anlamı 1877-1878 osmanlı rus savaşıymış ama osmanlı rumi takvim kullanıyormuş yani rumi takvim çok ilginç 01.01.1926 yılına kadar geçerliymiş 1926 yılında miladi takvime geçiş yapılmış...bizim gürcüler 93 harbi sonrası geldik dedikleri !!!Takvim 1293 yılı imiş şimdi rumi takvim hesabı şöyle yapılıyor.

Miladi takvim ile 584 yıl farkı var (1877-584=1293) şimdi 2020-584=1436 yılındayız.böylece gürcü köylerinde mezar taşlarındaki 1320 ..1310 lar insanlar düşünüyordu benim dedem kaç yılında öldü.. Şimdi ,anlaşıyor 1360 yılında ölen insan çok şaşırmışdık. Ne demek bu?? 1360+584=1944...amasya ya gelen gürcüler 93 harbinde gelmişler amasya ya ve biz artık biliyoruz 93 harbi muhacir gürcülerini....!!!!Biziz!!!!

97. Akyaz köy

1877 Osmanlı-Rus harbi (halk arasında 93 harbi diye anılır) sonrası, Osmanlı devleti tarihinin en ağır yenilgilerinden biriyle bitirir bu savaşı. Ruslar doğuda Erzurum önlerine kadar batıda ise Yeşilköy'e kadar geliyorlar. 3 Mart 1878 tarihinde yapılan Ayastefanos (Yeşilköy) antlaşması ile Osmanlı-Rus savaşı sona eriyordu Antlaşma gereği Osmanlı devletinin elinden çıkan topraklar arasında Batum ve civarı da bulunuyordu. Osmanlı ordusu bölgeyi terk ederken oradaki halkın bir kısmı da ordu ile birlikte akın akın Anadolu'ya geliyordu.

]Ruslar bölgeyi ele geçirince bu topraklarda kalan ve Müslüman olan halka büyük işkenceler yapıyor, zulmediyor, onları zorla dağlara sürüyor veya bölgeyi terk etmelerine zorluyorlardı. Kalanlar gidenlere ağlamış " nereye gittiler, başlarına bir şey geldi mi? Yaşıyorlar mı yoksa öldüler mi? " Gidenler kalanları merak etmiş " canlarını namuslarını, dinlerini hala muhafaza edebiliyorlar mı? İşkence mi görüyorlar? " diye. Yapılan işkence baskı ve zulüme dayanamayan, dinini yaşamak, namusunu korumak düşüncesinde olan insanlar, neleri var neleri yok hepsini terk edip Anadolu'ya doğru yola koyulmuşlar. Batum'dan kalkan aileler önce İstanbul-İzmit-Adapazarı-Mersin-İskenderun ve samsun'u dolaştıktan sonra Amasya'ya buradan da Turhal yolu ile Zile'ye gelirler.

Buradan hareket eden 7 aile uzun bir arayıştan sonra bugünkü köyün olduğu yere yerleşmişler.Burası o zamanlar bir zatın çiftliği imiş, hatta bugün köy meydanındaki tarihi meşe ağacının (Budama) altı çiftlikteki davar sürüsünün ağılı imiş.

Köye ilk gelen bu 7 aile bugünkü cami ile Değirmendere arasındaki yere yerleşmişler. Daha sonra Batum'dan göç devam etmiş, aileler bölünmüş ve nüfus da artmış olduğundan köy kuzey ve doğuya doğru planlı bir şekilde genişlemiş. Akyazı köyü ilk kuruluşundan itibaren ana cadde, ara sokaklar, köy meydanı, camisi, çeşmeleri, 2 katlı, kiremit örtülü her evin yanında, önünde ve arkasındaki bahçeleri ile planlı bir şekilde yerleşimi günümüze kadar uzanmıştır.

Öyle ki hangi sokağa girseniz mutlaka ana caddeye çıkarsınız.hatta köye ilk yerleşildiğinde çevre düzenlemesi olarak belki de ilk defa kaldırımlar yapılmış, yollara taşlar döşenmiştir...Akyazı köyü doğuda kervansaray köyü ile göç yolu - güneyde Eliktekke köyü - batıda Çivi köy, Musa köy ve Başpınar köyü - kuzeyde ise Damudere köyü ile çevrilidir. Köylünün geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Buğday-arpa-şekerpancarı başlıca yetiştirilen ürünlerdir.İdari bakımdan 32 km mesafadaki Amasya iline bağlıdır.Köyümüz ayrıca Zile'ye 19, kervansaray köyüne 6, Eliktekke köyüne 3, çivi ve Musa köylerine 5, Terziköy kaplıcasına 7 km mesafededir.Köyümüzün denizden yüksekliği (rakım olarak) yaklaşık 1048 m.dir.Batısında 4 km2 bir ova (yazılar) mevcuttur.

Köyün çevresi meşe-pelit ağaçlarının olduğu ormanlarla çevrilidir.Köyün yakacak ihtiyacı (tespit edilen kırım yerine göre) buralardan temin edilir.Köy nüfusu geçmiş yıllarda hayli yoğundu. 80-90 haneye varan konutlarda 500-600 kişi barınmakta idi. Arazinin kıtlığı, okuma-yazma oranının ileri seviyelere erişmesi sonucu şehirlere göçler başladı. Çoğunluğu Amasya merkezde olup, Ankara, İstanbul, İzmir ve diğer iller ile yurt dışında ikamet etmektedirler.

98. Hasanoğullarından Mehmet Efendi

Bu köy batumdan gelen gürcüleri islam dini açısından çok hoca yetiştiren bir köydür. Ünlü gürcü hocalar bu köyden çıkmışlardır. Ve beldağ köyünün yaşayan insanların anlattığı beldağ köyü.. Beldağ köyünün ilk sakinleri, rumi 1295 miladi 1879 tarihinde gürcistan'ın batum şehrinden gelmişler, ilkönce amasya taşova'ya bağlı tekke köyünde, yine bu köyde medfun olan horasan erenlerinden seydi vakkas'a ait arazi üzerine iskan edilmişler, daha sonra amasya merkeze bağlı beldağ köyüne yerleşmişlerdir köy halkı şu kabilelerden oluşmaktadır: osmanlı lakaplarını biliyorlardı yani batumdaki soy adları osmanlıda şöyleymiş

Chemlana, acara, kirnati, kahaber, ustabekiroğulları, hocaogulları, chiryanoğulları, molla hasanoğulları, caheogulları, kadioğulları, fevzioğulları, usta hasan oğulları, nadiroğulları ve odabaşoğulları. Bu aileler gürcüce soyadlarını bilmediklerini söylediler bu kabilelerin hepsi gürcü olup, halen köyde gürcüce konuşulmaktadır. Tarihte 93 harbi diye anılan 1877-78 osmanlı-rus savaşından sonra türkiye'ye hicret eden köylülerimiz chiryanoğullarından mehmet ağa'nın başkanlığında örgütlenerek rusya'ya karşı türkiye'nin yanında savaşmışlardır. Bayraktar ahmet ağa'nın bayrak taşıdığı bir örgütle köyümüz temsil edilmiştir.... Gürcistan'da müslümanca yaşama imkanı bulamayan halkımız beldağ köyüne yerleştiklerinde ilk iş olarak bir cami inşa etmişlerdir. Bu, köylülerimizin oldukça dindar bir geleneğe sahip olduğunun önemli bir göstergesidir.

türkiye'ye muhacir olarak gelen ve köylülerimiz arasında hürmet gören batum'da okuyarak icazet almış, el yazma eserleri bulunan odabaşoğullarından ahmet efendi vardı. Ahmet efendi istanbul'a giderek zamanın padişahı ile görüşerek amasya'daki pir ilyas diye meşhur alim zata hizmetçi olarak görevlendirilmesini talep etmiştir. Talebi kabul edilen ahmet efendi orada hizmetine devam eder. Ahmet efendi'nin mezarı köyümüzdedir.

Köyümüzde ilk hocalığı Molla Hasanoğullarından Mehmet Efendi yapmıştır. Mehmet Efendi İslam hukuku dalında uzman olarak tanınmıştır.

99. Amasya'daki Rüştîye medrese

Köylülerden, Amasya'daki Rüştîye medresesine devam edenler de olmuştur. Hurşitoğullarından 7 kişi meşhur Şirin Hoca'nın yanında okumuşlar, seferberlikte hayatlarını kaybetmişlerdir. Köyümüz camiinde imamlık yapan ve din eğitime katkıda bulunan hocaları şöyle sayabiliriz: Avşar'dan Şaban Hoca, Bidevi'den Topuz Hoca, Ömer Hoca, köyümüzden Haşim Hoca, Ali Hafız, Ömer Adem Hoca, Osman Oda Hoca ve Şaban

Şahin Hoca. Belirli müddetlerle hocalık yapan bu insanlar arasında en uzun süre görevi 30 yılla Hafız Şaban Şahin Hoca yapmıştır. Köyün kuruluşundan 2000'li yıllara kadar dini tedrisat hiç bir ara verilmeden devam etmiştir. Ali Hafız'ın hocalığı döneminde 25 tane hafız yetiştirilmiştir. Bunlar; Ömer Adem Hoca Arapça tedrisatı yapmış olup öğrencilere Sarf -Nahiv ilimleri öğretmiştir.

Şaban Hoca döneminde yapılan çok değerli ve unutulmayacak hizmetlerden bazılarını belirtmekte fayda vardır:

Köyün çocuklarına hocalık hayatı boyunca yaz kış evinde ve camide Kuran-ı Kerim, Tecvit Arapça ve dini bilgiler dersi vermiştir. Son zamanlarda köyümüze yaptırılan resmi Kuran Kursunda da öğretime devam etti. Bu kurs maalesef 2002 yılı itibarı ile öğrencisizlik yüzünden kapanmıştır.

Mezarların etrafı duvarlarla çevrilerek koruma altına alınmıştır.

Cami derneği kurularak caminin yeniden tamiri ve tuvalete abdest alma yerleri yaptırdı. Öğrencilerin Kuran Kurslarına ve İmam Hatip Liselerine gönderilmesine öncülük yaptı. Halen Ramazan aylarında hanımlara hitaben sohbet yapmaktadır. Haşim Hocadan kalma Gürcüce nasihatleri içeren beyitleri Gürcüce okumaktadır. Bununla ilgili ses ve video kasetleri bulunmaktadır. Önceleri cami medreselerinde bilhassa kış geceleri halka Siret, Ahmediye, Muhammediye gibi eserler okunurdu.

100. Darmanderesi

bu köyde yaşayan.. Tatlıpınar Köyü'ndeki sülale isimleri ve bu sülalelerin nerelerden göç ettiğine dair kesin bilgiler şu şekildedir: Sülale İsmi,Dzveli Gvari / Eski Soy Adı,Göç Edilen Köy

Avcıoğlu, Öztürk, ? ,Macaheli /(Beşiroğlu, Atamtürk,Vatsadze vasadze,)Macaheli-Eprat / Çeleboğlu, Gürcücesi bilinmiyor Aydoğan,(Cardenidze), Macaheli-Eprat / Deliosmanoğlu, Erdem, ? , Macaheli / Eyüboğlu,Şentürk,Kavtaridze, Macaheli / Feyzioğlu, Sayan, uğur köyü gogitze , Macaheli / Kemaloğlu, Altun-Altın, ? , Macaheli / Köseoğlu,Erkoç, gundaridze , Macaheli / Muradoğlu, Onat, ? , Macaheli-Zedvake / Mutioğlu, Mutlu, mutidze , Macaheli / Onbaşıoğlu, Yurdakul, ? , Macaheli / Ömeroğlu, Eren, ? ,Macaheli / Seyidoğlu, Aybek,? , Macaheli / Yakuboğlu/Bambaoğlu, ? , Maden,Macaheli

Köyde çoğu kişinin bir lakabının (xili) olması ilginç; aynı zamanda köy insanının karakterinin ve dille kurdukları münasebetin anlaşılması bakımından üzerinde durulması

gereken bir husustur. “sanator-sanaTori, geygel-geigeli, çiçmugay-CiCmukai, kotmanay-koTmanai, sipsipa-sifsifa, patera-faTera, bulula-pulula, cece-WeWei, pintso-finwo, bunca-bunja, tahtaha-TaxTaxa, takvi-Tayvi, humbala-xumpala, doşomi-tosomi, gapsunyan-kafsunian, hotana-xotana, mani-mani, poso-foso, tsivtsiva-wivwiva, guntuli-kuntuli, çotani-Wotani, putkara-fuTkara, kobul-yobuli, aptara-aftara, lompap-lompap, çitibude-CiTibude” köydeki lakaplardan bazılarıdır..

.. Türkiye’de yaşayan diğer çveneburi köylerinde olduğu gibi Tatlıpınar köyü Gürcüleri de bu topraklara yazılı kültür ürünleri taşıyamamışlar, belleklerinde taşıdıkları sözlü kültür ürünlerini de şimdilerde yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardır. Köyde yaşatılan sözlü kültür ürünlerinden bazıları şunlardır: “İgel gağma tetri kva / Heli davgar aramkva / Hori nanay hori nanay İgel gağma nalya / Cer sadili malya / Hori nanay hori nanay”

“igel gaRma TeTri qva / xeli davkar aram qva/ xori nanai xori nanai igel gaRma nalia / jer sadili malea / xori nanai xori nanai”. Her türlü olumsuz etkene rağmen bugün yaşatılabilen kültürel değerlerden biri de yemek kültürüdür. Mısır unu ve cevizle beraber şaşprami, kindzi gibi baharatlar Çveneburi yemeklerinde çokça kullanılır. Cadi, phali, malahto, dabusuni, şorva, ğomi loby, şavi loby, sinoray, hirhitoni, dudutsi gibi çok sayıda yemek ve tatlı çeşidi vardır.

Özellikle mısır tarlalarını domuzların tehdidinden korumak maksadıyla yapılan ve kış ayları boyunca devam eden süre avları (avgari), yine kurt,elik (karaca) ve tavşan avları köylünün önemli eğlencelerinden biridir. Çocukların şaşvi (SaSvi - karatavuk) ve çhikvi (Cxikvi - alakese) avları ise nişancılıklarını geliştirdikleri, bir nevi daha büyük avlara katılmaları için yaptıkları hazırlık mahiyetindeki avlardır. Yörenin en iyi avcıları gürcülerdir. Çoğu zaman abartı unsuruna fazlaca yer veriliyor olsa da av hikâyeleri, akşam sohbetlerinin vazgeçilmez konularındandır.

. “Vir kur uheven ra ehahuneba” “ vir yur uxeven ra exaxuneba”” “ kendinden haberi olmayanlar insanlar durumuna binaen kullanılan, “eşeğin kulağını kesiyorlarmış, bu ne gürültüsü demiş” şeklinde çevrilebilecek bir deyim.

Meryema bibi meryema bibi Himkenidan damasahlo / gamathvo “meriema bibi meriema bibi himkenidan damasaxlo / gamaTxvo” Çocukların üzerlerine uğur böceği konduğunda, böceğin uçacağı taraftaki köyden evleneceklerine inanarak söyledikleri; “meryem hala meryem hala ne taraftan evleneceğim” şeklinde çevrilebilecek bir şiir.

Yukarıda geçen “hori nanay” nakaratlı şarkı (simğera – simrera) yaşlıların çocukluk zamanlarından belleklerinde kalan ve horom oynarken söylenildiğini belirttikleri sözlerdendir. Macaheli’den ilk geldiklerinde yanlarında getirdikleri iki adet muzika ile özellikle kış aylarında hemen her gece düz horom, deli horom gibi türlü oyunların

oynandığı söylenmekle beraber bugün düğünlerde maalesef unutilan Gürcü oyunlarının yerini simsim, misket vb. türden yöresel oyunlar almıştır. Çelik-çomak oyununun benzeri lika (lika) adlı oyun ile kodvela (yodvela) adlı oyunlar garganilerle (gargani) oynanan gürcü çocuk oyunlarıdır. Yine günlük konuşmalarda, neredeyse tamamen Gürcüce ve Türkçe kelimelerin harmanlandığı cümlelerle konuşulduğu görölmektedir. Tatlıpınar Köyü'nde konuşulan gürcüce büyük oranda Macaheli diyalektiğiyle benzerlik arz eder: ratom ratom niye, ne için tatmani TaTmani eldiven gaivar kaivar iyiyim uheşi uxeSi saygısız,şımarık dzğmartli Zrmartli muşmula hage hage tamam.

მთქმელები

შაბან თანი - ბულანჯალი, სოფ. დამუდერედან, წარმოშობით ქედიდან

მუსა თანი - ბულანჯალი, სოფ. დამუდერედან, წარმოშობით ქედიდან

აჰმეთ თანი - ბულანჯალი, სოფ. დამუდერედან, წარმოშობით ქედიდან

ნურაიში ბაისალი (კირჩხელი) - მიტრაპოლი, ჩარშამბას ილჩე (წარმოშობით ქობულეთიდან)

ასიე დოქსანე (კაკალოღლი) - სოფ. მიტროპოლი

ემინე ქაია (აჯარი) - სოფ. ნუროსმანიე, საქარიას ილი, გეივეს ილჩე

მუსტაფა შაინი (უსტაბექიროღლი) - სოფ. ბელდალი, ამასიის ილი

ნურთან ყუიმჯუ - სოფ. აღიდერე, ორდუს ილი, უნიეს ილჩე (წარმოშობით ერგედან)

მუზაფერ ონათი - სოფ. თათლიფინარი, ამასიის ილი, თაშოვას ილჩე (წარმოშობით მაჭახელი, მურადოღლი)

ფაარეთინ დინდარი - სოფ. ბოზდალი, ორდუს ილი, ფაცას ილჩე (წარმოშობით ქობულეთი, ალამბარი)

მემედ ოდა - სოფ. ბელდალი (წარმოშობით მაჭახელი, ცხემლანა, ოდაბაშოღლი)

ოსმან ილმაზი - სოფ. ესენთეფე

ხუსეინ არსლანი, კირკიტოღლი - სოფ. ბელდალი, ამასიის ილი, ამასიის ილჩე (წარმოშობით მაჭახელიდან)

მემედ შენელი (ოდაბაშოღლი) - წარმოშობით მაჭახელიდან, ცხემლანა

ნევზათ აილდიზი - სოფ. დუმანთეფე (სამსუნის ილი, თერმეს ილჩე)

მემედ ყილიჩი (სირაბიძე) - ქ. სინოპი (წარმოშობით ქედიდან, კვამტა)

ჰაიდარ ზოროღლი - სოფ. ბაშკოი (წარმოშობით ქედიდან, აგარა, თებიძე)

მუსტაფა ოზთურქი - ხოხოტაიშვილი, სოფ. ექინჯულიდან

ნური თაში - სოფ. ესენთეფე (წამოშობით მაჭახელიდან, სოფ. ქვაბითავი)

ფადიმე იურთი - სოფ. ექინჯული

ჯელალ დევდარ ანანიძე - სოფ. კორგანი (წარმოშობით ქედიდან, აგარა)
 ასიე დოქსანე (კაკალოღლი) - სოფ. მიტროპოლი
 აიშე ქაია - სოფ. ერდემლი ან ნუროსმანიე
 ალი მირზა ანანიძე - სოფ. კორგანი
 უსუფ ილდიზი - სოფ. ქუშჩა
 დურსუნ აჰმედ ქუინჯი - სოფ. ქუშჩა
 დურსუნ აჰმედ ქუინჯი - სოფ. ქუშჩა (წამოშობით ქედა, ვაიო)
 მურად სომი (სომოდლი) - სოფ. ქოქლუქი (წამოშობით მაჭახლიდან) -
 ხასან ჩელიქი - სოფ. მიტროპოლი (წარმოშობით ქობულეთიდან)
 იაშარ აილდიზი (ბილქვაძე) - სოფ. მიტრაპოლი (წამოშობით ქედიდან, ვაიო)
 საბაათინ სარი (მსხალაძე) - სოფ. მიტრაპოლი (წარმოშობით ქედიდან)
 მემედ საფრიელაძე - სოფ. ჩათალფინარი (წარმოშობით ალამბრიდან)
 ალი ქათამაძე - სოფ. მიტრაპოლი (წარმოშობით ქობულეთიდან)
 მურად სურთი - სინოპი (წარმოშობით მაჭახლიდან, გელიოღლი)
 ხასან ჩელიქი - სინოპი (წარმოშობით ქობულეთიდან, ჯინჯარაძე)